

Kadernota 2022-2031

Weloverwogen aan de slag

Colofon

De Kadernota 2022–2031 is een uitgave van waterschap Brabantse Delta.
Meer informatie over het waterschap vindt u op www.brabantsedelta.nl

Datum

1 november 2021

Projectleiding en eindredactie

Yvonne de Hond & Sjors Slaats

Redactie teksten

Eveline Overbeek

[↗ Ga naar inhoudsopgave ↗](#)

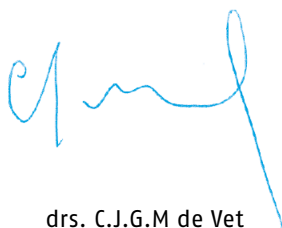
Kadernota 2022-2031

Weloverwogen aan de slag

24 november 2021

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 24 november 2021.

De dijkgraaf

drs. C.J.G.M. de Vet

De secretaris-directeur

dr. A.F.M. Meuleman

Zaaknummer: 407333

Documentnummer: 467585

Inhoud

Voorwoord	5
Samenvatting	7
1. Inleiding	10
1.1 Nieuwe ontwikkelingen	10
1.2 Doel	10
1.3 Organisatieontwikkeling Buiten Gewoon Doen	10
1.4 Leeswijzer	10
2. Actuele ontwikkelingen en voortgang	11
2.1 Actuele ontwikkelingen	11
2.2 Voortgang	14
3. Lasten- en tariefontwikkeling	20
3.1 Investerings en kapitaallasten	20
3.2 Netto lastenontwikkeling	23
3.3 Tariefontwikkeling	25
3.4 Voorbeeldaanslagen	27
3.5 Duurzaam financieel beleid	27
4. Programmaplannen 2022	30
5. Risico's	54
5.1 Grootste risico's	55
Bijlage 1 – Financiële uitgangspunten Kadernota 2022–2031	57
Bijlage 2 – Financiële specificatie per waterschapstaak	61
Bijlage 3 – Voorbeeldaanslagen	65
Bijlage 4 – Weerstandvermogen	67
Aanpak	67
Risicoprofiel	68
Weerstandscapaciteit	69
Conclusie	71
Bijlage 5 – Kaarten met programmering van maatregelen	72
Bijlage 6 – Verloop bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid per taak	76
Bijlage 7 – Nadere uitwerking maatregelen watersystemen	77
Bijlage 8 – Afkortingenlijst	79

Voorwoord

Voor u ligt de derde Kadernota van deze bestuursperiode. Met de Kadernota geven we invulling aan de realisatie van het Bestuursakkoord en het Waterbeheerprogramma 2022–2027. Het bestuur bekijkt welke ontwikkelingen van invloed zijn op de manier waarop het waterschap zijn taken uitvoert en legt die naast de afspraken uit het bestuursakkoord. Hierdoor kan het bestuur bijsturen waar nodig.

Terugkijkend op 2021 staan de rampzalige overstromingen in Limburg me nog helder op het netvlies. De ramp zorgde tussen 12 en 15 juli voor miljoenen euro's aan schade in Limburg. Maar nog erger, de ramp kostte aan zeker 190 mensen in Duitsland het leven, en aan minstens 38 mensen in België. De kans op hevige regenval zoals in juli, is groter geworden door de klimaatverandering. Dat concludeert een gezamenlijke studie van onderzoekers verbonden aan verschillende Europese klimaatinstellingen en universiteiten. "Klimaatverandering vergroot de kans op overstromingen, en ook de intensiteit ervan", aldus het onderzoeksrapport.

Voor het waterschap betekent het om ons als strategisch netwerkpartner op te stellen. Met (nog) meer aandacht voor krachtenbundeling van alle partners; samenwerken als één overheid. Een mooi voorbeeld is de Koepelovereenkomst Groenblauwe opgaven. In 2021 tekenden wij, samen met de provincie en de drie andere Brabantse waterschappen, een samenwerkingsovereenkomst om groenblauwe opgaven aan te pakken. Het doel is samenwerken aan gezamenlijke water- en natuuropgaven om te komen tot een klimaatrobuust Brabant in 2050. Daarnaast organiseren wij samen met de SWWB (Samenwerking Water West-Brabant) op 26 november een klimaatconferentie Verdrogen of verzuipen? Daarin werken wij met betrokken partijen samen aan één grenzeloze en structurele aanpak voor klimaatbestendig en waterrobuust Midden- en West-Brabant. Samen met Deltacommissaris Peter Glas gaan we onder andere op zoek naar oplossingen voor klimaatdilemma's uit de praktijk.

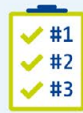
Zonder twijfel was het ook een bewogen jaar vanwege de coronacrisis. De ontwikkelingen vroegen flexibiliteit van iedereen, van het bestuur en organisatie. Ondanks de beperkingen, heb ik veel veerkracht gezien en zijn we er met elkaar in geslaagd om goed samen te werken. Dat gebeurde vaak digitaal, ook de vergaderingen van het algemeen bestuur vonden digitaal plaats. Toch waren de vergaderingen via een livestream toegankelijk voor publiek en bleef inspraak mogelijk. Tijdens de digitale commissievergaderingen brachten presentaties en filmpjes uit de praktijk toch een beeld bij het werk. De laatste periode van 2021 zijn de commissievergaderingen wel fysiek georganiseerd. Een nieuwe tijd breekt aan van meer flexibel werken en vergaderen. Het bestuur geeft daar komende tijd ook vorm aan. Bijvoorbeeld door meer werkbezoeken vanuit de verschillende commissies. Deze zorgen voor nog meer verbinding met de praktijk en zijn zeer waardevol.

Tot slot wil ik iedereen, zowel bestuurlijk als de ambtelijke organisatie, bedanken voor zijn of haar inzet tijdens deze bijzondere periode; of dat nu in het veld was, op een zuivering, thuis of op kantoor. Ik heb bewondering voor het vele werk dat is verzet.

Kees Jan de Vet
Dijkgraaf

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor veilige dijken en kades, zuivert rioolwater, verbetert en bewaakt de kwaliteit van het oppervlaktewater en regelt de hoogte van het water in Midden- en West-Brabant. Ieder jaar stelt het waterschap een (meerjaren)Kadernota vast. Dit document beschrijft interne en externe ontwikkelingen, inhoudelijke doelstellingen voor de komende jaren en de financiële impact daarvan op de lasten en tariefontwikkeling. Kortom, 'de kaders' voor het financieel beleid voor de komende planperiode.

Uitvoering van de kerntaken

Veiligheid is prioriteit

Samen vernieuwen

Acceptabele belastingtarieven

Accenten

De waterschappen staan voor een grote uitdaging. Voor een veilige, klimaatbestendige delta zijn forse investeringen nodig. Tegelijkertijd willen we de tarieven niet extra verhogen en de schuldenlast binnen de perken houden.

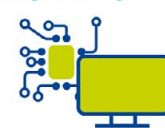
Klimaatverandering

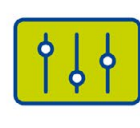
Nieuwe regelgeving

Complexere technieken & digitalisering

Risico's beheersen

Uitdagingen

Kerntaken

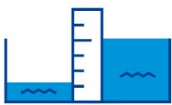
Gemiddelde kosten per jaar
€ 165 mln

Droge voeten
Veilig wonen, werken en genieten dankzij **568** kilometer dijken, **227** gemalen en **17** sluisen en waterbergingsgebieden.

Schoon water
Gezonde natuur dankzij een goede waterkwaliteit. Zuiveren van rioolwater van huizen en bedrijven in **17** rioolwaterzuiveringen.

Voldoende water
Zorgen dat het niet te nat en niet te droog is dankzij **1750** stuwen en het maaien en baggeren van ruim **8000** kilometer sloten, beken en rivieren.

Ontwikkelingen

Motie extra ambities

Bij de behandeling van de vorige Kadernota 2021-2030 is afgesproken zorgvuldig te kijken naar de financiën en bijbehorende randvoorwaarden in aanloop naar de huidige Kadernota. Het afgelopen jaar is een intensief traject doorlopen waarbij is gekeken naar mogelijke versoeringen, schulden, reserves en dergelijke. Dit heeft uiteindelijk geleid tot weloverwogen keuzen die opgenomen zijn in deze Kadernota.

Waterbeheerprogramma en programmaplannen

Vanaf 2022 werkt Brabantse Delta met een nieuw Waterbeheerprogramma; klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap. Het nieuwe programma bevat geactualiseerde ambities en heldere voortgangsindicatoren. Met de vernieuwde programmaplannen die zijn opgenomen in hoofdstuk 4 van deze Kadernota wordt aan de werkwijze al invulling aangegeven.

Kabinetformatie

Bij het afronden van deze Kadernota is de kabinetformatie nog niet rond. Het Rijk heeft voor 2022 een beleidsarme begroting opgesteld. In de kabinetformatie spelen onderwerpen als klimaatadaptatie, verduurzaming en woningbouw een grote rol. Als de formatie zorgt voor koerswijzigingen of versnellingen op deze onderwerpen kan dat effect hebben op het werk van Brabantse Delta.

Verwachte ontwikkeling van de heffingen 2022-2031

Tienjaars gemiddelde op basis van voorbeeldaanslagen

- Éénpersoonshuishouden
- Huurwoning

- Gezin met 2 kinderen
- WOZ-waarde € 250.000

- 300 vervuilingseenheden
- WOZ-waarde € 13 miljoen

- 50 hectare
- 3 vervuilingseenheden
- WOZ-waarde € 500.000

Samenvatting

Het Bestuursakkoord Samen beter! (voorjaar 2019), het nieuwe Waterbeheerprogramma 2022–2027 Klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap en de voorgaande Kadernota 2021–2030 Samen slim vooruitkijken vormen de basis voor de koers van het waterschap. De jaarlijkse Kadernota geeft inzicht in de ontwikkelingen en noodzakelijke bijstelling van de koers en de gevolgen daarvan voor de realisatie van de afgesproken doelen, de financiële situatie en tarieven voor de waterschapsbelasting. Deze Kadernota, getiteld Weloverwogen aan de slag, is de derde Kadernota die door het huidige bestuur wordt vastgesteld en kijkt vooruit naar de komende jaren. Ook blikt de Kadernota terug op de resultaten van de afgelopen periode.

Weloverwogen

Afgelopen jaar heeft het algemeen bestuur de motie 'Extra Ambities' aangenomen. Hiermee gaven zij het dagelijks bestuur en de organisatie meer handvatten voor de invulling van de taken in relatie tot de financiële kaders (o.a. investeringsniveau, netto lasten, voorbeeldaanslagen, schuld). Zeker in relatie tot een aantal ontwikkelingen die de komende jaren gaan spelen en de onzekere tijden waarin we verkeren. Hier is met het bestuur en de organisatie constructief over gesproken. De punten uit deze motie zijn vervolgens uitgebreid onderzocht en er zijn afspraken over gemaakt met het bestuur. Daardoor is de motie 'Extra Ambities' kaderstellend geweest voor de totstandkoming van de Begroting 2022 en deze Kadernota. Het waterschap gaat de komende periode weloverwogen aan de slag.

Nieuw waterbeheerprogramma 2022–2027

Het waterschap kijkt vooruit naar wat er de komende jaren nodig is om te zorgen voor voldoende en schoon water. Ook het beperken van wateroverlast en het voorkomen van overstromingen is een belangrijke taak. Daarvoor is het noodzakelijk om goed te plannen. Dat gebeurt in het Waterbeheerprogramma 2022–2027. Met het Waterbeheerprogramma werkt het waterschap samen met andere organisaties aan een klimaatbestendig en veerkrachtig waterbeheer dat bijdraagt aan een duurzame ontwikkeling van het werkgebied en daarbuiten.

Het ontwerp Waterbeheerprogramma is in 2020 tot stand gekomen met de omgeving door middel van een participatieproces. Het ontwerp is in 2021 vastgesteld door het algemeen bestuur. Het definitieve Waterbeheerprogramma wordt in het najaar van 2021 vastgesteld door het algemeen bestuur. Dan start de uitvoering. Voor een aantal onderwerpen is het noodzakelijk om in de programmaperiode beleid op te stellen. En voor de uitvoering van alle plannen is het belangrijk die goed te organiseren (programmeren). Daar hoort ook bij dat het waterschap de voortgang bewaakt door te monitoren.

> Balans opmaken

De start van een nieuw waterbeheerprogramma betekent ook het einde van het oude waterbeheerprogramma. Tijd om de balans op te maken en vast te stellen of de doelen zijn gehaald. Voor twee doelen (energie en grondstoffen) is in 2017 door het algemeen bestuur een aangescherpte ambitie vastgesteld (versnellingsplan duurzaamheid). Van de 14 doelen zijn er acht die zijn (of worden) met de huidige strategie bereikt. Zes doelen worden niet volledig gerealiseerd binnen de afgesproken termijn. Van de inrichtingsmaatregelen worden twee prestaties volgens de huidige programmering bereikt. Voor drie doelen geldt een aangepaste strategie en is de kans groot dat de prestaties tijdig worden gerealiseerd. Twee prestaties zijn eind 2021 niet volledig gerealiseerd.

Programmaplannen

Vanuit de ontwikkelingen rondom programmatisch werken in Buiten Gewoon Doen en de Visie op Risicomanagement is een spoor gestart voor de verbetering van de planning en control cyclus. Een belangrijke stap hierin is het verhogen van de kwaliteit en leesbaarheid van de programmaplannen voor de Kadernota 2022–2031 en de Begroting 2022. Daarom hebben de programmaplannen een nieuwe vorm gekregen om nog beter te laten zien wat de komende jaren op hoofdlijnen wordt uitgevoerd. Ze zijn integraal opgesteld, in lijn met de doelen uit het Waterbeheerprogramma en laten nu ook zien wat de (middel)lange termijn doelen zijn.

> Kerntaken

Zo is de Waterketen in transitie: een grote opgave om de juiste keuzes te maken en (verouderde) infrastructuur op orde te houden en te verduurzamen. En het gaat om meer dan alleen het zuiveren van afvalwater. Ook energie, broeikasgassen en productie grondstoffen vragen aandacht. Ook het hergebruik van effluent en het verwijderen van medicijnresten uit afvalwater vragen aandacht.

In het Watersysteem wordt de omslag gemaakt van een waterafvoersysteem naar water vasthouden. Zo investeert het waterschap samen met (gebiedspartners) in klimaatbestendige waterlandschappen waarbij natuurlijke processen zoveel mogelijk het werk doen. Gezond, voldoende en bevaarbaar water als levensader voor biodiversiteit en een aantrekkelijke leefomgeving in droge, gemiddelde en natte situaties. Vanuit Waterveiligheid is de versterkingsopgave fors maar is de ambitie om het werkgebied te beschermen tegen overstroming zodat inwoners en bedrijven veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Ontwikkelingen ten opzichte van de Kadernota 2021-2030

Ontwikkeling netto lasten	
Heffingen o.b.v. voorbeeldaanslagen	
Netto schuldquote	
Risicoprofiel	
Weerstandsvermogen	

Tabel 1 Financiële ontwikkelingen ten opzichte van de Kadernota 2020-2029

	Gunstiger dan de Kadernota 2021-2030
	Gelijk aan de Kadernota 2021-2030
	Minder gunstig dan de Kadernota 2021-2030

Ontwikkeling netto lasten

De ontwikkeling van netto lasten over de gehele periode neemt iets toe ten opzichte van de vorige Kadernota. Dit geldt echter niet voor alle jaren en de toename van netto lasten is ook relatief gezien beperkt. De toename van de lasten heeft voor een deel te maken met prijsstijgingen van specifieke goederen en diensten als energie, chemicaliën en specialistische kennis. Anderzijds komt het voort uit de invoering van de Omgevingswet, samenwerking met derden en toenemende kosten voor onderhoud. De ontwikkeling van de rente en het doorvoeren van slimme bezuinigingen, taakstellingen en versoberingen hebben de stijging gedempt.

Heffingen o.b.v. voorbeeldaanslagen

De inzet om de tariefontwikkeling binnen de gestelde normen te houden heeft zijn vruchten afgeworpen. De gemiddelde tariefontwikkeling over de planperiode (in procenten) is voor bijna alle voorbeeldprofielen gedaald ten opzichte van de Kadernota 2021-2030.

Netto schuldquote

De schuldquote ontwikkelt zich de komende jaren gunstiger dan in de vorige Kadernota was voorzien. In de eerste jaren heeft dat vooral te maken door lagere investeringen in 2020, dat wordt ingelopen. In de latere jaren wordt een dalende trend ingezet richting de 300%.

Risicoprofiel

Ten opzichte van de vorige Kadernota is de omvang van de risicoportefeuille iets afgenomen. Dit valt met name te verklaren door een materiële afname in kans, impact en of trendontwikkeling van enkele belangrijke risico's, waaronder pandemie/virusuitbraak, beprijzing milieuvervuiling en duurzame investeringen en uitval zuiveringsinstallaties. In bijlage 4 is meer informatie opgenomen over het risicoprofiel.

Weerstandsvormogen

Als we praten over weerstandsvormogen, bedoelen we dat het waterschap beschikt over een voldoende grote buffer om niet begrote kosten te dekken en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te vangen. Het weerstandsvormogen is over de gehele linie verbeterd ten opzichte van de vorige Kadernota.

Conclusie

De samenvatting laat op basis van de verschillende indicatoren een zeer positief beeld zien. Deze situatie is bewerkstelligd door intensief te kijken naar mogelijke besparingen en versoeringen. In dit weloverwogen proces zijn keuzes gemaakt die geleid hebben tot deze Kadernota. Wat niet blijkt uit de samenvatting is dat deze keuzes wel degelijk effect hebben op de wijze waarop het waterschap kan opereren.

1. Inleiding

Het waterschap stelt jaarlijks een Kadernota op, die de koers en financiële kaders weergeeft. De basis voor de Kadernota wordt gevormd door het bestuursakkoord 2019–2023 – Samen beter!, het Waterbeheerprogramma 2022–2027 Klimaatbestendig en veerkrachtig waterlandschap en de voorgaande Kadernota 2021–2030.

1.1 Nieuwe ontwikkelingen

Bij het opstellen van deze Kadernota heeft een aantal uitdagingen een belangrijke rol gespeeld zoals:

- Motie 'Extra Ambities';
- Waterbeheerprogramma en programmaplannen;
- Kabinetsformatie.

Deze onderwerpen, de impact hiervan op deze Kadernota en de wijze waarop het waterschap met deze uitdagingen omgaat, komen in hoofdstuk 2 (actuele ontwikkelingen en voortgang) aan bod.

1.2 Doel

De Kadernota is een document waarin het bestuur van het waterschap de koers en kaders van het beleid vastlegt met een tienjarige doorkijk. Ieder jaar bekijkt het waterschap wat de nieuwe ontwikkelingen zijn, hoe het programma vordert en of er aanleiding is om de koers bij te stellen. Zo biedt de Kadernota jaarlijks een tienjarige doorkijk, gebaseerd op voortschrijdend inzicht en anticiperend op ontwikkelingen. Tegelijkertijd heeft de Kadernota ook een externe functie: het laat zien wat de opgaven en uitdagingen voor de komende jaren zijn en hoe het waterschap hiermee om denkt te gaan. Naast de inhoudelijke koers van het waterschap bevat de Kadernota de doorvertaling naar de lastenontwikkeling en tarieven. De financiële meerjarenraming is een wettelijk verplicht onderdeel van de Kadernota.

1.3 Organisatieontwikkeling Buiten Gewoon Doen

Het waterschap is in 2019 gestart met de organisatieontwikkeling 'Buiten Gewoon Doen'. Het doel is dat de organisatie toekomstbestendig blijft: meegroeit met de ontwikkelingen om ons heen, is voorbereid op toekomstige opgaven en inspeelt op verwachtingen van de omgeving. Voor deze Kadernota zijn de programmaplannen opnieuw vormgegeven. Ze zijn simpeler en duidelijker én ze laten nu ook de (middel)lange termijn doelen zien. Dit alles volgens de filosofie van Buiten Gewoon Doen. In hoofdstuk 4 zijn de programmaplannen nieuwe stijl opgenomen. In hoofdstuk 2 zijn de ontwikkelingen rondom Buiten Gewoon Doen geschetst.

1.4 Leeswijzer

De Kadernota is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 – Geeft een overzicht van actuele ontwikkelingen en de wijze waarop het waterschap hierop anticipeert. Ook wordt gerapporteerd over de voortgang van de doelen en maatregelen uit het Waterbeheerplan 2016–2021.
- Hoofdstuk 3 – Omvat de financiële vertaling van de koers voor de komende jaren en geeft aan hoe de lasten en tarieven zich ontwikkelen bij het voorgestelde beleid.
- Hoofdstuk 4 – Vormt een integratie tussen inhoud en financiën. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de speerpunten, mijlpalen en financiën per programma, aan de hand van de meerjarige programmaplannen.
- Hoofdstuk 5 – Beschrijft de risico's van (externe) ontwikkelingen die de plannen van het waterschap kunnen beïnvloeden. Het gaat dan om ontwikkelingen waar het bestuur weinig tot geen invloed op heeft. De belangrijkste risico's die kunnen leiden tot het niet halen van de plannen, staan in dit hoofdstuk omschreven.

De bijlagen geven achtergrondinformatie over de verschillende onderwerpen uit de Kadernota.

2. Actuele ontwikkelingen en voortgang

De eerste paragraaf van dit hoofdstuk bevat de belangrijkste actuele ontwikkelingen relevant voor deze Kadernota. In de tweede paragraaf wordt gekeken naar de voortgang van de doelen en maatregelen uit het waterbeheerplan 2016–2021.

2.1 Actuele ontwikkelingen

In deze paragraaf staan de concrete ontwikkelingen die direct effect hebben op deze Kadernota. Een verkenning van bredere thema's met relevantie voor het werk van het waterschap is opgenomen in hoofdstuk 2 van het waterbeheerprogramma 2022–2027. De resultaten van deze verkenning zijn meegenomen in het opstellen van de Kadernota.

Motie 'Extra Ambities'

Bij de behandeling van de Kadernota 2021–2030 heeft het algemeen bestuur de motie 'Extra Ambities' aangenomen. De motie heeft een intern proces van afwegen, prioriteren, heroverwegen in gang gezet. De uitwerking van de motie is integraal meegenomen in hoofdstuk 3 Lasten- en tariefontwikkeling. Hieronder een korte reflectie op de zeven voorstellen uit de motie.

1. In het kader van de motie zijn temporiserings van de ambities op het gebied van de digitale transformatie, vervangingen, innovaties, nieuwe concepten en duurzaamheid doorgevoerd. Verdere temporisering van ambities leiden tot het niet kunnen realiseren van ambities.
2. Binnen de organisatie en in projecten is gezocht naar mogelijkheden voor bezuinigingen. De mogelijke bezuinigingen en besparingen die geïdentificeerd zijn, worden aangewend om exogene prijsstijgingen (die van buitenaf komen) op te kunnen vangen. Het terugdringen van de kosten kan negatieve effecten op prestaties en risico's rondom de bedrijfsvoering hebben.
3. De schuldquote voor deze Kadernota laat over de gehele periode bezien een dalende trend zien. Het afgelopen jaar is gekeken naar de streefwaarde van de netto schuldquote en de mogelijke maatregelen om de schuld verder terug te brengen. Nieuwe maatregelen of een harde schuldquote worden niet voorgesteld in afwachting van nieuwe wetgeving en om de tariefstijgingen te beperken.
4. In het bestuursakkoord is budget opgenomen voor ambities uit het bestuursakkoord. Het gaat om 1 miljoen exploitatie budget en 1 miljoen aan investeringsruimte dat gelijk verdeeld wordt over het watersysteem en de waterketen. Het exploitatiebudget voor het watersysteem wordt ingezet om tariefstijgingen te beperken en klimaatadaptatie te bevorderen. Het exploitatiebudget voor de waterketen wordt ingezet om tariefstijgingen te beperken veroorzaakt door de stijging van exogene kosten. Het budget voor investeringen wordt ingezet voor klimaatadaptatie (watersysteem) en digitalisering en duurzaamheid (waterketen).
5. De invloed van het waterschap op de bijdragen aan verbonden partijen is minder direct dan op de eigen bedrijfsvoering. De gesprekken over het beperken van de stijging zijn in gang gezet.
6. De bestemmingsreserve Zuiveringsbeheer in het kader van duurzaam financieel beleid is de laatste jaren relatief hard toegenomen zonder voorziene inzet. Anderzijds staat de omvang van de egaliseringsreserve Zuiveringsbeheer onder druk. Om die reden wordt een deel van de bestemmingsreserve overgeheveld naar de egaliseringsreserve.
7. Om tot verevening van de kapitaallasten over meerdere jaren te komen, zijn bestaande afspraken tegen het licht gehouden en nieuwe afspraken toegevoegd. Deze gaan onder andere over investeringsplafond, over programmering, bijzondere opgaven en wat te doen bij afwijking van deze afspraken. Een overzicht van de afspraken is opgenomen in de paragraaf Investeringsvolumes.

Kabinetsformatie

Bij de presentatie van de Miljoenennota 2022 zijn extra investeringen aangekondigd om het land aan te passen aan klimaatverandering en de droogte tegen te gaan. Daarnaast kunnen energielasten mogelijk stijgen als gevolg van de aangekondigde maatregelen. De gevolgen van de nieuwe plannen konden nog niet meegenomen worden in de financiële doorrekening van deze Kadernota.

De Miljoenennota is vooral ook een voortzetting van het huidige beleid en dus beleidsarm. In afwachting van de kabinetsformatie lijkt de impact van de beslissingen op het waterschap beperkt. Afhankelijk van het verdere verloop van de formatie ontstaat de nodige impact voor het waterschap.

Corona

Nederland verkeert nog steeds in een bijzondere situatie. Het coronavirus en de adviezen en richtlijnen vanuit de overheid, vragen veel flexibiliteit van iedereen. Het werk op de zuiveringen en in het veld gaan door binnen de geldende richtlijnen. Voor kantoor werkzaamheden geldt dat er nu meer ruimte is, maar dat een blijvende verandering is ingezet door afwisselend thuis en op kantoor te werken. Deze aangepaste manier van werken heeft geleid tot versnelde investeringen op dit vlak zodat medewerkers ook vanuit huis op een goede manier hun werk kunnen blijven doen.

Het waterschap is vanaf de beginfase van deze crisis coulant geweest met verzoeken tot uitstel van betalingen, facturen aan derden zijn snel afgehandeld en is de aanwezigheid van het virus in het rioolwater continue gemonitord. In deze Kadernota is geen rekening gehouden met inkomstenderving omdat de voorspellingen van de economische ontwikkeling gunstig zijn.

Aanpassing belastingstelsel

Op 11 december 2020 heeft de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen unaniem ingestemd met de Unievoorstellen tot Aanpassing van het belastingstelsel. Deze voorstellen lossen de urgente knelpunten op en nemen een aantal meekoppelkansen mee. De Unie heeft de voorstellen aangeboden aan (demissionair) minister Van Nieuwenhuizen ten behoeve van de voorbereiding van de wetswijziging die deze voorstellen met zich meebrengt.

> Voorstellen watersysteemheffing

De watersysteemheffing zorgt voor de middelen voor waterveiligheid, voldoende en schoon oppervlaktewater. Volgens de huidige systematiek moeten de waterschappen de kosten voor een belangrijk deel verdelen op basis van de waarde van gebouwen, grond en natuurterreinen. Het belangrijkste knelpunt van deze heffing is de onredelijke invloed die de hoge waarde van wegen en spoorwegen op de tarieven van de eigenaren van onbebouwde grond heeft. Hierdoor stijgen de kosten voor deze groep zonder dat er extra voorzieningen tegenover staan.

Het voorstel van de waterschappen gaat uit van een model waarin de kosten op basis van gebiedskenmerken worden verdeeld. Het model geeft de algemeen besturen daarbij meer mogelijkheden dan nu om bij het verdelen van de kosten rekening te houden met specifieke omstandigheden in het gebied en met de taakuitoefening. Toepassing leidt tot een gelijkmatiger ontwikkeling van de tarieven voor alle betalende categorieën.

> Tariefdifferentiatie gebouwd

De waterschappen introduceren met deze voorstellen de mogelijkheid om te differentiëren in de tarieven voor de watersysteemheffing gebouwd. Die kent op dit moment één tarief voor eigenaren van woningen en eigenaren van niet-woningen. De WOZ-waarden van woningen is echter de afgelopen jaren veel harder gestegen dan de WOZ-waarden van niet-woningen. Met de mogelijkheid van tariefdifferentiatie kunnen de waterschappen binnen de categorie gebouwd tot een gelijkmatige lastenontwikkeling komen. Het is daarbij nadrukkelijk de bedoeling dat deze tariefdifferentiatie enkel voor deze toepassing wordt gebruikt.

> Voorstel zuiverings- en verontreinigingsheffing

De zuiveringsheffing dekt de kosten van het zuiveren van rioolwater. De verontreinigingsheffing wordt in rekening gebracht als afvalwater rechtstreeks in oppervlaktewater wordt geloosd. Op basis van de huidige wetgeving moeten waterschappen mens- en milieubelastende stoffen gebruiken bij de laboratoriumanalyses voor het vaststellen van de vervuilingswaarde van het afvalwater van bedrijven. Dat willen de waterschappen niet meer. Daarom komen zij met een alternatief voor deze methode dat geen gebruik maakt van mens- en milieubelastende stoffen.

> Vervolg

Voor het kunnen toepassen door de waterschappen van de voorstellen met betrekking tot de knelpunten en de meekoppelkansen is een wijziging van de Waterschapwet nodig. Na het toezenden van de brief aan de minister werd bekend dat VNO-NCW bedenkingen heeft bij één van de voorstellen, de tariefdifferentiatie gebouwd. Parallel aan de gesprekken met VNO-NCW overleggen het ministerie en de Unie veelvuldig over de wettelijke verankering van de voorstellen. De planning van dit traject geeft aan dat er aan het eind van dit jaar een eerste opzet van een wetsvoorstel zal liggen. Dit betekent ook dat het verder brengen hiervan naar alle waarschijnlijkheid aan de volgende minister van Infrastructuur en Waterstaat zal zijn. Volgens de huidige inschattingen zouden de eerste aanslagen op grond van het nieuwe stelsel in 2025 kunnen worden opgelegd.

> Parallel traject

Parallel aan de opdracht van de stuurgroep onderzoekt het bestuur van de Unie van Waterschappen de mogelijkheden om belastingwijzigingen in de toekomst eenvoudiger te maken. Doel is om wendbaarder aan te kunnen sluiten bij de steeds veranderende omstandigheden. In dit traject komt ook een aantal inhoudelijke onderwerpen aan bod dat niet in het eerste voorstel voor de urgente knelpunten kon worden meegenomen. De Unie en het ministerie zijn met een gezamenlijke verkenning gestart naar de manier waarop de genoemde onderwerpen het beste in samenhang kunnen worden aangepakt. Om snel meters te kunnen maken is voor deze verkenning een deskundig onafhankelijk extern bureau in de arm genomen. Vanwege het brede en meer fundamentele karakter zal dit bureau met een groot aantal mensen van binnen en buiten de waterschappen gaan spreken.

Visie op Risicomanagement

Er is een organisatiebrede en gedragen Visie op Risicomanagement opgesteld. Deze visie draagt bij aan het waarborgen en verantwoorden van de 'in control'-positie van het waterschap.

Er wordt gewerkt volgens de inrichting van het Three Lines of Defence model om de risicocultuur intern te verbeteren en de risico's aantoonbaar te beheersen. De focus ligt met name op de verantwoordelijkheid van de 1e dijk (programmadiirectie & management) en inrichting van de 3e dijk met een aantal sleutelfunctionarissen die onafhankelijk zijn gepositioneerd in de organisatie. Vanaf 1 september 2021 is gestart met de implementatie van de visie en zijn de eerste audits en controles in uitvoering. Nu de richting en inrichting zijn bepaald, staat de komende periode in het teken van het goed werkend krijgen van deze visie met als doel aantoonbaar in control te komen en blijven.

Projectbeheersing

Het onderwerp projectbeheersing heeft veel aandacht binnen de organisatie. Eind 2020 is al gestart met het opstellen van het nieuwe plan voor Interne Kwaliteitsborging Projecten (IKP). Een werkwijze waarbij het uniformeren van het werkproces, de kwaliteitsborging in projecten en het continue leren en verbeteren centraal staan. Dit plan wordt de komende jaren stapsgewijs uitgewerkt, afgestemd en geïmplementeerd. Ook vanuit de nieuwe Visie op Risicomanagement wordt vorm en inhoud gegeven aan het organiseren en implementeren van aanvullende kaders en werkwijzen op het gebied risicomanagement en audits binnen de organisatie. Ook vanuit dit traject wordt de verbinding en aansluiting gezocht met het proces Bouwen en de project- en programmabeheersing. Daarnaast zijn recentelijk de resultaten besproken van de onderzoeken AWP 2.0 en de brede projectenschouw. Die onderzoeken hebben de nodige conclusies en aanbevelingen opgeleverd om beter in control te kunnen zijn ten aanzien van de projecten. Deze drie onderwerpen (IKP, Visie op Risicomanagement en de conclusies en aanbevelingen vanuit de onderzoeken) kennen een sterke samenhang en vullen elkaar aan. Er wordt dan ook ingezet op een integrale aanpak van het geheel. Zoals al in de bestuurlijke stukken rond de onderzoeksrapporten is aangegeven, wordt een aantal aanbevelingen al direct vertaald en geïmplementeerd. Andere aanbevelingen hebben meer impact en vragen meer tijd. Het totale plan van aanpak wordt nu verder uitgewerkt en geprogrammeerd. Zoals afgesproken wordt het bestuur (primair via de commissie Bestuur & Financiën) vanaf het 4e kwartaal periodiek op de hoogte gebracht van de aanpak, planning en voortgang van het geheel. Het bestuur heeft daarnaast aan de Rekenkamercommissie gevraagd de komende jaren jaarlijks een onderzoek te doen naar de voortgang en effectiviteit van de implementatie van de aanbevelingen. Daarmee is er een passende set van afspraken om de komende jaren gestructureerd verder te werken aan de doorontwikkeling en beheersing van het projectmatig werken binnen de organisatie.

Afronding Waterbeheerplan 2016-2021 en nieuw Waterbeheerprogramma 2022-2027

Voor het waterbeheerplan Grenzeloos verbindend is 2021 het laatste uitvoeringsjaar. De voortgang van de verschillende onderdelen is opgenomen in paragraaf 2.2 Voortgang. Het nieuwe waterbeheerprogramma 2022-2027 Klimaatbestendige en veerkrachtige waterlandschappen vormt de basis voor de ambities en maatregelen van het waterschap voor de komende zes jaar. Het nieuwe waterbeheerprogramma ligt gelijktijdig met de Kadernota ter besluitvorming voor bij het algemeen bestuur. Dit illustreert de relevante samenhang tussen beide documenten. In de volgende Kadernota wordt over het nieuwe waterbeheerprogramma gerapporteerd.

Bij de ontwikkeling van het waterbeheerprogramma is de omgeving van het waterschap nadrukkelijk betrokken. Het resultaat is een programma met daarin zes beleidskeuzes die richting geven aan de waterprogramma's.

- Beleidskeuze 1 - Water als drager voor een vitale regio
- Beleidskeuze 2 - Evenwicht in het water- en bodemsysteem
- Beleidskeuze 3 - We werken samen
- Beleidskeuze 4 - We werken duurzaam
- Beleidskeuze 5 - We werken veerkrachtig en vernieuwend
- Beleidskeuze 6 - We prioriteren op basis van verplichtingen en mogelijkheden

Koepelovereenkomst & Maatwerkovereenkomst

In 2021 tekenden provincie Noord-Brabant en de vier Brabantse waterschappen, waaronder Brabantse Delta, een samenwerkingsovereenkomst om groenblauwe opgaven aan te pakken: de Koepelovereenkomst Groenblauwe opgaven 2021-2027. De overeenkomst vormt de basis voor de samenwerking in deze periode. Het doel is samenwerken aan gezamenlijke water- en natuuropgaven om te komen tot een klimaatrobust Brabant in 2050. In de komende periode wordt de samenwerkingsovereenkomst verder geconcretiseerd op onderwerpen als; de opgaven tot en met 2027, financiën, capaciteit en instrumenten in een maatwerkovereenkomst per waterschap. Ook worden afspraken gemaakt over een aantal gebieden waar veel opgaven samen komen. Hier wordt een gebiedsgerichte aanpak ingezet met brede betrokkenheid van de stakeholders.

Buiten Gewoon Doen

Om Buiten Gewoon Doen in de interne organisatie verder te brengen en de doelen van het waterschap te realiseren is een 'rivier' met stapstenen tot stand gebracht. Samen met meer dan 30 enthousiaste ambassadeurs die alle processen vertegenwoordigen is er DOOR en VOOR medewerkers nagedacht welke 'stapstenen' in de rivier moeten komen te liggen om samen op weg te gaan naar de toekomst. Deze verbetermogelijkheden zijn als 'stapstenen' weergegeven en hierover wordt in de organisatie actief meegedacht en meegedaan. Onderwerpen als 'leren en ontwikkelen', 'het verbeteren van het indiensttredingsproces', 'samenwerking tussen processen verbeteren', 'persoonlijk leiderschap' en 'management 2.0' zijn enkele voorbeelden waar de organisatie steeds een volgende stap in zet. De ambassadeurs zorgen voor een olievlekwerking binnen de organisatie. Via Delta Talk (tweemaandelijks televisieprogramma) en de maandelijkse nieuwsbrief Gewoon Goed om te Weten wordt intern over deze voortgang gerapporteerd.

Bedrijfswaarden

De veranderingen op het gebied van klimaat en duurzaamheid, digitale transformatie, veerkrachtig organiseren en samenwerken vragen van de organisatie om op een andere manier te kijken naar ons werk en onze rol. De uitdaging is daarbij om de juiste keuzes te maken. Onze huidige bedrijfswaarden, op basis waarvan keuzes worden gemaakt, sluiten onvoldoende aan op bovengenoemde veranderingen. Daarom worden de bedrijfswaarden geëvalueerd en bekeken hoe deze beter aan kunnen sluiten op de nieuwe ontwikkelingen. Op basis van de nieuwe bedrijfswaarden wordt een integraal afwegingskader ontwikkeld, die helpt bij het maken van de juiste keuzes.

2.2 Voortgang

Het waterschap heeft voor een breed scala aan opgaven afspraken gemaakt over doelen en maatregelen. Deze afspraken zijn vastgelegd in verschillende documenten zoals het Waterbeheerplan, de Kadernota, beleidsnota's en bestuursovereenkomsten. In deze paragraaf wordt toegelicht in hoeverre het waterschap de afgesproken doelen en maatregelen aan het eind van 2021 naar verwachting hebben gerealiseerd.

Dit jaar lopen verschillende planperiodes ten einde. Niet alle doelen en maatregelen zijn gehaald. In de toelichting is aangegeven in hoeverre doelstellingen en maatregelen zijn behaald en wat de achterliggende redenen zijn. Vanaf 2022 gelden weer nieuwe plannen en afspraken zoals het waterbeheerprogramma 2022-2027 en de nieuwe overeenkomst met de provincie. De bijbehorende doelen en maatregelen zijn opgenomen in de programmaplannen (zie hoofdstuk 4 Programmaplannen).

Doelen Waterbeheerplan 2016–2021

Tabel 2 geeft een overzicht van de doelen verdeeld over de verschillende thema's uit het Waterbeheerplan 2016–2021. Voor twee doelen (energie en grondstoffen) is in 2017 door het algemeen bestuur een aangescherpte ambitie vastgesteld (versnellingsplan duurzaamheid). Deze ambities zijn toegevoegd in de tabel. Met een kleur is aangegeven in welke mate wordt verwacht dat de doelstelling wordt behaald.

- Groen: het doel is of wordt met de huidige strategie bereikt volgens afspraken;
- Oranje: het doel wordt niet volledig gerealiseerd binnen de afgesproken termijn.

Doelen uit Waterbeheerplan 2016–2021		Afgesproken termijn
Risico's beheersen		
Primaire keringen	Voldoen aan derde nationale toetsing met hernieuwd Rijksoordeel	2028
Regionale keringen	Voldoen aan norm uit Verordening water Noord-Brabant (eens per 100 jaar) naar aanleiding van de eerste ronde toetsing van de regionale keringen	2023
Peilbeheer	Voldoen aan peilbesluiten, het gewenst peilregime in vrij afwaterende gebieden en aan norm voor wateroverlast uit Verordening water Noord-Brabant	Continu
Zwemplaatsen	Tenminste de kwaliteit 'aanvaardbaar'	Continu
Rwzi's	Voldoen aan vergunningseisen of algemene regels	Continu
Afnameverplichting rioolwater	Voldoen aan afspraken in afvalwaterakkoorden	2021
Duurzame ontwikkeling van de leefomgeving ondersteunen		
Meetgegevens met goede ecologische toestand in KRW waterlichamen	25% in 2019 35% in 2021 (situatie in 2015 was 10%)	
Maatschappelijk verantwoord en vernieuwend		
Terugwinning stoffen uit afvalwater	Een substantiële toename van terugwinning van grondstoffen (meer stoffen dan alleen de fosfaatterugwinning uit slib)	2021
Grondstofneutrale bedrijfsvoering	100% (ambitie vastgesteld op 17 juni 2017)	2050
Eigen duurzame energieopwekking	≥40% 100% (ambitie vastgesteld op 17 juni 2017)	2020 2025
Verbinding met de maatschappij	• Een houding die meer gericht is op interactie, partnerdialog en burgerinitiatief. • Watergebruikers die zich bewust zijn van hun eigen handelingsperspectief.	2021
Effectief en efficiënt		
Samenwerking in de afvalwaterketen	Een doelmatigheidswinst behalen die landelijk oploopt tot € 380 miljoen per jaar.	2020
Informatiemanagement van assets op orde hebben	De juiste gegevens zijn vastgelegd en wijzigingen zijn binnen afgesproken termijnen verwerkt.	2021
Crisisbeheersing	Ontwikkeling van calamiteitenbestrijder naar een krachtig partnerschap in crisisbeheersing.	2021

Tabel 2 Overzicht concrete doelen met indicatoren uit Waterbeheerplan 2016–2021

Hieronder volgt een nadere toelichting van verschillende onderdelen uit tabel 2.

> *Primaire keringen*

De beoordeling van de primaire keringen naar aanleiding van de nieuwe normen is in 2017 gestart. Uiterlijk 2023 zijn alle normtrajecten beoordeeld op basis van deze nieuwe normen. Uit de beoordeling volgt een dijkverbeteringsopgave. Deze opgave heeft een gedeeltelijke overlap met de prestaties zoals opgenomen in de tabel. Uiterlijk 2050 dienen de primaire keringen te voldoen aan de vigerende (geldende) norm.

> *Regionale keringen*

Het waterschap loopt op schema met de geplande maatregelen.

> *Peilbeheer*

In het peilbeheerde gebied worden de peilbesluiten geactualiseerd op basis van uitgevoerde evaluaties. Ook voor het vrij afwaterende gebied wordt op transparante wijze inzicht gegeven in de afwegingen die in het peilbeheer worden gemaakt, waarbij het waterschap een betere afweging maakt tussen het gebruik van grond- en oppervlaktewater.

> *Zwemplassen*

Het waterschap voldoet aan de verplichtingen voor monitoring en advisering. Op grond van de monitoringsresultaten blijkt dat de zwemwaterkwaliteit van de Binnenschelde al jaren achtereen als slecht wordt beoordeeld. Hiertoe is, gezamenlijk met de gemeente Bergen op Zoom, een intensief onderzoekstraject opgestart teneinde de oorzaak en herkomst van de verontreiniging te achterhalen. Het waterschap staat hierover in nauw contact met onder andere de gemeente en de Omgevingsdienst.

> *Rwzi's*

Nalevingspercentage 2020: 99,6%.

> *Afnameverplichting rioolwater*

Het percentage ligt momenteel op 96%. Het tekort is met de betreffende gemeenten besproken. Met het project AWP 2.0, waarin de betrouwbaarheid en beschikbaarheid van het gehele systeem wordt verbeterd, worden ook deze knelpunten opgelost. Inmiddels zijn persstation Roosendaal en de leidingverdubbeling tussen Bergen op Zoom en Bath gereed. Verwachting is dat na renovatie van persstation Bergen op Zoom in 2021 voor meer dan 99% aan de afgesproken afnamehoeveelheid kan worden voldaan. Resterende knelpunten bij een aantal kleine gemalen worden opgelost door onderhoud of instandhoudingsinvesteringen. Eventuele knelpunten worden met ketenpartners besproken om te komen tot een gezamenlijke oplossing.

> *Meetgegevens met goede ecologische toestand in KRW waterlichamen*

Tussen 2016 en 2021 fluctueerde het percentage goede biologische KRW-beoordelingen tussen de 8% en 21%. In het rapportagejaar 2021 was het percentage goede KRW beoordelingen 20%. De statistische analyse laat zien dat er nog geen sprake is van een significant stijgende trend. Ecosystemen hebben in de regel een aantal jaren nodig voordat positieve effecten van herstelmaatregelen zicht- en meetbaar worden. Of er komende jaren een structurele verbetering van de waterkwaliteit optreedt, blijkt komende jaren. De verwachte 35% goede beoordelingen in 2021 is niet gehaald. Op basis van de watersysteemanalyses en een analyse met de KRW-verkenner is een voorstel ontwikkeld voor een waterkwaliteitsprogramma met een mix van maatregelen voor watersystemen en waterketen. Ook is een aantal technische doelaanpassingen voorgesteld. Het bestuur heeft ingestemd met het KRW-maatregelpakket 2022-2027. Met de uitvoering van het maatregelpakket zal het percentage meetgegevens met goede ecologische toestand in KRW waterlichamen de komende jaren naar verwachting toenemen.

> *Terugwinning stoffen uit afvalwater*

Afgelopen jaar zijn binnen de waterketen en het watersysteem stappen gezet om grondstoffen terug te winnen. Binnen de waterketen is de focus het afgelopen jaar op drie grondstoffen gericht, namelijk fosfaat, bioplastic en effluent.

Op dit moment lopen twee sporen om fosfaat terug te winnen. Eén in samenwerking met SNB en HVC waarbij fosfaat uit de as wordt terug gewonnen en één in samenwerking met Wetsus waarbij fosfaat uit slib wordt onttrokken. Voor bioplastic wordt gewerkt aan een proeffabriek in Dordrecht. De kunststofindustrie, die nu vaak met fossiele plastics uit aardolie werkt, wil eerst voldoende materiaal hebben om de verwerking en het gebruik te testen. De proeffabriek in Dordrecht gaat het materiaal hiervoor leveren. Als het gaat om effluent: al jaren levert het waterschap effluent aan de Efteling. Afgelopen jaar is een pilot in samenwerking met Evides op de rwzi Bath gestart. Daarnaast participeert het waterschap in verschillende onderzoeken om effluent te hergebruiken.

> Grondstofneutrale bedrijfsvoering

Deze ambitie is aanvullend op het Waterbeheerplan in juni 2017 door het algemeen bestuur vastgesteld.

Er kunnen grofweg drie groepen van grondstoffen worden onderscheiden die in het dagelijks beheer in substantiële hoeveelheden worden gebruikt:

1. Brandstof, met name voor vervoer (vrachtvervoer en personenvervoer);
2. Polymeren voor het slibindikkingsproces bij de rioolwaterzuiveringen;
3. Metaalzouten voor de defosfatering van het afvalwater.

Het aantal woon-werk kilometers zijn de afgelopen 1,5 jaar door corona substantieel lager dan voor de coronacrisis. Bij het waterschap wordt ingezet op flexibel werken waarbij medewerkers zelf kunnen bepalen waar ze het beste kunnen werken.

De CETenderTool voor polymeren heeft vertraging opgelopen waardoor deze niet meegenomen kon worden met de aanbesteding voor polymeren. CETenderTool is een tool die de milieu-impact van het polymeer kan kwantificeren.

In de aanbesteding is daarom aandacht voor optimalisatie van het proces in samenwerking met de leverancier.

Metaalzouten worden gedoseerd om fosfaat te verwijderen. Bij de technieken waarbij fosfaat terug wordt gewonnen, wordt ook ijzer terug gewonnen. Als het waterschap beide of een van de technieken gaat toepassen zal het ijzer wat het waterschap gebruikt circulair worden.

> Eigen duurzame energieopwekking

In 2020 is het percentage eigen duurzame energieopwekking van alle waterschappen gemiddeld 43,2% van het totale energieverbruik (4.154 TJ). Het betreft hier de opwekking door de waterschappen op het eigen terrein (34,9%) en de opwekking door de waterschappen buiten het eigen terrein (8,3%). De sectordoelstelling van 40% energieopwekking in 2020 is hiermee ruimschoots behaald (reeds in 2019) waarbij Vallei en Veluwe en Amstel Gooi en Vecht het voortouw nemen in percentage duurzame energie opwek op eigen terrein. Waterschap Brabantse Delta blijft met 38,2% opwek op eigen terrein en 1% procent buiten eigen terrein met in totaal 39,2% net achter bij de doelstelling ([Klimaatmonitor](#)).

Het waterschap gaat nu verder met het doel om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit past binnen de ambitie om in 2050 klimaatneutraal te worden. Een van de eerste stappen om energieneutraal te worden, is om Nederlandse duurzame elektriciteit in te kopen. Er zijn grote stappen gezet, desondanks is het van groot belang dat het waterschap doorgaat met energiebesparing en dat er grootschaliger wordt ingezet op opwekking van duurzame energie op eigen assets, teneinde de doelen energieneutraal in 2025 en klimaatneutraal in 2050 te bereiken.

> Verbinding met de maatschappij

In 2021 is een nieuw beleidskader participatie opgesteld. De inspraakverordening is omgevormd naar een participatieverordening. Met dit instrumentarium is het waterschap goed voorbereid op de participatievereisten en uitdagingen van de Omgevingswet en de Wet versterking participatie decentrale overheden, die beiden naar verwachting in de loop van 2022 in werking zullen treden. Met deze actualisatie geeft het waterschap invulling aan de aanbeveling van de rekenkamercommissie om het kader voor effectieve samenwerkings- en participatieprocessen aan te scherpen. Bij projecten, beheer en onderhoud en het inspelen op (watergerelateerde) initiatieven van anderen, wordt het maken van afwegingen over samenwerking en participatie steeds vanzelfsprekender. Werken als één overheid en gebiedsgericht maatwerk zijn daarbij belangrijke sleutelwoorden.

In zijn communicatie wijst het waterschap inwoners, maar ook andere doelgroepen zoals bedrijven en agrariërs, regelmatig op wat zij kunnen bijdragen aan schoon, veilig en voldoende water. Dit gebeurt via corporate en projectcommunicatie, zowel online als offline. Denk hierbij aan tips over wat wel en niet door de wc te spoelen, tuintips voor een waterrijke tuin (tegengaan hittestress en opvangen hoosbuien), plastic uit de natuur en het water halen en bewustwording van alles wat het waterschap doet. Een mooi voorbeeld is de Waterbazencampagne die in 2020 landelijk is gestart en waar het waterschap aan meedoet. Door de watergebruiker aan te sporen een echte waterbaas te worden, stimuleert het waterschap de watergebruikers in het werkgebied zelf hun steentje bij te dragen. Dit gebeurt in kleinere vorm ook tijdens de Week van ons Water. Dit alles sluit aan bij de communicatievisie, waarin staat: *Handelingsperspectieven bieden aan iedereen via online, corporate en projectcommunicatie. Naast de taken van het waterschap tonen, is het van belang om ook eigen verantwoordelijkheid van inwoners, organisaties en bedrijven te benadrukken en hen daarbij ook te helpen.*

> Samenwerking in de afvalwaterketen

Het waterschap heeft conform de besparingsopgave uit het Bestuursakkoord Water in de periode tot 2020 ongeveer 10,5 miljoen euro aan lasten bespaard. De totale gerealiseerde inderdieneffecten door samenwerking met diverse partijen op verschillende thema's zijn geschat op meer dan 20 miljoen euro. Daarmee voldoet het waterschap ruimschoots aan de beoogde doelstelling. In de afvalwaterketen wordt nu volop samengewerkt aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

(klimaatadaptatie). Ook in de waterketen kan door samenwerking met andere partners zoals Brabant Water en bedrijven nog veel worden bereikt. Samen kunnen deze partijen de waterketen optimaal laten functioneren voor burgers en bedrijven in Brabant.

> Informatiemanagement van assets op orde brengen

Op het gebied van assetmanagement wordt hard gewerkt om verdere professionalisering door te voeren. Hierbij is het van belang te kunnen beschikken over actuele, betrouwbare en complete assetinformatie. Hiertoe wordt de in 2018 ingezette inhaalslag om de assetinformatie op orde te krijgen verder gecontinueerd. Het doel is eind 2021 de assets in de waterketen tot op onderhoudbaar niveau conform een eenduidige assetstructuur (decompositie) te hebben ingevoerd in het onderhoudsmanagement systeem. Het proces hiertoe is ingang gezet, maar wordt in 2021 niet afgerond. Het op orde brengen van assetinformatie wordt opgepakt in de programma's Waterketen, Digitaal transformeren en Watersystemen. Een integrale aanpak en sturing is van belangrijk om tot realisatie te komen.

> Crisisbeheersing

De voorgenomen ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing zijn doorgegaan. Het proces is verder verbeterd op grond van de evaluaties van het proces crisisbeheersing in 2021 en de calamiteit waterveiligheid/hogwater. De opleidingen en trainingen zijn digitaal doorgegaan. In 2021 zijn er twee systeem oefeningen gehouden waarbij de hele calamiteitenorganisatie is beoefend en geëvalueerd. Ook hebben er overleggen en activiteiten met de veiligheidsregio en andere netwerkpartners plaatsgevonden. Verder zijn de voorbereidingen voor de grote Brabant brede oefening begonnen. In 2022 worden de opleidingen/trainingen en operationele oefeningen met vooral ook externe partijen waaronder Defensie weer opgepakt en verder doorontwikkeld.

Maatregelen

Om de beoogde doelen uit paragraaf 2.2.1 te halen, zijn diverse maatregelen nodig. Inrichtingsmaatregelen vormen hierbij een belangrijk onderdeel. Hiervoor zijn prestatieafspraken benoemd, weergegeven in tabel 4. Met een kleur is aangegeven in welke mate wordt verwacht dat de maatregelen tijdig worden gerealiseerd.

- = De afgesproken prestatie wordt volgens de huidige programmering bereikt.
- = Er is een aangepaste strategie in gang gezet.
Daarmee is de kans groot dat de afgesproken WBP-prestatie tijdig wordt gerealiseerd.
- = De afgesproken prestatie zal niet volledig zijn gerealiseerd eind 2021.

	Afgesproken prestatie (WBP)	Afgesproken termijn	Afspraken met partners
Herstel natte natuurparels	2.085 ha	2021	Samenwerkingsovereenkomst Tot Uitvoering Waterdoelen (STUW) Samenwerkingsovereenkomst Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB)
Beek- en kreekherstel	71 km	2021	STUW
Vispassages	24	2021	STUW
Ecologische verbindingzones	91 km	2021	GOB
Verbetering regionale keringen	96 km	2023	Bestuurlijke afspraak met de provincie
Verbetering primaire keringen	17 km	2028	Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)
Oplossen knelpunten riooloverstorten	23	2021	Afvalwaterakkoorden met gemeenten

Tabel 3 Afspraken over inrichtingsmaatregelen uit het Waterbeheerplan 2016-2021

Uitvoering van de maatregelen herstel natte natuurparels, beek- en kreekherstel, vispassages en ecologische verbindingzones loopt. Om verschillende redenen, zoals bijvoorbeeld het niet (tijdig) beschikbaar zijn van de benodigde grond, blijft de realisatie van een aantal opgaven achter op de afgesproken prestatie uit het Waterbeheerplan.

Vanaf 2022 vormt het nieuwe Waterbeheerprogramma de leidraad voor de opgaven op het gebied van onze kerntaken en belangrijke thema's als klimaat & duurzaamheid, samen werken, digitaal transformeren en veerkrachtig organiseren.

De voortgang en geactualiseerde programmering van de inrichtingsmaatregelen voor het watersysteem en de keringen zijn weergegeven op de kaarten in bijlage 6. Het algemene beeld is dat er veel maatregelen zijn gerealiseerd of de komende jaren worden uitgevoerd. Er resteert echter ook een opgave van serieuze omvang voor de periode na 2021.

In bijlage 6 is ook een overzichtskaart opgenomen van het beheergebied met daarin de locaties van de renovatieprojecten van zuiveringsbeheer. Per locatie is het type object weergegeven. De renovatieprojecten zijn nodig om ook in de toekomst te blijven voldoen aan de afspraken om risico's te beheersen, voldoen aan vergunningvereisten en afgesproken afnameverplichtingen.

> *Herstel natte natuurparels*

Het grootste deel van de opgave uit het Waterbeheerplan is in voorbereiding in concrete projecten. Gezien de complexiteit van deze projecten loopt de uitvoering van de maatregelen door na 2021. Deze maatregelen (en aanvullende maatregelen) maken onderdeel uit van het vastgestelde ontwerp KRW-maatregelpakket 2022-2027.

> *Beek- en kreekherstel*

Ook voor beek- en kreekherstel geldt dat een groot deel van de opgave is geprogrammeerd in projecten maar dat de uitvoering niet in zijn geheel vóór 2021 zal plaatsvinden. De inzichten uit de watersysteemanalyses zijn vertaald naar het KRW-maatregelpakket 2022-2027. Samen met een aantal technische doelaanpassingen heeft dit geleid tot een herijkte opgave t/m 2027.

> *Vispassages*

Voor vispassages is de verwachting dat de opgave voor de periode 2016-2021 binnen de periode wordt uitgevoerd. Resterende knelpunten zijn geprogrammeerd of in uitvoering. Voor een aantal punten vindt een herbeoordeling over nut en noodzaak plaats. De resterende opgave is onderdeel van het ontwerp KRW-maatregelpakket 2022-2027 en wordt uitgevoerd in de periode 2022-2027.

> *Ecologische verbindingzones*

Het geplande aantal kilometers ecologische verbindingzone is geprogrammeerd in projecten, waarvan een deel in uitvoering is. Naar verwachting zullen niet al deze projecten daadwerkelijk zijn gerealiseerd vóór eind 2021. In het ontwerp KRW-maatregelpakket 2022-2027 is een herijkte ambitie opgenomen.

> *Verbetering regionale keringen*

In het project Verbeteren Regionale Keringen worden de regionale keringen verbeterd naar aanleiding van de resultaten van de eerste toetsing (2013). De keringen die op basis van die toetsing niet voldeden aan de norm zijn uiterlijk in 2023 gereed. In 2019 heeft de tweede toetsing van de regionale keringen plaatsgevonden en zijn aanvullende maatregelen gedefinieerd. Deze maatregelen betreffen vooral aanpassingen in onderhoud en toezicht. In 2030 zijn deze aanvullende maatregelen uitgevoerd.

> *Verbetering primaire keringen*

Naar aanleiding van de nieuwe normen voor waterveiligheid is in 2017 gestart met de beoordeling van de primaire keringen. Uit de inmiddels vastgestelde beoordelingsrapportages blijkt dat de trajecten Willemstad-Noordschans, Moerdijk en Standhazensedijk op dit moment niet aan de norm voldoen en dienen te worden verbeterd. Dit geldt ook voor het traject tussen Geertruidenberg en Oosterhout, wat ervoor zorgt dat de scope van het project "dijkverbetering Geertruidenberg en Amertak" in breder perspectief moet worden bekeken. De beoordelingsronde loopt tot 2023, tot die tijd kunnen aanvullende verbeteropgaven volgen.

> *Oplossen knelpunten riooloverstorten*

Alle 23 knelpunten zijn opgelost of geprogrammeerd.

3. Lasten- en tariefontwikkeling

Dit hoofdstuk omvat de financiële vertaling van de koers voor de komende jaren. Er wordt een toelichting gegeven op de investeringsvolumes en de kapitaallasten. Vervolgens is uiteengezet hoe de lasten en tarieven zich ontwikkelen bij het voorgestelde beleid. Tot slot is in de laatste paragraaf (paragraaf 3.5) in beeld gebracht wat de consequenties zijn voor de ontwikkeling van de schuldquote en schuldpositie.

3.1 Investerings- en kapitaallasten

Investeringsplan 2022-2031

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is opgenomen dat het dagelijks bestuur jaarlijks een planning opstelt van de investeringen, waarvan de start en/of uitvoering in het begrotingsjaar en de daarop volgende negen jaren wordt verwacht. Deze planning heet het investeringsplan (IP). Het bevat een doorkijk die gelijk is aan de periode van de bijhorende Kadernota (10 jaar). Het investeringsplan is een losse bijlage die hoort bij de Kadernota. Het investeringsplan is een instrument om toekomstige investeringen te programmeren. Door middel van de geprogrammeerde investeringen wordt binnen de afgesproken investeringsvolumes invulling gegeven aan de opgaven en met het bestuur afgesproken ambities. Voor de volledigheid zijn ook de lopende projecten (projecten die reeds uitvoeringskrediet hebben) in de bijlage opgenomen. De voortgang van deze lopende projecten wordt gerapporteerd in de managementletters.

Het IP is in de eerste jaren gevuld met concrete investeringen. In de latere jaren (richting het einde van de planperiode) is het IP minder concreet ingevuld. De kapitaallasten in de Kadernota worden in die jaren doorgerekend op basis van de afgesproken investeringsvolumes en gemiddelde afschrijvingstermijnen per programma/taak. Het IP wordt jaarlijks geactualiseerd. Het streven is om de concreetheid voor de latere jaren van de planperiode steeds verder te vergroten.

Bij de besluitvorming over de begroting wordt een projectenlijst aan het AB voorgelegd. Hierop staan de investeringen waarvoor in het eerstvolgende begrotingsjaar uitvoeringskrediet wordt aangevraagd. Het AB besluit welke investeringen van de projectenlijst aan het DB worden gemandateerd. Dit houdt in dat het DB voor deze projecten de bevoegdheid krijgt om uitvoeringskrediet te verstrekken.

Investeringsvolumes

Voor het gelijkmatig programmeren van investeringen wordt jaarlijks een afgesproken netto investeringsvolume per programma gehanteerd. Het gaat hierbij om de investeringsuitgaven na aftrek van bijdragen van derden en subsidies. Bovenop dit bedrag komen nog de extra benodigde investeringen voor verbetering van de regionale keringen en de inhaalslag baggeren vaarwegen, alsmede de jaarlijkse bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

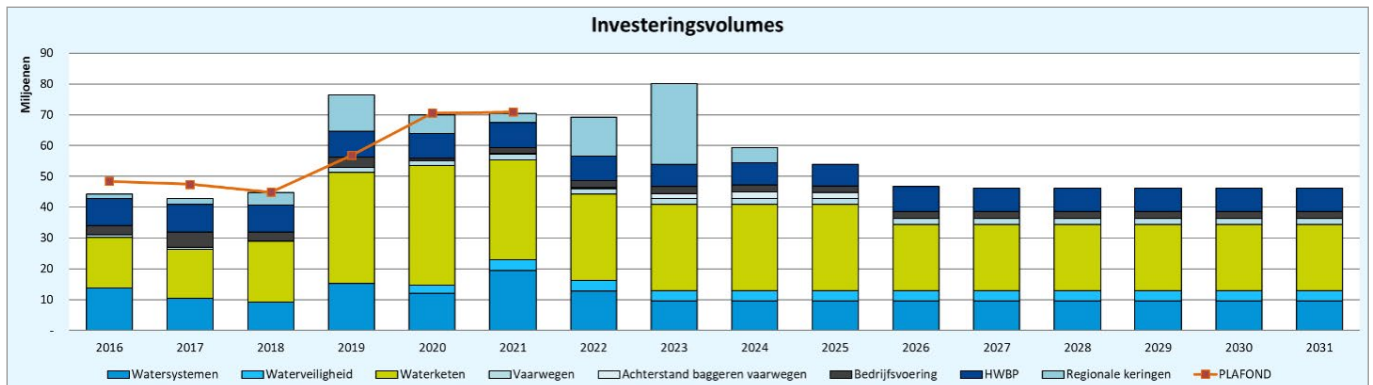
In het algemeen bestuur van 14 juli 2021 is de uitwerking van de motie 'Extra ambities' besproken. Onderdeel van deze motie was te onderzoeken of kapitaallasten over de jaren heen verevend kunnen worden. Dit heeft geleid tot de volgende (deels reeds bestaande) afspraken over het verevenen van investeringsuitgaven om meerjarig binnen het investeringsplafond te blijven:

- Het uitgangspunt is dat de investeringsuitgaven meerjarig binnen de afgesproken investeringsplafonds blijven, dat hierover wordt gerapporteerd en dat het AB tijdig wordt geïnformeerd als er afwijkingen zijn, zodat bijsturing mogelijk is.
- In de Kadernota worden afspraken vastgelegd over de netto volumes per taak. Daarbij wordt een realistische overprogrammering gehanteerd.
- Bijzondere opgaven met een omvang die niet in te passen is en/of met een bijzonder, incidenteel karakter worden apart geprogrammeerd en gerapporteerd.
- Pas als de actuele programmering niet past binnen de kaders (vanwege nieuwe omstandigheden, extra taken, hogere ambities, stijgende marktprijzen), rekening houdend met een reële overprogrammering, dan vindt hierover het gesprek plaats met het AB om te komen tot nieuwe afspraken voor de Kadernota-periode.
 - Hierbij is het uitgangspunt dat de hogere investeringsuitgaven in beginsel worden ingepast binnen de investeringsplafonds van de komende vijf jaar van de Kadernota;
 - Als dat niet mogelijk is worden andere opties onderzocht en aan het AB voorgelegd. Denk aan vergaande temporisering van investeringen (bezuinigen) of het uitbreiden van de volumes.

- Indien (substantiële) projectuitgaven over de jaargrens heen schuiven, wordt dit in de jaarrekening gerapporteerd. Hierbij wordt aan het AB het besluit voorgelegd deze uitgaven op te plussen bij het volume van de vastgestelde begroting.
- Uiteraard moeten projecten wel binnen het toegekende krediet worden gerealiseerd.

Voor rapportage over de investeringsvolumes is de volgende wijziging afgesproken:

- In de Kadernota wordt voortaan een voortschrijdend overzicht van netto investeringsuitgaven opgenomen, inclusief de gerealiseerde netto uitgaven van de afgelopen vijf jaren. In de volgende grafiek zijn de gerealiseerde netto investeringen opgenomen van de jaarrekeningen 2016 t/m 2020, de prognose 2021 en de in voorliggende Kadernota geraamde investeringen voor 2022 t/m 2031. Het volume waterveiligheid was tot en met 2019 integraal onderdeel van het volume watersystemen.

Figuur 1 Netto investeringsvolumes per taak 2016-2031

Bij de totstandkoming van de Kadernota 2022-2031 is strikt gestuurd om te komen tot een programmering die passend is binnen de afgesproken investeringsvolumes (met een passende overprogrammering). Ten opzichte van de Kadernota 2021-2030 zijn de grootste wijzigingen in de volumes:

- In het AB van 19 mei 2021 is het volume voor Watersystemen voor 2021 verhoogd van € 17 miljoen naar € 19,5 miljoen omdat de uitgaven voor een drietal projecten niet meer in 2020 zijn gedaan (€ 3,5 miljoen), maar zijn doorgeschoven naar 2021. In dezelfde adviesnota is toegelicht dat een deel van het volume van 2021 (€ 1 miljoen) wordt doorgeschoven naar een volgend jaar. In deze Kadernota is dat bedrag opgenomen in het jaar 2022.
- Het investeringsvolume Watersystemen is in 2022 verhoogd met € 2,3 miljoen. Dit is het netto investeringsbedrag dat is doorgeschoven vanuit 2020 van het project Aanpassen watersysteem en -kering bij Waalwijk. Het bedrag is gelabeld aan dit project.
- In de vorige Kadernota was de piek van de uitgaven op project regionale keringen verdeeld over 2022 en 2023, nu zit deze piek vrijwel geheel in 2023.
- De hogere uitgaven voor AWP 2.0 waren in de Kadernota 2021-2030 opgenomen in een addendum, maar niet meer verwerkt in de vastgestelde versie van de Kadernota. In voorliggende Kadernota is deze prognose wel doorgerekend.

Overprogrammering

Het waterschap hanteert een overprogrammering ten opzichte van de afgesproken investeringsvolumes. Dit is noodzakelijk om de met het algemeen bestuur afgesproken investeringsvolumes en opgaven te kunnen realiseren. Per taak is beoordeeld welke overprogrammering realistisch is voor de komende periode.

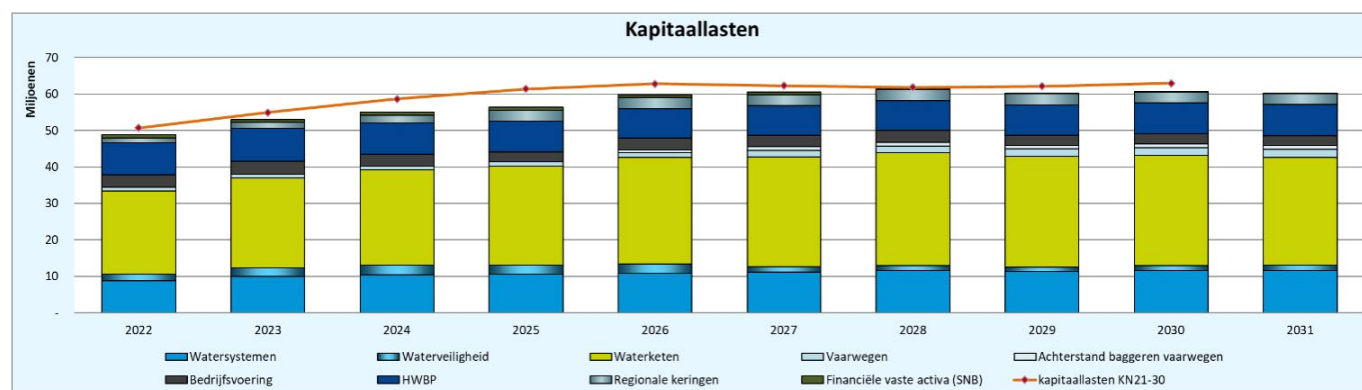
Met name bij het programma Waterketen is de programmering sluitend gemaakt met stevige keuzes. Het accent ligt op instandhouding van de huidige objecten. Er is weinig financiële ruimte om over te gaan op nieuwe zuiveringsconcepten of meer onderhouds- en bedieningsvriendelijke concepten. Ook is er weinig ruimte om operationele modificaties/verbeteringen door te voeren. Op het gebied van energieneutraliteit zijn kleine incrementele (stapsgewijs) verbeteringen meegenomen, maar geen grote investeringen.

Voor Bedrijfsvoering is de overprogrammering in 2022 onevenredig hoog. Afgesproken is om deze overprogrammering op te vangen binnen de totale programmering van de waterprogramma's. Het investeringsvolume is beperkt van omvang (€ 2,3 miljoen netto per jaar). Dit bedrag is volledig nodig om de projecten op het gebied van instandhouding en wet- en regelgeving uit te voeren. Daarnaast zijn er projecten opgenomen die de randvoorwaarden creëren om invulling te geven aan de doelstellingen van de ontwikkelprogramma's. Dit gebeurt gefaseerd en in kleine stapjes. Op termijn zullen deze projecten ondergebracht worden bij de waterprogramma's. Het gaat hier om investeringen op het gebied van data, duurzaamheid en veerkrachtig organiseren.

De komende periode zal benut worden om samen met het DB in beeld te brengen wat het gewenste toekomstbeeld is en wat er voor nodig is om de investeringen te kunnen realiseren die bijdragen aan een meer moderne, efficiënte en gebruiks- en onderhoudsvriendelijke infrastructuur.

Kapitaallasten

Figuur 2 laat het verloop van de kapitaallasten zien.

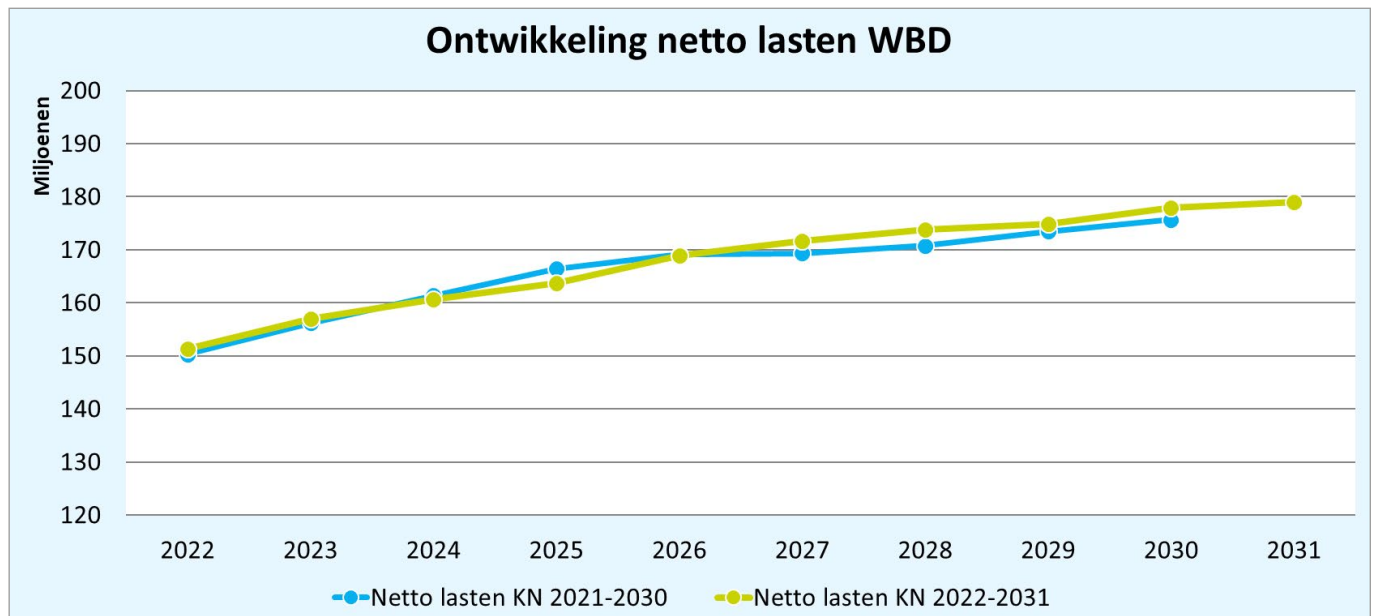
Figuur 2 Opbouw kapitaallasten 2022-2031

De kapitaallasten nemen iets af ten opzichte van de Kadernota 2021-2030 als gevolg van:

- Een rentevoordeel van totaal € 15 miljoen over de hele Kadernota-periode. Door de aanhoudend lage rentestand zijn de nieuwe leningen tegen lagere tarieven begroot dan in de vorige Kadernota. Dit voordeel wordt voor 50% toegevoegd aan de bestemmingsreserves DFB en komt voor 50% ten gunste van de exploitatie om de lasten te dekken.
- Ten opzichte van vorig jaar zijn projectplanningen bijgesteld en enkele projecten (veelal onderzoek) zijn komen te vervallen omdat uit voortschrijdend inzicht bleek dat deze projecten niet levensvatbaar waren. Het betreft voornamelijk projecten met een korte afschrijvingstermijn, waardoor het effect op de kapitaallasten groot is. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 7,2 miljoen aan lagere afschrijvingslasten over de hele Kadernota-periode, dat met name in de jaren 2024 t/m 2026 tot uiting komt. Dit heeft verder geen gevolgen voor de hoogte van de investeringsvolumes, alleen de investeringsprogrammering is aangepast.

3.2 Netto lastenontwikkeling

Figuur 3 laat de ontwikkeling zien van de totale netto lasten ten opzichte van de Kadernota 2021-2030. Op enkele jaren na zijn de verwachte netto lasten iets hoger dan vorig jaar. De belangrijkste financiële afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Figuur 3 Vergelijking netto lastenontwikkeling Kadernota 2022-2031 / Kadernota 2021-2030

Voor diverse goederen en diensten is er sprake van een prijsstijging hoger dan inflatie:

- De kosten van energie zijn fors hoger vanwege prijsstijgingen, hogere transportkosten en een hogere energiebelasting. Met name de Opslag Duurzame Energie (ODE) is de afgelopen jaren fors gestegen.
- Er worden steeds hogere eisen gesteld aan de ICT-infrastructuur, de vraag naar en complexiteit van IT-oplossingen neemt toe en de prijzen voor licenties stijgen.
- De prijzen van bepaalde chemicaliën en verzekeringen zijn fors gestegen.
- De kosten voor specialistische kennis nemen toe, wat zich uit in hogere inleentarieven en prijzen van bepaalde diensten.

Het waterschap voert de Omgevingswet beleidsneutraal in. Om de ambities uit het Bestuursakkoord, Waterbeheerprogramma en Kadernota te kunnen verwezenlijken, zal het waterschap zijn instrumentarium van de Omgevingswet in 2022 en 2023 'beleidsrijk' inrichten. Dit brengt de nodige beleidsvraagstukken en -opdrachten mee voor de diverse processen. In 2022 en 2023 is hiervoor extra budget opgenomen.

Het budget voor bijdragen aan/samenwerkingen met derden is structureel verhoogd. Hiermee wordt invulling gegeven aan de ambitie uit het bestuursakkoord om de samenwerking met de omgeving en partners te intensiveren en samen te werken aan gedeelde doelstellingen, zoals op het gebied van klimaatadaptatie.

In 2022 is € 500.000 extra budget gereserveerd voor de waterketen. In afwachting van toekomstige keuzes worden de objecten steeds ouder. Voor deze 'end of life' objecten is meer preventief onderhoud, reparaties en vervanging nodig. Het waterschap wil voorkomen dat installaties uitvallen met overschrijding van vergunningseisen en hoge kosten tot gevolg. Het komende jaar wordt er een project Systeemherstel 2.0 gestart en wordt de toekomstvisie voor de diverse zuiveringskringen verder vormgegeven.

Naast de toename in kosten zijn er ook financiële voordelen:

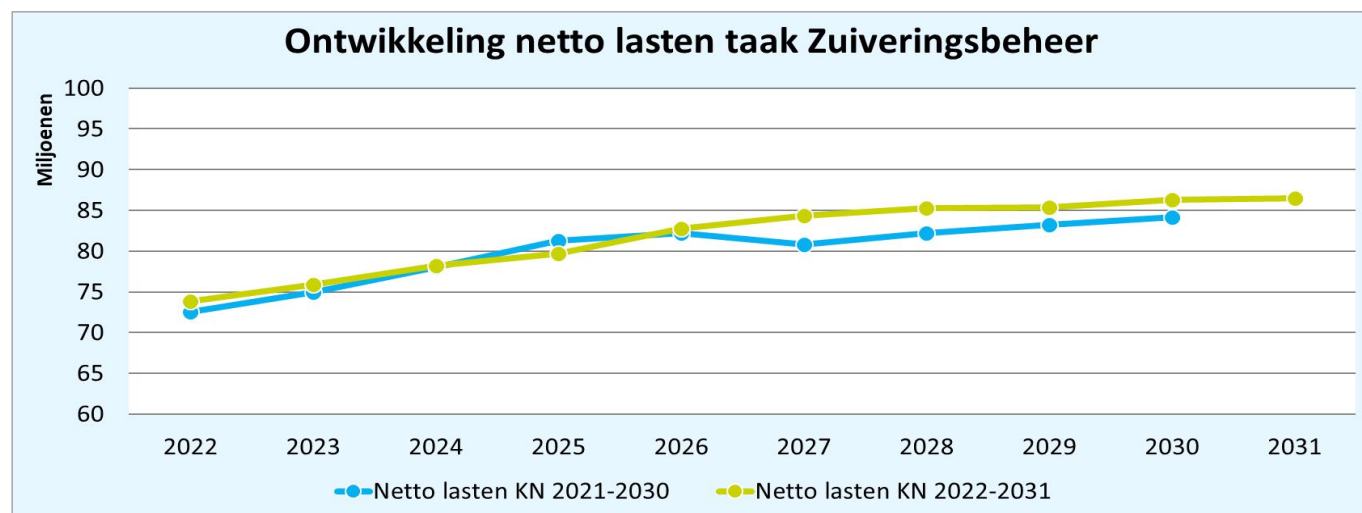
Zoals reeds toegelicht in paragraaf 3.1 zijn de kapitaallasten lager. De afschrijvingskosten zijn lager als gevolg van de geactualiseerde programmering van projecten. De rentekosten zijn lager doordat vanwege de langdurig lage rentestanden de uitgangspunten voor de verwachte rente van nieuwe langlopende geldleningen naar beneden is bijgesteld. Het financiële voordeel dat hiermee gepaard gaat wordt voor 50% ingezet voor het nemen van maatregelen voor Duurzaam Financieel Beleid en toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Om de ontwikkeling van de voorbeeldaanslagen binnen het afgesproken kader van het bestuursakkoord te krijgen zijn er waar mogelijk en verantwoord slimme bezuinigingen, taakstellingen en versoberingen doorgevoerd. Zo worden minder modificaties (nieuwe technieken) doorgevoerd. De uitgaven voor bepaalde onderhoudskosten, analysekosten voor het baggeren en de veiligheidstoetsing voor de keringen worden gefaseerd. Verder zijn er taakstellingen opgelegd met betrekking tot advieskosten en inleen. Het doel is om de huidige budgetten en personeel zo efficiënt mogelijk te benutten, waarbij prioriteiten integraal worden afgewogen.

De figuren 4 en 5 geven de lastenontwikkeling weer, uitgesplitst naar de zuiveringstaak en de watersysteemtaak.

Zuiveringstaak

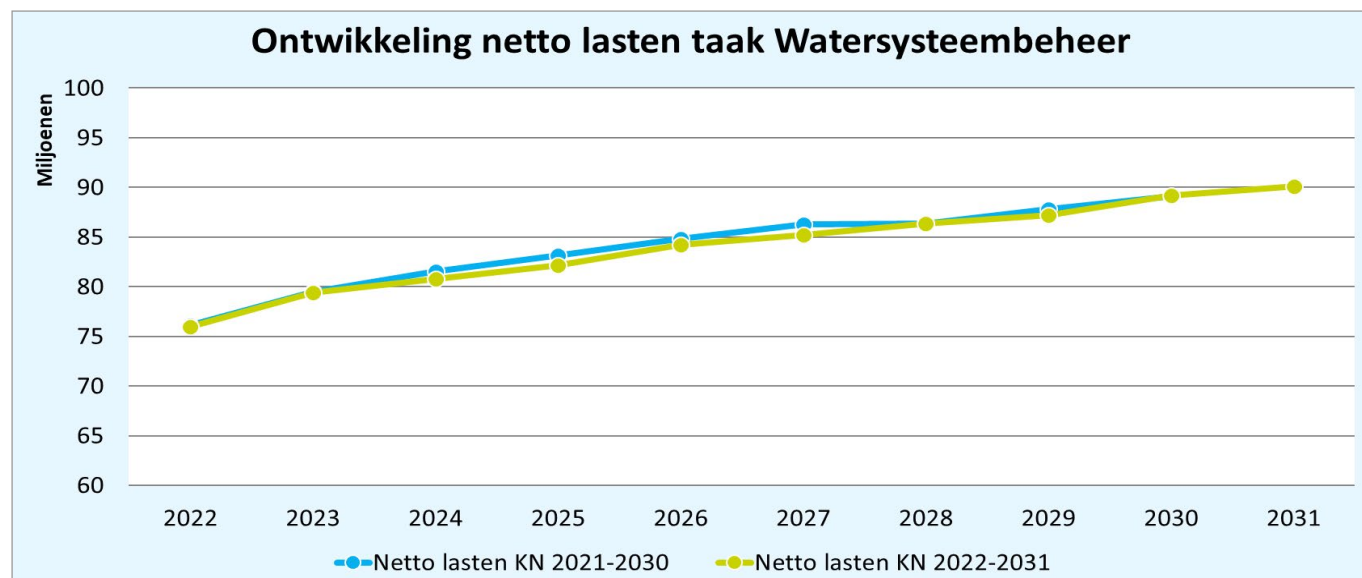
Uit figuur 4 komt naar voren dat de netto lasten van de zuiveringstaak vanaf 2027 toenemen ten opzichte van de vorige Kadernota. Dit wordt vooral veroorzaakt door de toegenomen kosten van energie en chemicaliën. In de eerste jaren staan hier voordelen op de kapitaallasten tegenover. In 2022 is extra onderhoudsbudget voor de waterketen opgenomen. De bijdrage SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) is in de voorliggende Kadernota gebaseerd op een jaarlijks voortschrijdende afschrijvingshorizon. Dit op basis van het door SNB opgestelde ondernemingsplan en de afspraken die SNB hierover heeft gemaakt met de accountant. De bijdrage neemt hierdoor vanaf 2027 toe.

Figuur 4 Vergelijking netto lastenontwikkeling Zuiveringsbeheer Kadernota 2022-2031 / Kadernota 2021-2030

Watersysteemtaak

Uit figuur 5 komt naar voren dat de lasten voor de watersysteemtaak in alle jaren nagenoeg gelijk of lager liggen dan de Kadernota 2021-2030. De oorzaken zijn hierboven toegelicht.

Figuur 5 Vergelijking netto lastenontwikkeling Watersysteembeheer Kadernota 2022-2031 / Kadernota 2021-2030

3.3 Tariefontwikkeling

In de tabellen 6 en 7 staan de lasten- en tariefontwikkeling per taak.

De tabellen geven de netto lasten weer volgens de Kadernota 2021-2030 en de Kadernota 2022-2031.

Bijlage 1 en 2 geven een nadere specificatie van de lasten- en tariefontwikkelingen.

Zuiveringsbeheer	Begr 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Gemiddeld 2021-2031
Netto lasten Kadernota 2021-2030	69.945	72.318	74.942	78.050	81.312	82.237	80.845	82.166	83.255	84.131		
		3,4%	3,6%	4,1%	4,2%	1,1%	-1,7%	1,6%	1,3%	1,1%		2,1%
Netto lasten Kadernota 2022-2031	69.945	73.793	75.915	78.242	79.726	82.726	84.323	85.269	85.328	86.299	86.475	
		5,5%	2,9%	3,1%	1,9%	3,8%	1,9%	1,1%	0,1%	1,1%	0,2%	2,2%
Tarief Kadernota 2021-2030	60,10	62,30	64,46	66,81	69,56	70,28	69,06	70,18	71,01	71,70		
		3,7%	3,5%	3,6%	4,1%	1,0%	-1,7%	1,6%	1,2%	1,0%		2,0%
Tarief Kadernota 2022-2031	60,10	62,85	65,10	66,69	68,18	70,62	71,78	72,45	72,35	72,95	72,61	
		4,6%	3,6%	2,4%	2,2%	3,6%	1,6%	0,9%	-0,1%	0,8%	-0,5%	1,9%

Tabel 4 Lasten- en tariefontwikkeling zuiveringstaak

Tabel 4 laat het verloop van de lasten en de tarieven zien ten opzichte van de Kadernota 2021-2030 in absolute zin en in percentages voor de zuiveringstaak. De tabel laat zien dat het v.e.-tarief stijgt ten opzichte van de Kadernota 2021-2030. Dit is nodig om de extra lasten te dekken.

Watersysteem-beheer	Begr 2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Gemiddeld 2021-2031
Netto lasten Kadernota 2021-2030	72.851	75.735	79.076	81.131	82.746	84.375	85.872	85.932	87.389	88.663		
		4,0%	4,4%	2,6%	2,0%	2,0%	1,8%	0,1%	1,7%	1,5%		2,2%
Netto lasten Kadernota 2022-2031	72.851	75.590	78.986	80.383	81.753	83.800	84.749	85.925	86.743	88.719	89.637	
		3,8%	4,5%	1,8%	1,7%	2,5%	1,1%	1,4%	1,0%	2,3%	1,0%	2,1%
Ingezetenen (hoofdbewoner)												
Tarief Kadernota 2021-2030	64,43	67,15	69,91	72,30	73,44	74,57	75,60	75,43	76,49	77,37		
		4,2%	4,1%	3,4%	1,6%	1,6%	1,4%	-0,2%	1,4%	1,2%		2,1%
Tarief Kadernota 2022-2031	64,43	66,54	69,07	71,56	72,79	74,31	74,92	75,62	76,18	77,73	77,74	
		3,3%	3,8%	3,6%	1,7%	2,1%	0,8%	0,9%	0,7%	2,0%	0,0%	1,9%
Gebouwd												
Tarief Kadernota 2021-2030	0,82	0,86	0,91	0,94	0,96	0,98	1,00	1,00	1,02	1,03		
		4,9%	5,1%	4,1%	2,0%	2,0%	1,8%	0,2%	1,8%	1,6%		2,6%
Tarief Kadernota 2022-2031	0,82	0,80	0,84	0,87	0,89	0,91	0,92	0,94	0,95	0,97	0,98	
		-2,6%	4,5%	4,3%	2,1%	2,5%	1,2%	1,3%	1,1%	2,4%	0,4%	1,8%
Natuur												
Tarief Kadernota 2021-2030	4,74	4,97	5,22	5,42	5,52	5,62	5,71	5,71	5,81	5,89		
		4,8%	5,0%	4,0%	1,8%	1,8%	1,6%	0,0%	1,6%	1,4%		2,4%
Tarief Kadernota 2022-2031	4,74	4,92	5,13	5,35	5,45	5,58	5,64	5,70	5,76	5,89	5,91	
		3,7%	4,3%	4,2%	2,0%	2,3%	1,1%	1,2%	1,0%	2,3%	0,2%	2,2%
Ongebouwd openbare wegen												
Tarief Kadernota 2021-2030	324,06	340,36	358,08	373,22	380,94	388,75	396,01	397,08	404,59	411,24		
		5,0%	5,2%	4,2%	2,1%	2,0%	1,9%	0,3%	1,9%	1,6%		2,7%
Tarief Kadernota 2022-2031	324,05	339,95	355,60	371,27	379,49	389,35	394,44	400,05	404,95	415,20	417,24	
		4,9%	4,6%	4,4%	2,2%	2,6%	1,3%	1,4%	1,2%	2,5%	0,5%	2,6%
Ongebouwd overig ongebouwd												
Tarief Kadernota 2021-2030	64,81	68,07	71,62	74,64	76,19	77,75	79,20	79,42	80,92	82,25		
		5,0%	5,2%	4,2%	2,1%	2,0%	1,9%	0,3%	1,9%	1,6%		2,7%
Tarief Kadernota 2022-2031	64,81	67,99	71,12	74,25	75,90	77,87	78,89	80,01	80,99	83,04	83,45	
		4,9%	4,6%	4,4%	2,2%	2,6%	1,3%	1,4%	1,2%	2,5%	0,5%	2,6%

Tabel 5 Lasten- en tariefontwikkeling watersysteemtaak

Tabel 5 laat zien dat de tarieven voor het watersysteembeheer als gevolg van de lagere netto lasten lager zijn dan in de Kadernota 2021-2030 voorzien.

Tenslotte heeft het waterschap in 2021 € 2,6 miljoen reserves begroot om de tarieven te matigen. Voor de jaren 2022 en verder zijn er niet meer zoveel egalisereserves beschikbaar, waardoor de netto lasten direct de hoogte van de tarieven bepalen. De beschikbare egalisereserve voor de watersysteemtaak wordt voor het laatst in 2023 ingezet en voor de zuiveringstaak in 2024.

3.4 Voorbeeldaanslagen

In bijlage 3 zijn de voorbeeldaanslagen opgenomen. Hierin is te zien hoe de ontwikkeling van de tarieven wordt doorberekend naar de belastingaanslag voor negen specifieke voorbeeldprofielen. Het waterschap hanteert het volgende uitgangspunt voor de tariefontwikkeling:

- ▶ De maximale tariefstijging komt voor alle voorbeeldprofielen in de planperiode gemiddeld niet boven 2,5% + inflatie, waarbij de voorbeeldprofielen voor huishoudens en bedrijven in geen enkel jaar boven dit percentage uitkomen. Hierbij is ruimte voor een hogere tariefontwikkeling bij van buiten komende, door het waterschap niet beïnvloedbare omstandigheden (tegevallers). Indien de inflatie lager is dan 2%, rekenen we bij de vaststelling van tarieven toch met een vast percentage van 2%. Hiermee houden we ruimte om invulling te geven aan onze inhoudelijke ambities.

Dit betekent dat de tariefstijging voor huishoudens en bedrijven (inclusief agrarische bedrijven) jaarlijks maximaal 4,5% bedraagt (2,5% + 2%). De gemiddelde tariefontwikkeling over de planperiode (in procenten) is voor bijna alle voorbeeldprofielen gedaald ten opzichte van de Kadernota 2021-2030. Bijna alle voorbeeldaanslagen blijven ieder jaar binnen de norm van 4,5%.

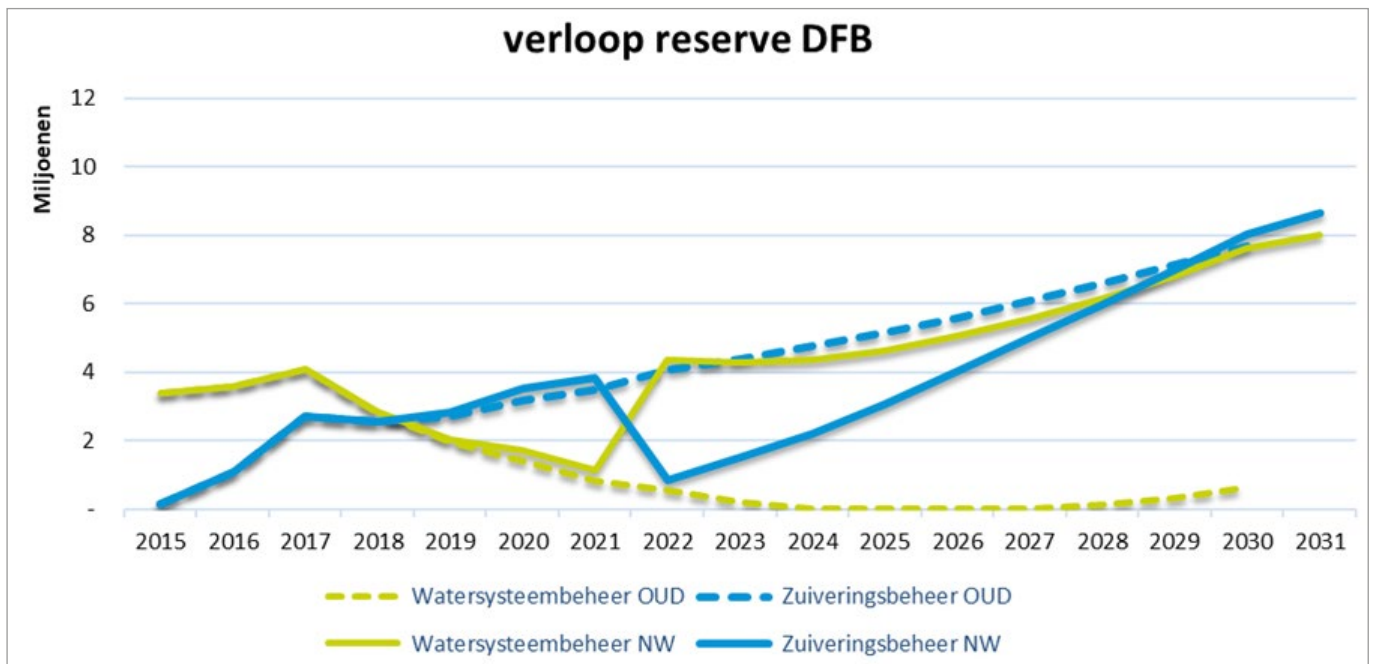
3.5 Duurzaam financieel beleid

Het waterschap heeft in het verleden ambities geformuleerd ten aanzien van het verduurzamen van het financieel beleid. Hoofdpunten daarin zijn een beperking van de groei van de schulden, een passend risicoprofiel en het uitvoeren van taken en ambities tegen een maatschappelijk aanvaardbare tariefontwikkeling.

In de Kadernota 2017-2026 is afgesproken dat het waterschap de ontwikkeling van de schuldquote zodanig gaat ombuigen, dat deze vanaf 2022 daalt met 1% punt per jaar. Dit heeft geleid tot het nemen van maatregelen die leiden tot een reductie van de netto schuldquote. Door de genomen maatregelen worden er minder kosten naar de toekomst doorgeschoven, maar nemen de lasten in eerste instantie toe. De maatregelen leiden per direct tot een lagere schuld en lagere rentelasten en op langere termijn ook tot lagere netto lasten. Om de belastingdruk op de korte en middellange termijn acceptabel en binnen de afgesproken uitgangspunten voor tariefontwikkeling te houden, heeft het waterschap besloten een aantal nog niet bestemde (toekomstige) financiële meevallers in te zetten om de tariefontwikkeling te matigen. Deze financiële meevallers komen ten gunste van de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid. Hieruit worden de tijdelijke extra lasten als gevolg van de maatregelen gedekt.

Het verder verduurzamen van het financieel beleid is opgenomen in het Bestuursakkoord 'Samen Beter' (2019). Hierin is afgesproken dat eventuele financiële meevallers gelijkmatig verdeeld worden ingezet: enerzijds op extra ambities zoals verwoord in het bestuursakkoord en anderzijds op duurzaam financieel beleid (terugdringen van de schulden).

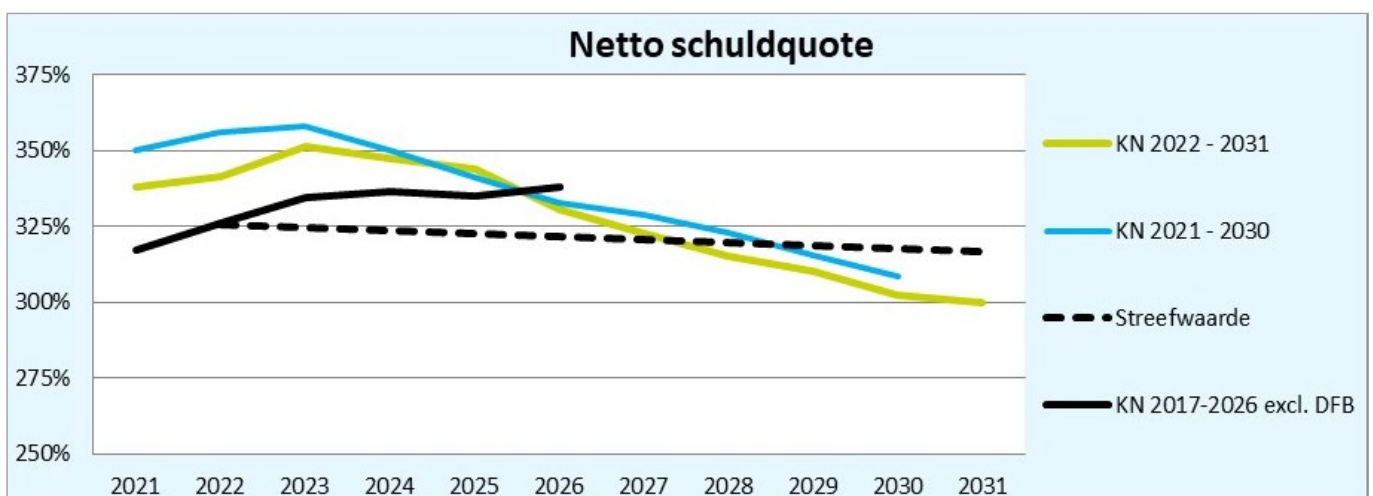
In aanloop naar de Kadernota 2022-2031 is vanuit de motie 'Extra Ambities', opnieuw gekeken naar de streefwaarde van de netto schuldquote en is bezien of er nieuwe maatregelen mogelijk zijn om de schuld(quote) verder terug te dringen. Gezien de druk op de tarieven en de nog in voorbereiding zijnde toekomstige wetswijziging in de verslaggevingsregels, is besloten om nu nog geen aanvullende maatregelen te treffen. Wel wordt er conform Bestuursakkoord gespaard voor Duurzaam Financieel Beleid. Vooruitlopend op de nieuwe wetgeving wil het waterschap extra sparen om zo de extra lasten op te kunnen vangen. Doordat de impact van de nieuwe wet grotendeels bij Watersystemen wordt verwacht, is ervoor gekozen om een extra storting van € 3,5 miljoen in de bestemmingsreserve bij Watersystemen te doen vanuit de tariefegaliseringsreserve Watersystemen. Bij het Zuiveringsbeheer wordt een geringe impact verwacht terwijl er meer financiële middelen voorhanden zijn waar vooralsnog geen effectieve inzet is voorzien. De egaliseringsreserve van Zuiveringsbeheer staat echter zwaar onder druk. Daarom wordt een deel van de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid (DFB) overgeheveld naar de tariefegaliseringsreserve om zo het verwachte tekort in de tariefegaliseringsreserve per 1-1-2022 bij Zuiveringsbeheer op te vangen. Hiermee wordt voorkomen dat er extra belastingen geheven moeten worden om het verwachte tekort te dekken. Met de extra storting bij Watersystemen en de onttrekking bij Zuiveringsbeheer is de omvang van beide bestemmingsreserves DFB weer meer in lijn met elkaar en is het waterschap beter voorbereid om nieuwe maatregelen te treffen (zie figuur 7).

Figuur 6 : Ontwikkeling van de reserve DFB

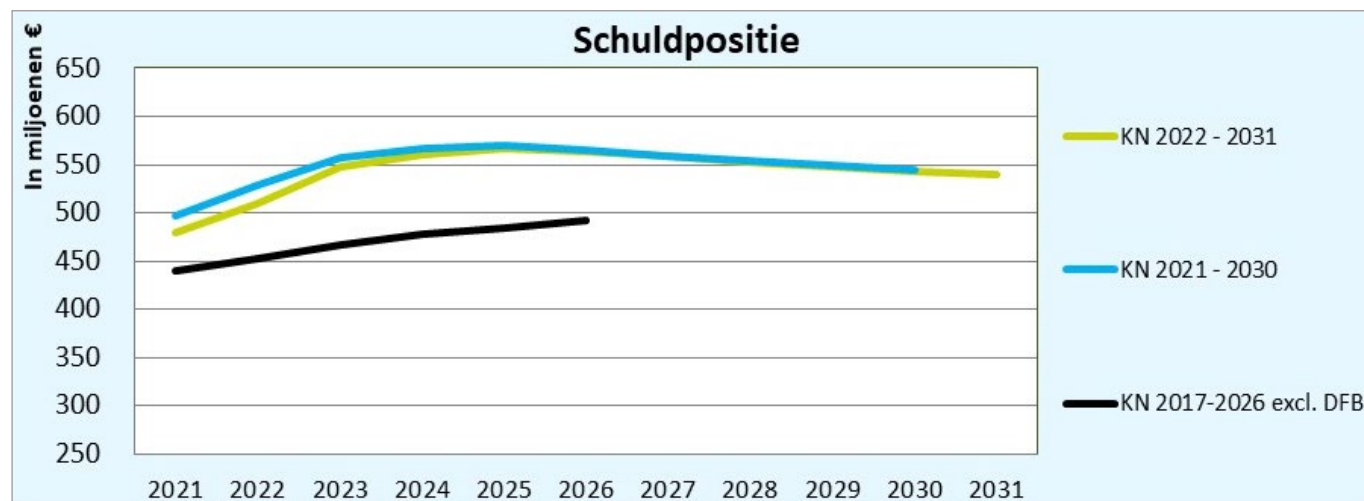
In figuur 6 wordt de ontwikkeling van de reserve duurzaam financieel beleid weergegeven. De gele doorgetrokken lijn geeft de ontwikkeling weer van de DFB reserve voor watersysteembeheer conform de Kadernota 2022-2031 en de gestippelde gele lijn geeft deze ontwikkeling weer conform Kadernota 2021-2030. De blauwe doorgetrokken lijn is de ontwikkeling van de DFB reserve voor zuiveringsbeheer volgens Kadernota 2022-2031. De gestippelde blauwe lijn laat deze ontwikkeling zien conform Kadernota 2021-2030. Door 50% van het verwachte rentevoordeel te reserveren wordt er aanzienlijk meer gespaard voor DFB ten opzichte KN 21-30. In bijlage 6 wordt het verloop in bedragen en meer in detail weergegeven.

In figuur 7 wordt de ontwikkeling van de schuldquote weergegeven. De zwarte lijn geeft de ontwikkeling van de schuldquote weer conform de Kadernota 2017-2026, exclusief de maatregelen voor duurzaam financieel beleid (DFB). De zwarte stippellijn geeft de streefwaarde weer van de afgesproken min 1%-punt per jaar vanaf 2022. De blauwe lijn is de ontwikkeling van de schuldquote volgens de Kadernota 2021-2030 inclusief de maatregelen voor duurzaam financieel beleid. De groene lijn is de geactualiseerde lijn voor deze Kadernota. In de eerste jaren ligt de netto schuldquote lager door de lagere investeringen in 2020. Dit effect wordt in latere jaren ingelopen. Vervolgens daalt de netto schuldquote vanaf 2028 tot onder het niveau van de afgesproken streefwaarde en beweegt in de planperiode naar de 300%.

Figuur 7 Ontwikkeling van de netto schuldquote

Naast de ontwikkeling van de schuldquote kijkt het waterschap ook hoe de absolute schuldpositie zich ontwikkelt. Dit is weergegeven in figuur 8. Doordat niet alle investeringen een structureel karakter hebben, neemt de schuld op de langere termijn weer af. De ontwikkeling van de absolute schuldpositie laat geen grote afwijkingen ten opzichte van KN 21-30 zien.

Figuur 8 Ontwikkeling van de schuldpositie (absolute schuld)

4. PROGRAMMAPLANNEN 2022

VANUIT DE ONTWIKKELINGEN RONDOM PROGRAMMATISCH WERKEN IN BUITEN GEWOON DOEN EN DE VISIE OP RISICOMANAGEMENT IS EEN SPOOR GESTART VOOR DE VERBETERING VAN DE PLANNING EN CONTROL CYCLUS. EEN BELANGRIJKE STAP HIERIN IS HET VERHOGEN VAN DE KWALITEIT EN LEESBAARHEID VAN DE PROGRAMMAPLANNEN VOOR DE KADERNOTA 2022-2031 EN DE BEGROTING 2022.

DAAROM HEBBEN DE PROGRAMMAPLANNEN EEN NIEUWE FORM GEKREGEN OM NOG BETER TE LATEN ZIEN WAT DE KOMENDE JAREN OP HOOFDLIJNEN WORDT UITGEVOERD. ZE ZIJN INTEGRAAL OPGESTELD, IN LIJN MET DE DOELEN UIT HET WATERBEHEERPROGRAMMA EN LATEN NU OOK ZIEN WAT DE (MIDDEL)LANGE TERMIJN DOELEN ZIJN.

KOSTEN ONTWIKKELPROGRAMMA'S

Voor de ontwikkelprogramma's zijn de kosten niet afzonderlijk in beeld gebracht. De activiteiten in deze programma's dragen altijd bij aan de drie waterprogramma's. De kosten voor deze activiteiten maken zodoende integraal onderdeel uit van de waterprogramma's. Een uitzondering hierop zijn de investeringen op bedrijfsvoering. Deze zijn gezien het geringe bedrag niet verder uitgesplitst naar de ontwikkelprogramma's. In paragraaf 1.4.2 'Investerings 2022' worden deze investeringen verder toegelicht.

**De 193 lidstaten van de Verenigde Naties (VN) hebben een ontwikkelingsagenda voor 2015 – 2030 vastgesteld. De agenda bestaat uit 17 duurzame doelen. Deze Sustainable Development Goals (SDG's) gelden in alle landen en voor alle mensen. De 17 wereldoelen worden aangeduid met 'tegeltjes' die opgenomen zijn in de programmaplannen en staan vermeld en toegelicht op: <https://www.sdgnerland.nl/sdgs/> en <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ontwikkelingssamenwerking/internationale-afspraken-ontwikkelingssamenwerking/global-goals-wereldoelen-voor-duurzame-ontwikkeling>*

ZELFDE OPBOUW

De programma's zijn onderverdeeld in drie waterprogramma's (Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen) en vier ontwikkelprogramma's (Samen Werken, Digitaal Transformeren, Klimaat & Duurzaamheid en Veerkrachtig Organiseren). Elk programma heeft een programmaplan met dezelfde opbouw.

HOE ZIET DE OPBOUW ERUIT?

Op het eerste blad wordt het doel van het programma uitgelegd, wat het waterschap daarvoor doet (ons werk) en hoeveel dat kost (netto kosten en investeringen). Ook zijn de belangrijkste indicatoren voor het programma weergegeven en kort toegelicht. Tot slot is aangegeven aan welke duurzame ontwikkeldoelen* het programma bijdraagt.

Het vervolgblad begint met nieuwe inzichten die het programma raken en daaruit volgende speerpunten. Daaronder staan de concrete resultaten vermeld die het waterschap uitvoert om de doelen te realiseren. Hierin is aangegeven wat het einddoel is en in welk jaar dat gerealiseerd moet zijn (laatste 2 kolommen) en wat er komend jaar, 2022, wordt gedaan om het einddoel te behalen. Tot slot is rechts van de resultatentabel ruimte die vrij in te vullen is voor de programma's.

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

DOEL

BESCHERMEN VAN ONS WERKGEBIED TEGEN OVERSTROMING. ZO KAN IEDEREEN RONDOM WATER VEILIG WONEN, WERKEN EN GENIETEN. DE PRINCIPES VAN MEERLAAGSVEILIGHEID (STERKE KERINGEN, RUIMTELIJKE INRICHTING MINDER KWETSBAAR MAKEN, EN CRISISBEHEERSING) ZIJN HIERBIJ DE BASIS.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

ONS WERK

- Beoordelen van onze dijken. En versterken als deze (nog) niet voldoen aan de landelijke en provinciale normen;
- Uitvoeren van de zorgplicht, zoals het onderhouden van dijken en sluisen;
- Samenwerken met de omgeving, gebiedspartners en het Hoogwaterbeschermingsprogramma;
- Slim en doelmatig versterken, voorbereid op klimaatverandering;
- Toepassen van assetmanagement, waarin de prestaties, risico's en kosten worden afgewogen.

WAT KOST HET?

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Kosten	22.600	24.029	24.348	25.136	25.100	24.259	24.313	24.605	25.076	25.412
Netto investeringen*	23.862	36.725	15.562	10.400	11.500	11.100	11.100	11.100	11.100	11.100

* In 2022 bedragen de bruto investeringen € 26.765 (derden dragen € 2.904 bij aan de uit te voeren projecten).

Toelichting: Het programma Waterveiligheid bevat de investeringsvolumes voor reguliere waterveiligheidsprojecten, project regionale keringen en de HWBP bijdragen. De uitgaven voor regionale keringen vallen in de jaren 2022 t/m 2024 met een uitschieter in 2023. In 2025 is de investering waterveiligheid lager omdat regionale keringen zijn afgelopen, terwijl de HWBP solidariteitsbijdrage in dat jaar lager wordt ingeschat dan in de jaren erna.

132 km primaire keringen

186 km regionale keringen

63 km compartimenterings keringen

129 waterkerende kunstwerken

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

TOELICHTING INDICATOREN

In 2050 moeten alle primaire keringen voldoen aan de landelijke normen. Op 1 juli 2021 voldeed 19 km primaire keringen aan de norm. Uiterlijk 2025 wordt het project Verbeteren Regionale Keringen opgeleverd. In 2030 voldoen alle regionale keringen aan de norm. Op 1 juli 2021 voldeed 122 km regionale keringen aan de norm.

PROGRAMMAPLANNEN 2022

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

- De systematiek van periodieke toetsingen en beoordelingen brengt de opgave van het waterschap voor de primaire en regionale keringen steeds duidelijker in beeld: we versterken wat niet aan de nieuwe norm voldoet, we monitoren wat nog niet versterkt is en we richten de organisatie daarvoor in.
- De versterkingsopgave opgave is fors. Voor het versterken van de primaire waterkeringen wordt de landelijke prioritering in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) gevolgd.
- Monitoring van de veiligheid wordt een standaard werkwijze: tot aan de toekomstige versterking wordt de situatie gemonitord.
- Voor het beheersen van potentiële risico's worden, mede naar aanleiding van de hoogwatersituatie in juli 2021, beheermaatregelen vastgelegd in een geactualiseerd calamiteitenplan. Dit zal ook geoefend worden.

AANDACHTSPUNTEN EN AMBITIE

Doordat er geen direct gevaar dreigt, is het gevoel voor urgentie voor waterveiligheid een blijvend aandachtspunt. ●

De nieuwe wettelijke veiligheidsnorm zorgt voor een basisveiligheid voor iedereen. De aangescherpte normering zorgt voor een uitdagende opgave. Veel kilometers dijk voldoen niet aan de norm en de verwachting is dat er nog meer niet voldoet. De hoeveelheid expertise en de capaciteit om dit te realiseren is momenteel ontoereikend. ●

De gevolgen van de regenval in het stroomgebied van de Maas in juli 2021, en de daardoor veroorzaakte hoogwatersituatie, beïnvloeden ook het risicobewustzijn in ons beheergebied. De evaluatie van deze gebeurtenis zal leiden tot acties. ●

Recente ontwikkelingen, waaronder bovenstaande punten, vragen om een duidelijke grondhouding en ambitie vanuit het waterschap. Om die reden wordt een Visie Waterveiligheid opgesteld. ●

PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

RESULTATEN

	2022	Einddoel	Jaar
Assetmanagement			
Assetmanagement is doorontwikkeld tot certificeerbaar niveau conform NEN ISO 55000	PvA opgesteld	certificeerbaar	2024
Sterke waterkeringen			
Primaire keringen: (deel)trajecten Willemstad-Noordschans zijn in uitvoering (status)	voorbereiding	uitvoering	2028
Primaire keringen: versterking Standhazensedijk is in uitvoering (status)	voorbereiding	uitvoering	2024
Primaire keringen: (deel)trajecten Moerdijk-Drimmelen is in uitvoering (status)	voorbereiding	uitvoering	2031
Primaire keringen: doorlopen trajectaanpak voor het GEA-WAD (status)	doorlopen	doorlopen	2022
Regionale keringen: project Verbeteren regionale keringen is afgerond (in %)	40%	100%	2025
Monitoring en beheer			
Alle primaire keringen zijn beoordeeld op overstromingskans conform de landelijke systematiek (LBO-1) (in %)	100%	100%	2023
Keringen die nog niet worden versterkt, worden gemonitord (status)	loopt	ingeregeld	2024
Geen beweiding meer door groot vee op de kering (0% keringen met groot vee beweiding)	0-meting	0%	2023
Muskuratten zijn teruggedrongen naar de landsgrenzen (status)	start	teruggedrongen	2035
Ruimtelijke inrichting minder kwetsbaar			
Besloten in hoe de compartimentskeringen bijdragen aan het verminderen van risico's (status)	-	besluit	2027
Risicobeheersing Waterveiligheid / Crisisbeheersing			
Alle medewerkers kennen het handelingsperspectief bij overstromingen en dragen deze uit (% medewerkers wat het handelingsperspectief kent)	0-meting	100%	2023
Het waterschap kan real-time een inschatting geven van de overstromingskansen en -gevolgen (d.m.v. actuele scenario's) (status)	-	ingeregeld	2027
Systeemoefening op overstroming met alle partners is uitgevoerd (status)	-	uitgevoerd	2025
Alle leerpunten uit de systeemoefening zijn opgelost (in %)	-	100%	2027

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

DOEL

HET WATERSCHAP INVESTEERT MET GEBIEDSPARTNERS EN WATER- EN BODEMGEBRUIKERS IN KLIMAAT-BESTENDIGE LANDSCHAPPEN. DAARBIJ LATEN WE NATUURLIJKE PROCESSEN ZOVEEL MOGELIJK HET WERK DOEN. ZO ZORGEN WE VOOR GEZOND, VOLDOENDE EN BEVAARBAAR WATER ALS LEVENSADER VOOR BIODIVERSITEIT EN EEN AANTREKKELIJKE LEEFOMGEVING. IN ZOWEL DROGE, NORMALE EN NATTE SITUATIES.

11073 km watergang in beheer (cat. a en b)

42 stuwen

223 gemalen

77 km vaarwegen

254 km ecologische verbindingzones in beheer en onderhoud

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

ONS WERK

Samen met de omgeving voldoen aan vastgestelde doelen, normen en wettelijke verplichtingen door:

- Monitoren, onderhouden, bedienen en inrichten van het watersysteem;
- Beheren en reguleren van activiteiten in het watersysteem;
- Stimuleren en versterken van water-gerelateerde initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

WAT KOST HET?

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Kosten	55.010	57.015	58.123	58.811	61.071	63.067	64.246	64.878	66.522	67.149
Netto investeringen*	15.029	13.075	13.600	13.275	11.476	11.350	11.350	11.350	11.350	11.350

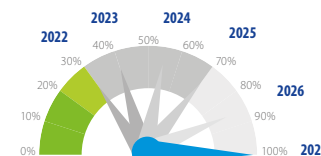
* In 2022 bedragen de bruto investeringen € 26.917 (derden dragen € 11.889 bij aan de uit te voeren projecten).

Toelichting: Het programma inhaalslag vaarwegen loopt tot in 2026, hierdoor zijn de investeringen in de eerste jaren hoger. Ook is het investeringsvolume in 2022 hoger doordat 3,3 mln is doorgeschoven vanuit voorgaande jaren o.a. uit project Aanpassen watersysteem bij Waalwijk.

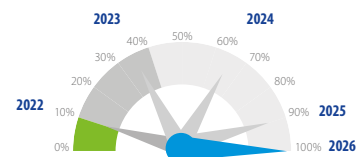
BELANGRIJKSTE INDICATOREN

TOELICHTING INDICATOREN

In 2027 dient het waterschap het gehele KRW maatregelenpakket benoemd in het waterbeheerprogramma uitgevoerd te hebben. Dit is een resultaatverplichting. Ook voldoen de belangrijkste vaarwegen door de 'inhaalslag Baggeren' in 2027 aan de normen voor vaarwegdiepte. Het waterschap streeft ernaar 87% van de tijd te voldoen aan de marges van het peilbesluit. De enige twee redenen die afwijking rechtvaardigen zijn extreem weer en gegronde afwijking. Tot slot wordt inzicht gegeven in de gemiddelde grondwaterstand in het peil gereguleerde (polder) en vrij afwaterende gebied vanaf 2020. Het streven is dit op gemiddeld niveau te houden. Neerslag heeft de meeste invloed op de grondwaterstanden. Bekijk daarvoor de grafiek in het wekelijkse digitale waterbericht van de Centrale Regiekamer. [Klik hier om een abonnement aan te vragen.](#)

Realisatiegraad KRW maatregelenpakket

Realisatiegraad belangrijkste vaarwegen die voldoen aan de normen voor vaarwegdiepte

Voldoen aan marges van peilbesluiten

PROGRAMMAPLANNEN 2022

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

In 2021 zijn nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt die in de komende jaren uitgevoerd worden, zoals de Koepelovereenkomst Groenblauw en de Maatwerkovereenkomst. Dit geldt ook voor gemaakte vervolgsafspraken van het Bestuursconvenant Grondwater, het Deltaprogramma (zoetwater/hoge zandgronden, ruimtelijke adaptatie en Zuidwestelijke Delta) en de Delta-aanpak Waterkwaliteit.

De verwachting is dat door de klimaatverandering het weer onvoorspelbaarder wordt. Dit vraagt van het waterschap en de omgeving dat zij snel kunnen inspelen op verandering.

De waterkwaliteit waarborgen blijkt een steeds grotere uitdaging. Er zijn veel factoren die een negatief effect hebben op de waterkwaliteit, zoals klimaatverandering, uitspoeling van stikstof en fosfaat, flora en fauna die overlast bezorgd, bacteriën als blauwalg en botulisme en vervuiling van het water met medicijnresten, microplastics en 'nieuwe' vervuilende stoffen als PFAS. Op de onbekendere terreinen als (potentieel) zeer zorgwekkende stoffen en het vasthouden van broeikasgassen wordt een kennisagenda ontwikkeld en uitgevoerd.

De samenwerking met Vlaanderen wordt versterkt, onder andere door gezamenlijke Europese projecten (zoals PROWATER en RECUPA).

Bouwen met natuur is een concept waarbij de natuur wordt ingezet om het watersysteem op een natuurlijke wijze te herinrichten. De waarde hiervan wordt steeds meer gezien en in beleid verankerd.

PROGRAMMAPLANNEN 2022

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

RESULTATEN

ALGEMEEN	2022	Einddoel	Jaar
De watersystemen blijven aan de norm voldoen door risicogestuurd beheer en onderhoud (assetmanagement)* (in %)	100%	100%	continu
Onderhoud watersysteem wordt uitgevoerd conform AOWW 2020-2030 (% gewerkt conform AOWW)	100%	100%	continu
Kennisagenda uitgevoerd, inclusief onderzoek naar broeikasgassen en periodieke update watersysteemanalyses (aantal onderzoeken uitgevoerd)	2	20	2027
GEZOND WATER			
Natuurlijk water			
Realisatie KRW-maatregelpakket* (% gerealiseerd)	30%	100%	2027
KRW waterlichamen met herziene peilafweging (waterlichamen Ligne, Gat van den Ham, Bavelse Leij en Markiezaatsmeer) (aantal herzien)	0	4	2027
Onderzoeken of kwaliteitsbaggeren (voedselrijke sliblaag verwijderen) kan leiden tot verbeterde waterkwaliteit (waterlichamen Gat van den Ham, Rietkreek-Langewater, Oude Maasje en Binnenschelde) (aantal onderzoeken uitgevoerd)	0	4	2027
Strategie en uitvoeringsagenda opgesteld voor vergroten waterbewustzijn en handelingsperspectief (2022) en uitvoeringsagenda uitgevoerd (2027 - voortgang in %)	opgesteld	100%	2027
Alle vergunningen die de waterkwaliteit (blijvend) verslechteren worden geweigerd (% hieraan voldaan)	100%	100%	continu
Schoon water			
Onderzoek uitgevoerd naar doelmatige, aanvullende maatregelen voor het verbeteren van de effluentkwaliteit (RZWI's Halsteren, Rijen en Baarle-Nassau) (aantal onderzoeken uitgevoerd)	0	3	2027
Het waterschap monitort de voortgang van de genomen bovenwettelijke maatregelen conform Deltaplan Agrarisch Waterbeheer in het beheergebied (voortgang in % van het beheergebied)	10%	80%	2027
Onderzoek uitgevoerd met ketenpartners naar voorkomen, verspreiding van en behandelingsperspectief bij microplastics, medicijnresten en nieuwe stoffen (aantal onderzoeken uitgevoerd)	0	1	2027
Het waterschap zorgt jaarlijks voor betrouwbare, actuele waterkwaliteitsmetingen conform de landelijke voorschriften en regelgeving (% hieraan voldaan)	100%	100%	continu
Adviseren van gemeenten bij rioolverstoringen die een probleem vormen (in ieder geval bij de stroomgebieden Bavelse Leij, Zoom-Bleekloop en Donge) (aantal uitgebrachte adviezen)	0	3	2027
Aantrekkelijk water			
Officiële zwemwateren hebben altijd minstens de kwaliteitsklasse 'aanvaardbaar' (aantal wat hieraan voldoet)	18	18	continu
Van iedere bekende blauwalgoverlastlocatie (0-meting hiervan in 2022) is onderzocht wat oorzaken en mogelijke gebiedsspecifieke oplossingen zijn (aantal onderzocht)	0-meting	volgt uit 0-meting	2027
De blauwalgoverlast is afgenomen ten opzichte van het jaar 2022 (aantal locaties overlast afgenomen)	n.v.t.	volgt uit onderzoek	jaarlijks meer afgenomen
Beleid voor recreëren in niet-aangewezen zwemwateren is samen met medeoverheden en belanghebbenden ontwikkeld en vastgesteld (status)	n.v.t.	vastgesteld	2027

*In de bijlage 7 'Nadere uitwerking maatregelen Watersystemen' is een nadere uitwerking van de maatregelen te vinden.

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

VOLDOENDE WATER	2022	Einddoel	Jaar
GGOR en verdrogingsbestrijding			
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel N2000, Natte Natuurparels en overige verdroogde natuurgebieden* (in ha waar maatregelen zijn genomen)	15%	3940	2027
Streefpeilplannen zijn opgesteld voor ieder vrijafwaterend gebied, gecommuniceerd en goed vindbaar / raadpleegbaar (% van het vrijafwaterend oppervlak wat voldoet)	5%	100%	2027
Knelpunten landelijk gebied uit de NBW/GGOR-toetsing 2019 zijn aangepakt in de 3 prioritare gebieden waar een gebiedsgerichte aanpak wordt doorlopen (aantal knelpunten aangepakt)	0	24	2027
Van tenminste 1 stroomgebied uit de prioritare gebieden is een grens-ontkennende stroomgebiedbenadering uitgewerkt met Vlaamse partners, voor een samenhangende aanpak van voldoende en gezond water (aantal uitgewerkt)	0	1	2027
Aanpak wateroverlast			
Aandachtspunten uit NBW toetsing 2019 aangepakt* (aantal aangepakt)	0	110	2027
Zoet water in de Zuid Westelijke Delta			
De maatregelen afgesproken in de Bestuursovereenkomst zoet water Zuid Westelijke Delta zijn uitgevoerd* (aantal maatregelen uitgevoerd)	0	11 + PM	2027
Voor het peilbesluitplichtige areaal is er een actueel peilbesluit (% van het areaal wat voldoet)	80%	80%	continu
Deltaplan Hoge Zandgronden			
In de prioritare gebieden Zundert en ABG-gebied (Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Gilze en Rijen) is een gebiedsgerichte aanpak uitgevoerd of in uitvoering (aantal in uitvoering)	0	2	2027
Maatregelen om het watersysteem aan te passen aan de nieuwe omstandigheden en de grondwatervoorraad op een efficiënte manier te beheren zijn uitgevoerd (in omvang geïnvesteerde €)	€ -	8,25 miljoen	2027
Maatregelen voor aanpassing van het huidige gebruik om minder kwetsbaar te worden voor extreem weer zijn uitgevoerd (in omvang geïnvesteerde €)	€ -	2 miljoen	2027
Grondwater			
Er is een nieuw grondwaterbeleid gemaakt en geoperationaliseerd waardoor de aanvulling en het gebruik van grondwater weer in evenwicht is (status)	in voorbereiding	operationeel	2027
Ruimtelijke adaptie			
Er is een operationeel programma om burgers en ondernemers van informatie op maat te voorzien over de klimaatgevolgen in hun omgeving en de mogelijkheden die zij hebben om daar zelf iets aan te doen (status)	in voorbereiding	operationeel	2023
Met de gemeenten zijn een aantal knelpunten in stedelijk gebied aangepakt die ook leiden tot vermindering van hittestress (aantal aangepakt)	0	5	2027
De waterschapsverordening is bijgewerkt, zodat deze klimaatadaptie ondersteunt waar dat kan (status)	n.v.t.	bijgewerkt	2024
VAARWEGEN			
Vaststellen nieuw nautisch beleid (2022) en volledige implementatie (2024) (status)	vastgesteld	geïmplementeerd	2024
De belangrijkste trajecten voldoen aan de diepte conform vaarwegklassen en BRTN-diepten (in %)	10%	100%	2027
Het waterschap heeft het gegevensbeheer op orde (in %) om actuele risicoanalyse te maken	40%	100%	2025

*In de bijlage 7 'Nadere uitwerking maatregelen Watersystemen' is een nadere uitwerking van de maatregelen te vinden.

De Natura 2000-opgaven worden door de provincie en Rijkswaterstaat geformuleerd.

Eventuele aanpassingen zijn op dit moment nog niet bekend, de opgave kan daarmee nog veranderen.

PROGRAMMA WATERKETEN

DOEL

DE WATERKETEN FLEXIBELER, DUURZAMER EN TOEKOMSTGERICHT MAKEN; HIERBIJ BLIJVEND ZORGEND VOOR EEN GOEDE WATERKWALITEIT. WE VOEREN DE KERTAKEN EFFICIËNTER UIT, WERKEN INTENSIEVER SAMEN, ZIJN MEER OMGEVINGSWERKGERICHT, HALEN MEER WAARDE UIT DATA EN STELLEN HET BESTUUR BETER IN STAAT OP HOOFDLIJNEN TE STUREN.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

ONS WERK

- Transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van slib volgens geldende normen en afspraken;
- Doorontwikkelen van assetmanagement;
- Vaststellen en implementeren van een lange termijn toekomstvisie waarbij innovaties echt een kans krijgen;
- Samenwerken met de omgeving, partners en overige programma's;
- Vooruitstrevend gebruik maken van data en technologie.

WAT KOST HET?

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Kosten	73.793	75.915	78.242	79.726	82.726	84.323	85.269	85.328	86.299	86.475
Netto investeringen*	28.000	28.000	28.000	28.000	21.500	21.500	21.500	21.500	21.500	21.500

* In 2022 bedragen de bruto investeringen € 28.262 (derden dragen € 262 bij aan de uit te voeren projecten).

Toelichting: Bij waterketen zijn de investeringen in de eerste jaren hoger door het extra toegekende volume om de assets op lange termijn te kunnen voldoen.

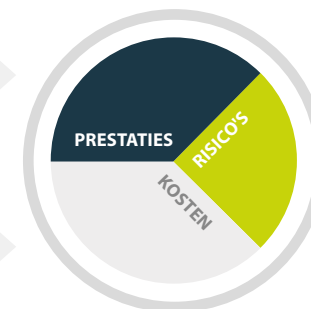
BELANGRIJKSTE INDICATOREN

In 2024 is assetmanagement doorontwikkeld tot certificeerbaar niveau conform NEN ISO 55000

Het aandeel (investerings) voorstellen met meer keuzes voor een innovatievere en duurzame invulling groeit

TOELICHTING INDICATOREN

Bestuur op basis van een value case (eerder) betrekken bij mogelijkheden. Mogelijkheden uitwerken tot voorstellen met inzicht in de balans tussen prestaties, risico's en kosten.

PROGRAMMA WATERKETEN

NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

Er is een noodzaak tot het maken van scherpe keuzes.

In 2022 ligt de focus voor de waterketen op het verder werken aan de basis op orde (hiervoor is extra budget beschikbaar) en het doorontwikkelen van assetmanagement met als doel de bedrijfsvoering en de investeringsprojecten in control te hebben en te houden. Daarbij wordt vol ingezet op het implementeren van de aanbevelingen uit de rapportages REBEL en Rkc.

De strakke financiële kaders geven op korte termijn beperkt ruimte om mede invulling te geven aan ambities die onder andere met de programma's Digitale Transformatie en Klimaat en Duurzaamheid worden ontwikkeld.

De impact van de Green Deal (grondstofterugwinning, CO2 reductie en microverontreiniging) op de Waterketen wordt de komende jaren duidelijk.

DE WATERKETEN IS IN TRANSITIE

De waterketen taak is meer dan alleen het zuiveren en transporteren van afvalwater. Zaken zoals klimaat, duurzaamheid en samenwerking vragen steeds meer aandacht.

We moeten keuzes maken, want we kunnen niet alles tegelijk. Het is moeilijk om exact te voorspellen hoe de waterketen er over 30 jaar uitziet. Daarom werken we onder meer aan flexibiliteit en maken we ruimte voor vernieuwing.

Met dit programma zetten we de koers in om deze uitdagingen het hoofd te bieden en effectief en efficiënt aan de doelstellingen van het waterschap te werken.

PROGRAMMAPLANNEN 2022

PROGRAMMA WATERKETEN

RESULTATEN

RESULTAAT	2022	Einddoel	Jaar
Prestaties			
Voldoen aan lozingseisen	99%	99%	continu
Voldoen aan gemaakte afnameafspraken	99%	99%	continu
Realiseren stikstofverwijderingsrendement	77%	77%	continu
Realiseren fosfaatverwijderingsrendement	76%	76%	continu
Assetmanagement			
Assetmanagement is doorontwikkeld tot certificeerbaar niveau conform NEN ISO 55000 (status)	PvA opgesteld	certificeerbaar	2024
We beschikken over actuele, betrouwbare en complete assetinformatie (basis op orde), inclusief een koppeling met de financiële boekhouding, en zorgen er ook voor dat we dit op orde houden	50%	100%	2024
In 2022 zijn de bedrijfswaarden geëvalueerd en wordt een integraal afwegings/besluitvormingskader ontwikkeld (organisatiebreed) en toegepast op alle bestuursvoorstellen	100%	100%	2022
In 2022 is er een strategisch assetmanagementplan (SAMP) opgesteld	100%	100%	2022
Innovatie / vernieuwing			
We richten processen/werkwijze(n) in waarmee we borgen dat we continu en actueel inzicht en overzicht hebben in de risico's en kansen van de installaties	50%	100%	2024
We maken gerichte plannen waarbij we naast instandhouding ook tenminste mogelijke innovaties en herontwerp als alternatief meenemen. Max. 2 per jaar. Startpunt hierbij zijn de top 5 rwzi's uit het opgestelde tactisch ketenplan.	80%	100%	2023
Jaarlijks worden minimaal 2 kansrijke innovatievoorstellen voorgelegd aan het bestuur	100%	100%	continu
Samenwerken			
We gaan in gesprek met onze partners in de waterketen hoe we kunnen samenwerken teneinde gezamenlijke (maatschappelijke) doelen te bereiken en de infrastructuur optimaal te benutten en uitdagingen van de toekomst aan te gaan		100%	continu
Vanaf 2022 wordt mogelijke samenwerking meegenomen in alle bestuursvoorstellen inclusief koppelkansen met gemeenten	100%	100%	2022
Kennis ontwikkelen en samenwerken met kennisinstellingen en laboratoria?			

PROGRAMMA VEERKRACHTIG ORGANISEREN

DOEL

HET PROGRAMMA IS GERICHT OP EEN VEERKRACHTIGE ORGANISATIE WAARIN WE SLAGVAARDIG SAMENWERKEN MET ELKAAR EN MET ANDEREN. EN FLEXIBEL INSPELEN OP UITDAGINGEN IN ONZE OMGEVING. DE BASIS HIERVOOR WORDT GELEGD DOOR GERICHTER, SLIMMER EN FLEXIBELER AAN ONZE OPGAVEN TE WERKEN. BETROKKENHEID/BEVLOGENHEID VERSTERKEN DIT EFFECT.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

ONS WERK

- Vergroten samenhang programma's -processen
- Herijken P&C cyclus
- Verduidelijken rollen in organisatie
- Professionaliseren opdrachtgeverschap
- Werken met architectuur
- Vergroten innovatief vermogen
- Veerkrachtig werken (werkomgeving, ICT middelen)

WAT KOST HET?

De activiteiten die in dit programma plaatsvinden zorgen voor een impuls voor de gewenste uitvoering van onze kerntaken die opgenomen zijn in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's.

Investerings die samenhangen met dit programma voor het inrichten van het plaats- en tijdonafhankelijk werken en het nieuwe huisvestingsconcept maken onderdeel uit van het totale netto investeringsbudget voor bedrijfsvoering van € 2,3 miljoen.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

MO scores (2019)	Bevlogen 7,5
	Slimmer 7,4
	Gerichter 7,1
	Flexibeler 7,0
	Betrokken 6,8

TOELICHTING INDICATOREN

De elementen worden tweejaarlijks gemeten in het Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MO). Het MO van 2019 is de 0-meting. Gestreefd wordt naar een minimale score van **7** op deze onderdelen en alle scores zitten in de top-5 van de waterschapssector.

- Bevlogen en betrokken: de samenhang binnen de organisatie vergroten om slagvaardiger samen te werken.
- Slimmer: het innovatievermogen vergroten om ons werk steeds slimmer en beter uit te voeren.
- Gerichter: doorvertaling van strategische (programma) doelen naar activiteiten verbeteren, om gericht aan onze opgaven te werken.
- Flexibeler: een flexibel werkconcept creëren om effectief samen te werken.

PROGRAMMA VEERKRACHTIG ORGANISEREN

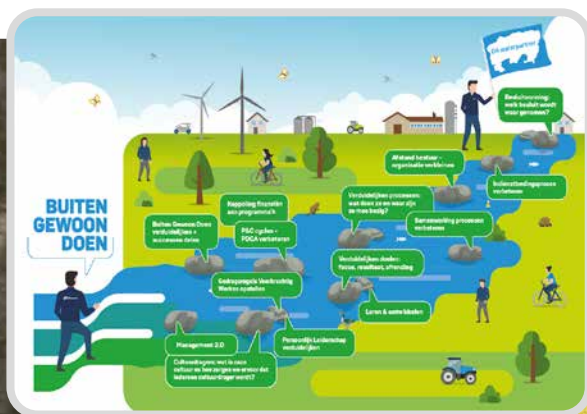
NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

CORONA

De coronaperiode heeft veel impact op de organisatie. Enerzijds heeft het geleid tot vertraging in verschillende ontwikkelingen omdat het niet/beperkt mogelijk was om in groepen bij elkaar te komen. Aan de andere kant heeft de coronaperiode door het noodgedwongen thuiswerken een 'boost' gegeven aan het op afstand werken en de faciliteiten die daar voor nodig zijn. Het komend jaar ligt de focus op 'flexibel werken' en het nieuwe kantoorconcept.

PLAN INTERN KWALITEITSMANAGEMENT PROJECTEN (IKP)

Als onderdeel van het plan Intern Kwaliteitsmanagement Projecten (IKP) wordt het opdrachtgeverschap verder ontwikkeld. Dit is eind 2020 gestart met een kick-off van de professionalisering van opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en loopt door tot in 2022. Met aandacht voor: rollen en verantwoordelijkheden opdrachtgeverschap, procedures, communicatielijnen en bestuurlijke sensitiviteit.

HET PROGRAMMA VEERKRACHTIG ORGANISEREN IS FACILITEREND AAN DE ORGANISATIEONTWIKKELING BUITEN GEWOON DOEN.

In 2021 is een extra impuls gegeven aan Buiten Gewoon Doen door te gaan werken met een rivier met daarin stapstenen. Elke stapsteen vormt een bouwsteen om het gedachtegoed van Buiten Gewoon Doen verder te brengen. Aan elke stapsteen werkt een groep ambassadeurs uit de eigen organisatie. Een aantal stapstenen zijn: de herijking van de P&C cyclus, bevorderen van rolduidelijkheid en werkafspraken in het nieuwe kantoorconcept (Veerkrachtig werken).

PROGRAMMA VEERKRACHTIG ORGANISEREN

RESULTATEN

	2022	Einddoel	Jaar
Herijken P&C cyclus			
Er is een voorstel uitgewerkt voor een meer integrale en aansprekende sturing en verantwoording (P&C cyclus) (status)	uitgewerkt	uitgewerkt	2022
Er is een nieuw financieel systeem operationeel, rekening houdend met de gewijzigde P&C cyclus (fase)	marktorientatie	operationeel	2025
Voor alle processen zijn de relevante/urgente rollen belegd en bekend (processen die voldoen)	onderhouden, bedienen en bouwen	alle	2024
Professionaliseren opdrachtgeverschap			
Professioneel Opdrachtgeverschap projecten volledig geconcretiseerd (taken, bevoegdheden, vaardigheden, competenties, bestuurlijke sensitiviteit, gedrag, invulling en procedures) (status)	geconcretiseerd	geconcretiseerd	2022
Werken met architectuur			
Wijzigingen in de organisatie-inrichting (producten, diensten, processen, rollen, informatievoorziening) waarin gewerkt wordt met architectuur (in %)	75%	100%	2023
Vergroten innovatief vermogen			
Innovatiestrategie en -agenda vastgesteld (status)	vastgesteld	vastgesteld	2022
(W)innovatie-challenges (aantal)	6	6	jaarlijks
Innovatiebijeenkomsten (aantal)	6	6	jaarlijks
Innovaties zichtbaar in etalage op winnovatie.nl (% geëtaleerd van het totaal aantal innovaties)	100%	100%	continu
Veerkrachtig werken			
Nieuw Huisvestingsconcept implementeren (in fases die zijn geïmplementeerd)	Fase 1	Fase 2	2024
Fase 1 - Huisvestingsconcept pilot met brede variatie aan fysieke werkplekken, vergaderruimten en een multifunctionele ruimte (inrichting en ervaring opdoen in deel hoofdka- toor)			
Fase 2 - Implementatie van het volledige huisvestingsconcept (Bouvigne + steunpunten)			
Plaats- en tijdonafhankelijk werken			
Digitale werkplekken die plaats- en tijdonafhankelijk werken, duurzame toegankelijkheid van informatie, samenwerken, ontmoeten en verbinden optimaal ondersteunen (in %)	75%	100%	2024

PROGRAMMA KLIMAAT & DUURZAAMHEID

DOEL

WATERSCHAP BRABANTSE DELTA HEEFT EEN MAATSCHAPPELIJKE VERANTWOORDELIJKHEID OM ACTIEF EEN ROL TE PAKKEN IN HET VERDUURZAMEN VAN ONZE OMGEVING. WE WERKEN SAMEN MET PARTNERS AAN EEN VITALE REGIO DIE KLIMAATBESTENDIG, KLIMAATNEUTRAAL EN CIRCULAIR IS.

📌 CO₂ uitstoot (verbruik 2018) = 110.200 ton

📌 Energieverbruik = 7.900 ton

📌 Waterketen 95.300

📌 Assets 7.000 (Voor zover bekend)

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

ONS WERK

Het programma Klimaat & Duurzaamheid draagt bij aan de ontwikkeling van het waterschap door:

- Het vergroten van het bewustzijn binnen en buiten de organisatie om duurzaam gedrag te bevorderen.
- Het vergroten van het inzicht in en kennis van de status, kansen en risico's rondom verduurzaming.
- Het formuleren van een strategie en handelingsperspectief om klimaat en duurzaamheid in de waterprogramma's vorm te geven.

WAT KOST HET?

De activiteiten die in dit programma plaatsvinden zorgen voor een impuls voor de gewenste uitvoering van onze kerntaken die opgenomen zijn in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's.

Bovenstaande geldt ook voor de investeringen. Aan dit programma zijn geen directe investeringen gekoppeld.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

Klimaat neutraal

49% minder CO₂-equivalenten gerealiseerd in 2030 en 95% minder in 2050 (tov 1990)

Circulaire samenleving

50% minder primair grondstoffen-gebruik realiseren in 2030 en 100% circulair zijn in 2050 (tov 2014)

Klimaat adaptatie

In 2050 is ons werkgebied waterrobuust en klimaatbestendig ingericht

TOELICHTING INDICATOREN

De indicatoren voor het programma Klimaat & Duurzaamheid komen voort uit wetgeving of akkoorden als de Klimaatwet, het Grondstoffenakkoord en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. In 1990 was de CO₂ uitstoot 110.815 ton (excl. veenweide en oppervlaktewater). In 2014 is 3125 ton aan chemicaliën in de waterketen. CZV, maaisel, fossiele brandstoffen en bagger worden in 2022 berekend voor 2014 afhankelijk van het rapport van Planbureau voor de Leefomgeving over het monitoren van circulair. De indicatoren droogte, hittestress, waterkwaliteit, wateroverlast en waterveiligheid zijn aangebracht als klimaatlabels in Midden- en West-Brabant. Op basis van de klimaatonderlegger kunnen we impactvolle maatregelen treffen.

PROGRAMMA KLIMAAT & DUURZAAMHEID

NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

De duurzaamheidsdoelstellingen van Brabantse Delta zijn gebaseerd op (inter-)nationale wetten en afspraken. Relevantie, urgentie en concretisering nemen toe. Zo verhoogde de Europese Unie onlangs de doelstellingen voor het uitstoten van broeikasgassen. Het verder concretiseren van ambitie en kosten op basis van ontwikkelingen is onderdeel van het programma.

Binnen het programma is de rol van het waterschap een continu vraagstuk. Aanpassen aan klimaatverandering, de opwek van duurzame energie en het winnen van grondstoffen vraagt in het kader van doelbereik een strategische rolinvulling. De voorbeeldfunctie van het waterschap is hierbij ook van belang.

Samenhang met andere ontwikkelingen (verstedelijking, natuurontwikkeling, transformatie landbouw) is groot. Tempoverschillen tussen onderwerpen en partners vragen om flexibiliteit en strategisch schakelen. Dit vraagt bestuurlijk en ambtelijk om een integrale blik op ons werk en onze rol.

Medewerkers en bestuurders werken aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties waarbij we vanuit onze rollen en taken de meeste impact realiseren in de regio.

Programma Klimaat & Duurzaamheid is vooral een strategisch programma. De werkelijke programmering vindt uiteindelijk plaats in de organisatie en de waterprogramma's: Waterketen, Watersystemen en Waterveiligheid.

RESULTATEN

	2022	Einddoel	Jaar
Algemeen			
Bij alle op te starten grond-, weg- en waterbouw (GWW) projecten wordt de methodiek Duurzaam grond-, weg- en waterbouw (DGWW) toegepast (in %)	40%	100%	2023
We houden een roadshow om de kennis en het handelingsperspectief op het gebied van duurzaamheid te verhogen bij waterschappers (status)	uitgevoerd	uitgevoerd	2022
Klimaatadaptatie*			
Het waterschap wordt gezien als een volwaardige klimaatpartner (aantal door ons georganiseerde bijeenkomsten over klimaatadaptatie)	1	1	2022
Al het werk dat we doen (activiteiten, plannen, onderhoud, etc.) is klimaatbestendig en waterrobuust (% duurzaam GWW projecten en onderhoudsopdrachten waarbij klimaatadaptatie is meegewogen)	40%	100%	2023
In het hele gebied zijn gebiedsklimaatprofielen in gebruik (% klimaatprofiel in gebruik van het beheergebied)	10%	100%	2024
Er is een pakket aan stimulerende maatregelen dat inwoners en ondernemers in staat stelt in hun eigen omgeving aan klimaatadaptatie te werken (status)	voorbereiding	operationeel	2023
Klimaatneutraal			
Beleid voor handelingsperspectief is opgesteld voor een klimaatneutrale regio (veenweide en rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) als energiehub (status)	concept	opgesteld	2023
Er zijn lachgasinzichten van alle grote RWZI's (start met Dongemond in 2022) (aantal RWZI's met inzicht)	0	3	2023
De gebouwen en het wagenpark zijn klimaatneutraal (CO ² -Eq) (in %)	10%	100%	2030
Reductie emissies (CO ² -Eq) van GWW-projecten door DGWW toe te passen (% bespaard t.o.v. project zonder DGWW)	0%	60%	2030
Circulair			
Er is inzicht in de emissies en gebruik van primaire grondstoffen van onze GWW-projecten (status)	voorbereiding	100% inzicht	2024
Organisch stof wordt gebruikt voor de productie van nieuwe materialen e.d., met name tot bioplastics (% van inkomende organische stof dat wordt gebruikt)	0%	50%	2030
Beslismoment doorgang terugwinnen van fosfaat uit slib (onder andere afhankelijk van legalisering vivianiet, voldoende marktpartijen, succesvolle pilotfase) (status)	besluit	besluit	2022
Waterketen draagt bij aan waterbeschikbaarheid door middel van hergebruik effluent (hergebruik in %)	10%	80%	2027
Vitaal			
De nieuwe nota over biodiversiteit is opgesteld en is input voor planvorming en beleid binnen het waterschap (status)	opgesteld	opgesteld	2022
Nieuw beleid opstellen over duurzame pacht en duurzaam beheer vastgoed (status)	opgesteld	opgesteld	2022
Verkennen van impact microverontreinigingenreductie in lijn met de Europese Green Deal (status)	afgerond	afgerond	2022

* Samenhang met resultaten ruimtelijke adaptatie programma watersystemen

DOEL

WE ONTWIKKELEN ONSZELF NAAR EEN DIGITAAL GEORIËNTEERDE ORGANISATIE WAARBIJ DE OMGEVING CENTRAAL STAAT. INFORMATIE-GESTUURDER WERKEN LEIDT TOT SLIMMER STUREN, BETER VOORSPELLEN EN PREVENTIEF ACTEREN. ZO VOEREN WIJ ONS WERK BETER EN EFFICIËNTER UIT, ZIJN WE WENDBAAR EN VERBETEREN WE DE DIENSTVERLENING.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

ONS WERK

- Verder informatiseren van ons werk (investeren in assetmanagement, business intelligence).
- Vergroten van de meerwaarde uit beschikbare en nieuw te verzamelen data.
- Vergroten van bewustwording, kennis en digitale vaardigheden bij medewerkers en bestuur.
- Digitale dienstverlening verbeteren en uitbreiden
- Meer digitaal (samen) werken
- Vergroten van het innovatieklimaat
- Beheersen van de risico's van digitalisering (informatieveiligheid)

WAT KOST HET?

De activiteiten die in dit programma plaatsvinden zorgen voor een impuls op het gebied van Digitale Transformatie in de uitvoering van onze kerntaken die opgenomen zijn in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's.

De investeringen die samenhangen met dit programma voor digitale transformatie maken onderdeel uit van het totale netto investeringsbudget voor de bedrijfsvoering van € 2,3 miljoen.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

De mate van digitale vaardigheid van medewerkers

De mate van klanttevredenheid over de digitale dienstverlening, minimaal een 8

De mate waarin in de strategische personeelsplanning de digitale transformatie van functies zichtbaar is

Overzicht van het totale aantal digitale innovaties

TOELICHTING INDICATOREN

1. De meting digitale vaardigheden 2021 is de nul-meting. Jaarlijkse herhaling zal een stijgende lijn moeten laten zien. Cijfermatig nog verder onderzoeken.
2. Extern KTO moet nog ontwikkeld worden.
3. Peildatum (0=meting) bepalen SPP
4. Peildatum (0-meting) bepalen

PROGRAMMA DIGITALE TRANSFORMATIE

NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

Digitale transformatie raakt de hele organisatie. Een lerende organisatie, data en nieuwe technologieën (augmentend reality, virtual reality, sensing en Power BI) zijn de bouwstenen om de transformatie mogelijk te maken. Focus is nodig om stappen te zetten. Daarom is de focus bepaald op assetmanagement en meerwaarde halen uit data. In aanvang specifiek gericht op de processen Bedienen en Onderhouden. Het inrichten van een datalab met de daarbij benodigde structuur, cultuur en techniek zoals datastore, datasience en integraal gegevens beheer. Hiermee worden de meest concrete resultaten verwacht, die leiden tot meerwaarde voor de omgeving. Digitale transformatie draagt bij aan het optimaliseren van bijvoorbeeld chemicaliën- en energieverbruik, het beter in control komen van financiële sturing op projecten en het door assetmanagement optimaliseren van de onderhoudsprocessen. Daarnaast focust het programma zich op het vergroten van bewustwording van de noodzaak tot transformatie en deze als kans te benutten, binnen de hele organisatie en het bestuur. Om deze transformatie succesvol te laten zijn vraagt dit lef, tijd en geld. Zowel in de exploitatie als in de investeringsfeer.

Het programma Digitaal Transformeren is faciliterend aan de organisatieontwikkeling Buiten Gewoon Doen waarbij in 2021 meerwaarde is gevonden in de samenwerking met de programma's Veerkrachtig Organiseren, Samen Werken en Klimaat en Duurzaamheid, met name op het gebied van leren en ontwikkelen.

De digitale transformatie biedt veel kansen en mogelijkheden om ons werk innovatiever, slimmer en handiger uit te voeren. De afhankelijkheid van systemen en informatie neemt hierdoor steeds meer toe. Informatieveiligheid en het borgen van de privacy wordt daardoor belangrijker. Wanneer we steeds digitaal worden is het (vroegtijdig) investeren in en borgen van die informatieveiligheid in alle processen van essentieel belang. Alle ontwikkelingen blijven actueel zichtbaar in de digitale praatplaat.

Het is een gegeven dat de operationele kosten door alle ontwikkelingen zullen toenemen.

PROGRAMMAPLANNEN 2022

PROGRAMMA DIGITALE TRANSFORMATIE

RESULTATEN

	2022	Einddoel	Jaar
Assetmanagement			
Er is een actueel, betrouwbaar en compleet assetregister met bijbehorende risico's en het beheer is geborgd in het proces (status)	integrale aanpak opgesteld	gerealiseerd	2024
Bewustwording			
Medewerkers en bestuurders hebben deelgenomen of gebruik gemaakt van minimaal één leeractiviteit om digitale vaardigheden te vergroten (in %)	80%	100%	2023
Er is een meetinstrument beschikbaar om de digitale vaardigheden te monitoren (status)	beschikbaar	beschikbaar	2022
De medewerkertevredenheid is minimaal gelijk aan vóór de flexibele werksituatie (aantal onderdelen waarvan de score minimaal gelijk is gebleven aan het MO van 2019)	7 van 7	7 van 7	continu
Innovatie			
Digitale Transformatie maakt onderdeel uit van de innovatie strategie en agenda (status)	gerealiseerd	gerealiseerd	2022
We maken alle digitale innovaties intern en extern zichtbaar om te leren, samenwerken en inspireren (in % digitale innovaties die intern en extern zichtbaar zijn gemaakt)	50%	100%	v.a.2023
Business Intelligence (BI)			
Er wordt in processen aantoonbaar gebruik gemaakt van BI tools (in aantal processen)	3	3	2022
BI geeft mede invulling aan data gedreven besluitvorming, zichtbaar in aparte paragraaf in beleidsnota's (in % waarin dit zichtbaar is t.o.v. het totaal aan beleidsnota's per jaar)	15%	100%	2025
Data			
Er is een duidelijke visie, strategie en beleid bepaald op het gebied van gegevensmanagement (status)	opstellen	vaststellen	2023
Alle activiteiten rondom data komen samen in een datalab, waar data wordt omgevormd naar waardevolle informatie (fase)	datalab	operationeel	2024
Functioneel beheer wordt organisatiebreed georganiseerd (in % voldoen aan volwassenheidsniveau 2 o.b.v. BisI)	40%	100%	2023
Dienstverlening			
Voldoen aan de nieuwe normen van de Omgevingswet op het gebied van dienstverlening (baseline basis op orde) (in % wat voldoet)	75%	100%	2023
Het meer dan in 2021 aan de omgeving beschikbaar stellen van open data én informatie op maat (in % meer beschikbaar gesteld t.o.v. 2021)	20%	100%	continu

PROGRAMMA SAMEN WERKEN

DOEL

DOOR SAMEN TE WERKEN MET PARTNERS WIL HET WATERSCHAP ZIJN KERNTAKEN REALISEREN EN MEERWAARDE CREËREN IN DE LEEFOMGEVING. HET PROGRAMMA STIMULEERT EN FACILITEERT HET BESTUUR EN ORGANISATIE.

BIJDRAGE DUURZAME DOELEN

Aan welke wereldwijde duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties draagt dit programma bij?

Versterken van het (mondiaal) partnerschap om doelen te bereiken.

ONS WERK

Door samen te werken met partners wil het waterschap zijn kerntaken realiseren en meerwaarde creëren in de leefomgeving. Het programma stimuleert en faciliteert het bestuur en organisatie.

WAT KOST HET?

De activiteiten die in dit programma plaatsvinden zorgen voor een impuls op het gebied van Samen Werken in de uitvoering van onze kerntaken die opgenomen zijn in de programma's Watersystemen, Waterveiligheid en Waterketen. De kosten van de activiteiten van dit programma maken integraal onderdeel uit van de geraamde kosten voor de drie bovengenoemde programma's.

Aan dit programma zijn geen investeringen gekoppeld.

BELANGRIJKSTE INDICATOREN

1 TEVREDENHEID INTERNE SAMENWERKING TUSSEN PROCESSEN (MEDEWERKERSONDERZOEK)

2 PLANNING INVOERING OMGEVINGSWET

3 PLANNING ONTWIKKELEN SAMENWERKINGSAGENDA

TOELICHTING INDICATOREN

- Medewerkersonderzoek meet ook tevredenheid over samenwerking tussen interne processen. En daarmee ook over de samenwerking met en benadering van externe partners.
- Waterschap moet op 1 juli 2022 gereed zijn voor de Omgevingswet. Daar is de planning op afgestemd.
- Samenwerkingsagenda groeit en is gereed eind 2022. Daar is de planning op afgestemd.

PROGRAMMA SAMEN WERKEN

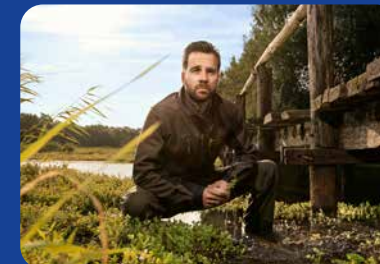
NIEUWE INZICHTEN EN SPEERPUNTEN

De afgelopen jaren heeft samenwerking in het teken gestaan van uitnodiging tot samenwerken in verschillende vormen. Daarin zijn successen geboekt, en lessen getrokken waar het anders kan en beter moet (Rapport Rekenkamercommissie). Het is tijd voor de volgende etappe. Het sleutelwoord daarin is professionalisering in het aangaan van afspraken over samenwerking. De (financiële) kaders bepalen dat niet aan alle initiatieven direct en tegelijkertijd een bijdrage geleverd kan worden. Tegelijk blijft er een noodzaak tot maatwerk en de flexibiliteit om kansen te zien en te pakken.

De Omgevingswet, het nieuwe beleidskader participatie (#samencreatief) leggen hiervoor de basis. Het meten van succes van samenwerken is daarbij meer dan het realiseren van kerntaken binnen de planning en afgesproken financiële kaders. Ook indicatoren zoals impact op de samenleving (door beleving van de omgeving), versterken van de relatie met anderen, het versterken van het imago, de mate van succes van een bepaalde samenwerkingsvorm en het vergroten van de bekendheid van het werk van het waterschap zijn eveneens belangrijk om te beoordelen en te waarderen.

RESULTATEN

	2022	Einddoel	Jaar
Omgevingswet			
Werkprocessen zijn aangepast om informatie in Digitaal Stelsel Omgevingswet te kunnen plaatsen (status)	aangepast	aangepast	2022
Aansluiting systemen waterschap op Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) gereed (status)	gereed	gereed	2022
Noodzakelijke instrumenten zijn gereed (status)	gereed	gereed	2022
Regelgeving van het waterschap is zichtbaar voor gebruikers in DSO (status)	ingeregeld	ingeregeld	2022
Het waterschap kan conform de Omgevingswet werken (status)	ingeregeld	ingeregeld	2022
Werken conform het participatiebeleid en -verordening (status)	ingeregeld	ingeregeld	2022
Opstartproblemen en onvoorziene zaken rondom de implementatie van de Omgevingswet zijn opgelost (status)	-	opgelost	2023
Interne samenwerking (t.b.v. samenwerking met externen)			
Methodiek om interne samenwerking tussen processen te versterken en toegepast (status)	toegepast	toegepast	2022
Inspiratiesessies over samenwerken organiseren (aantal sessies)	3	3	2022
Dialogo met het bestuur	continu	continu	2023
Samenwerkingsagenda			
Afwegingskader om te beoordelen of en in welke vorm kan worden samengewerkt is opgesteld (status)	opgesteld	opgesteld	2022
Inzicht en overzicht van de belangrijkste samenwerkingsverbanden (status)	voorbereiding	gereed	2023
Het leerprogramma- de leeractiviteiten ter versterking van samenwerken zijn doorontwikkeld op basis van behoefte (status)	-	doorontwikkeld	2023
Methode van meten waardering en impact van samenwerking met partners is operationeel (status)	oriëntatie	operationeel	2023
Bijdrage leveren aan blue deal, internationale samenwerking	continu	continu	2023

5. Risico's

In deze Kadernota en de bijbehorende meerjarenraming zet het bestuur de koers uit voor de komende jaren. Deze koers bevat doelstellingen die de komende jaren gerealiseerd gaan worden. Aan alle activiteiten om de doelstellingen te behalen zijn risico's verbonden. Het gaat om bedreigingen, kansen en onzekerheden. In dit hoofdstuk staan de belangrijkste risico's die de organisatiedoelstellingen bedreigen.

Het waterschap managet risico's om 'in control' te zijn en daarmee verrassingen te voorkomen. Risicomanagement is het identificeren, analyseren, beoordelen en evalueren van risico's. Ook het benoemen en uitvoeren van risicobeheersingsmaatregelen is een onderdeel van risicomanagement. De bedrijfswaarden (Tabel 6 Bedrijfswaarden) en de bijbehorende waardenmatrix worden gebruikt bij het beoordelen van risico's en het prioriteren van beheersmaatregelen.

Bedrijfswaarde ¹	Gedefinieerd als ...
Compliance	Voldoen aan de gemaakte afspraken per taak binnen de kaders van wet- en regelgeving en het bestuursakkoord
Waterkwantiteit en -veiligheid	Voldoen aan een evenwichtige waterbehoefte alsook het voldoen aan de omgevingsveiligheid
Water- en omgevingskwaliteit / milieu	Leveren van een positieve bijdrage aan de volksgezondheid, natuur en het milieu (bodem, water en lucht)
Kosten	Realisatie overeenkomstig met de plannen vanuit de meerjarenbegroting en waarbij geen verrassingen mogen optreden ten aanzien van de financiële restrisico's
Continuïteit	Doelmatig inzetten van de juiste kennis en capaciteit om in te kunnen spelen op de maatschappelijke belangen en ontwikkelingen
Imago	Mate waarin het waterschap wordt gezien als professioneel, duurzaam en betrouwbaar

Tabel 6 Bedrijfswaarden

¹ De bedrijfswaarden dienen in 2021 te worden geëvalueerd en indien nodig aangepast.

Bij het vaststellen van de beheersmaatregelen gaat het om de activiteiten waarmee de kans van optreden wordt verkleind of de gevolgen van risico's worden beperkt. Het waterschap beoordeelt ieder jaar opnieuw de kansen en de mogelijke gevolgen van de operationele risico's. Dit wordt vastgelegd in het risicoregister. De totale impact van de risico's wordt vergeleken met de bestuurlijk vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen. Op die manier zorgt het waterschap ervoor dat het voldoende weerstandscapaciteit heeft om financiële tegenslagen op te vangen. Dit wordt vastgelegd in het risicoregister.

De omvang van een risico wordt berekend met de formule 'Risico = Kans x Effect'.

Dit leidt tot de volgende grootste operationele risico's in het risicoregister:

- Problemen in de uitvoering projectportfolio
- Breuk persleiding
- Uitval zuiveringsinstallaties
- Cybercriminaliteit en falende informatiesystemen
- Lozing hoge concentratie giftige stoffen

De grootste risico's verschillen deels van voorgaande jaren. De risico's Cybercriminaliteit/falende informatiesystemen en lozing hoge concentratie giftige stoffen zijn nieuw in de top 5. De risico's pandemie/virusuitbraak en energiekosten/-belasting en duurzaamheidsinvesteringen bestaan nog wel maar zijn uit de top 5 i.v.m. een bijgestelde lagere kans en/of impact.

5.1 Grootste risico's (Top 5)

Problemen in uitvoering projectportfolio

Problemen in de realisatie van het projectportfolio worden veroorzaakt door problemen in specifieke projecten. De oorzaken hiervan zijn onder andere de complexiteit van projecten, juridisering van aanbestedingstrajecten, marktwerking, grondaankopen, grondstofprijzen, onvolledige/onjuiste vraagspecificatie en meerwerk. Gevolg is dat de planning van projecten weerbarstig is en dat projecten vertraagde of versnelde voortgang kennen. Uit de cijfers van afgelopen jaren blijkt dat vertraagde projecten de overhand hebben. Om die reden hanteert het waterschap een overprogrammering ten opzichte van de afgesproken investeringsvolumes. Het doel daarvan is dat de realisatiegraad van investeringen zo dicht mogelijk bij de 100% komt en het waterschap geen achterstanden oploopt op het gebied van instandhouding en wettelijke afspraken. Twee specifieke risico's die een prominente rol spelen in de realisatie van de projectportfolio worden hieronder toegelicht.

De volgende problemen komen vaker voor in projecten die afwijkingen veroorzaken:

▲ Grondverwerving

Tijdig kunnen beschikken over gronden is essentieel voor de voortgang van projecten. Het uitgangspunt van het waterschap is om eerst te verkennen of eigenaren openstaan voor zelfrealisatie. Als een grondeigenaar daar geen mogelijkheden in ziet, gaat het waterschap in overleg met de eigenaar om deze gronden op vrijwillige basis te verwerven. Het waterschap loopt inmiddels tegen de grenzen aan van grondverwerving op vrijwillige basis.

Een grondverwerving-voorbereidingsteam is gestart met de focus op het beschikbaar krijgen van gronden om geprogrammeerde projecten voor 2027 tot uitvoering te brengen. Op deze wijze wordt voorkomen dat de interne kosten (uren) toenemen terwijl de kans op daadwerkelijke uitvoering nog niet gegarandeerd kan worden. Deze efficiëntie-slag was al ingezet en is in het onderzoek naar de projectenschouw door REBEL als aanbeveling ook opgenomen. De consequentie hiervan – en als gevolg van de voorgenomen temporisering van enkele projecten i.v.m. de hoogte van het investeringsvolume – is wel dat de doorstroming in het budget voor anticiperende grondaankopen stagneert, omdat het langer duurt voordat projecten in uitvoering gaan.

▲ Marktontwikkelingen

De krapte op de arbeidsmarkt is sterk toegenomen, met name op het gebied van waterveiligheid ligt hier een opgave om voldoende kennis binnenshuis te halen. Dit kan in de loop van 2021–2022 gevolgen hebben voor het opstarten van nieuwe projecten. De raamovereenkomst voor Integrale Technische Adviesdiensten (ROK ITA) loopt inmiddels een jaar, waarin duurzame samenwerking voorop staat. Ook de aanbestedingskalender wordt goed benut en helpt adviesbureaus om tijdig te kunnen anticiperen op de capaciteitsvraag. Bij de realisatie van bouwprojecten blijkt dat de prijzen voor grondstoffen flink zijn gestegen in de eerste helft van 2021. Dit leidt tot hogere kosten en ook in sommige projecten tot enkele maanden vertraging vanwege de levering en productie die nog op gang moet komen.

▲ Breuk persleiding

Een breuk van een persleiding heeft een lozing van afvalwater of slib tot gevolg. De kosten voor reparatie, noodmaatregelen, opruimen en claims van externen kunnen aanzienlijk zijn. Oorzaken van leidingbreuken zijn slijtage van binnenuit, verzakkingen of (graaf)werkzaamheden in de buurt van de leidingen. Om voldoende zicht te krijgen en te houden op de toestand waarin onze assets verkeren, worden periodieke inspecties uitgevoerd via de exploitatie en minder frequente, kostbare inspecties worden projectmatig uitgevoerd via het investeringsprogramma.

Implementatie van het assetmanagementprogramma geeft handvatten om de risico's beter in te schatten dan voorheen en nieuwe inspectietechnieken geven meer inzicht in de onderhoudsstaat.

Het is onmogelijk om de persleidingen periodiek compleet te inspecteren aan de binnen- en buitenzijde. Inspecties moeten uitgevoerd worden op basis van risicoanalyses en steekproeven.

Door de toenemende leeftijd van de assets moet het waterschap steeds meer inspanning leveren om voldoende zicht te blijven houden, de risico's te bepalen en de vervangingsinvesteringen doelmatig te kunnen plannen. Deze inspanningen zullen via de meerjarenprogramma's van de exploitatie en de projecten in concrete aanvragen bij het bestuur voorgelegd worden.

△ Uitval afvalwaterzuiveringsinstallaties

Problemen in de realisatie van het projectportfolio worden veroorzaakt door problemen in specifieke projecten. De oorzaken hiervan zijn toegelicht in hoofdstuk 2. Gevolg is dat de planning van projecten weerbarstig is en dat projecten vertraagde of versnelde voortgang kennen. Uit de cijfers van afgelopen jaren blijkt dat vertraagde projecten de overhand hebben. Om die reden hanteert het waterschap een overprogrammering ten opzichte van de afgesproken investeringsvolumes. Het doel daarvan is dat de realisatiegraad van investeringen zo dicht mogelijk bij de 100% komt en het waterschap geen achterstanden oploopt op het gebied van instandhouding en wettelijke afspraken. Twee specifieke risico's die een prominente rol spelen in de realisatie van de projectportfolio worden hieronder toegelicht.

△ Cybercriminaliteit en falende informatiesystemen

Het profiel van (cyber)dreigingen (zoals verstoring, manipulatie, spionage) verandert continue en dreigingen nemen toe in omvang. Door de toenemende afhankelijkheid van ICT kan de procesvoering bij zuiveren en peilbeheer gedurende korte of langere tijd stil komen te liggen. Met lozingen van vuil water, hoog water, overstroming, onvoldoende stuurinformatie en maatschappelijke ontwrichting als mogelijke gevolgen. Bij een kwetsbaar gebied als bijvoorbeeld de stad Breda of industriegebied Moerdijk kan dit tot aanzienlijke kosten en commotie leiden. Door de implementatie van de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) en de aandacht voor informatieveiligheid in alle bedrijfsprocessen wordt er continue gewerkt aan beveiliging en wordt er regelmatig getoetst wat de status en effecten ervan zijn.

△ Illegale lozing met onverwacht hoge concentratie giftige stoffen

Illegale lozingen met onverwacht hoge concentraties giftige stoffen kunnen schade veroorzaken aan flora en fauna. Ook kan er schade ontstaan bij de zuiveringen door een verstoorde procesvoering (die niet direct tot uitval van de installatie leidt). Door onvoldoende zicht op en tijdige signalering van de illegale lozingen is tijdig ingrijpen niet altijd mogelijk. De financiële gevolgen kunnen aanzienlijk zijn, zeker indien die niet te verhalen zijn bij een dader. Bij de overige risico's zijn de kans, impact en trendontwikkeling waar nodig geactualiseerd op basis van de externe ontwikkelingen en de interne beheersmaatregelen.

Financiële uitgangspunten Kadernota 2022-2031

Het waterschap moet bij de berekening van inkomsten en uitgaven rekening houden met toekomstige financiële ontwikkelingen, die nu nog onzeker zijn. In deze bijlage staan de aannames die het waterschap als uitgangspunt heeft gekozen.

Inflatie

Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) richt zich op het handhaven van prijsstabiliteit. Als de prijzen met net iets minder dan 2% per jaar stijgen op de middellange termijn is er sprake van prijsstabiliteit. Recente publicaties van financiële instellingen (ABN AMRO, ING en Rabobank) laten een verwachte inflatie zien die rond de 1,5% ligt en hiermee iets onder dit ECB streven ligt. Bij de maartraming van de CPB is de geprognosticeerde inflatie voor 2022 en 2023 1,5%. Voorgesteld wordt om een inflatie voor 2022 en 2023 te hanteren van 1,5%. Voor de jaren daarna wordt het verwachte inflatiepercentage gelijk gesteld aan het ECB streefpercentage van 2%.

Hiermee wijkt het inflatiepercentage voor de jaren 2022 en 2023 af van de Kadernota 2021-2030. Voor de jaren daarna is de inflatie weer gelijk aan Kadernota 2021-2030.

Rentevisie

De rentestanden hangen sterk af van de economische situatie en het ECB-beleid. Het jaar 2020 stond in het teken van de coronacrisis. Voor het eerst sinds jaren is Nederland in een recessie terechtgekomen. De economie kromp in 2020 met 3,7%. Het CPB raamt voor 2021 en 2022 een economische groei van respectievelijk 2,2% en 3,5%.

Om de economie te stimuleren in dit corona-tijdperk hebben de ECB en de overheden hun beleid aangepast. De ECB heeft in 2020 en 2021 meerdere malen het opkoopprogramma aangepast. Daarnaast zijn er op Europees en nationaal vlak ook omvangrijke steunmaatregelen genomen. Allemaal gericht op het zo veel mogelijk beperken van economische schade als gevolg van de coronacrisis.

Na een periode van lage rentes kenmerkt 2021 zich door een lichte stijging van de rente. Deze stijging heeft onder andere te maken met het verwachte economische herstel na heropening van de economie door het uitgeven van de opgepotte spaargelden.

Het waterschap heeft voor de inschatting van de rente contact gezocht met andere waterschappen, de Nederlandse Waterschapsbank, Thésor en gebruik gemaakt van rentevisies van andere financiële instellingen. De algemene marktverwachting is dat de rente in 2022 en de jaren daarna licht gaat stijgen. In de periode 2020-2021 schommelde de rente voor een langlopende lening tussen de 0% en 1%. Voor 2022 wordt voorgesteld om de inschatting van de rente op 0,75% te zetten. Voor de jaren na 2022 is het voorstel om de rente geleidelijk te laten oplopen voor de komende 4 jaar tot aan de meerjarige rente van 2,5%. Zoals aangekondigd in de KN 2021-2030 is de meerjarige rente herbeoordeeld. In verband met de langdurig lage stand van de marktrente wordt de meerjarige rente vanaf 2027 met 0,5% naar beneden bijgesteld. Ieder jaar wordt bij de nieuwe Kadernota de rente inschatting geactualiseerd. Dit overwegende leidt tot het voorstel om bij de actualisatie van de meerjarenraming van KN 2022-2031 het onderstaande verloop te hanteren:

Verwachte rente	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kadernota 2021-2030	1,5 %	2 %	2,5 %	3%	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %
Kadernota 2022-2031	0,75 %	1 %	1,25 %	1,5%	1,75 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %

Tabel 11: verwachte rente per jaar ten behoeve van af te sluiten nieuwe leningen

De tabel laat zien dat de rente in alle jaren lager wordt ingeschat dan de rente die in de Kadernota 2021-2030 is gehanteerd. Hierdoor ontstaat een financieel voordeel ten opzichte van de Kadernota 2021-2030.

Loonkostenontwikkeling

De ontwikkeling van de loonkosten bestaat uit een aantal componenten: een stijging als gevolg van nieuwe cao-afspraken, premieontwikkelingen en een autonome stijging op basis van bestaande afspraken:

- De huidige cao heeft een looptijd van één jaar, van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021. Over de stijging van de loonkosten na 2021 moet nog onderhandeld worden. In deze Kadernota is rekening gehouden met een loonkostenstijging als gevolg van cao-afspraken van jaarlijks 2%. Ook in de Kadernota 2021-2030 is vanaf 2022 uitgegaan van een jaarlijkse stijging van 2%. Verder is het ontwikkelbudget met € 100.000 verhoogd conform het onderhandelaarsakkoord cao Werken voor waterschappen 2021.
- Begin 2020 heeft Pensioenfonds ABP besloten tot een forse premiestijging. In 2021 is de pensioenpremie gestegen met 1%. Voor 2022 en 2023 geldt een verdere stijging van 0,83%. Voor de jaren daarna wordt er voornamelijk van uitgegaan dat de pensioenpremie niet verder stijgt.
- De inschatting van de autonome stijging van de salarissen (opslagpercentage afhankelijk van beoordelingen) is niet gewijzigd ten opzichte van de vorige Kadernota. De autonome loonstijging bedraagt in 2022 0,3% en neemt de komende jaren stapsgewijs af vanwege de uitfasering van de uitloopschalen.

Energiekosten

Het waterschap wekt conform doelstelling momenteel ongeveer 40% van het totale energieverbruik (elektriciteit, warmte, aardgas en olie) zelf op. Het grootste gedeelte van deze geproduceerde energie is afkomstig van de opwekking van biogas uit het slib van het afvalwater op de rwzi's. De energievolumes met bijbehorende bedragen welke worden ingekocht voor de komende jaren zijn geïndexeerd. Tot en met 2021 koopt het waterschap elektriciteit in welke met behulp van certificaten (GvO's) worden vergoed. De huidige bron hiervan is Europese Windenergie uit Denemarken. Vanaf 2022 koopt het waterschap Nederlandse windenergie (certificaten). Om zo de ontwikkeling van nieuwe duurzame bronnen en dus de energietransitie in Nederland en de regio verder te stimuleren.

Reserves

In het reserve- en voorzieningenbeleid is vastgelegd dat de benodigde omvang van de algemene weerstandsreserve wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Het waterschap streeft naar een weerstandscapaciteit van 1,2 maal de omvang van de risicoportefeuille: zie bijlage 4 voor een uitgebreide toelichting en de ontwikkeling van de algemene reserve/ calamiteitenreserve. Het eventuele surplus vormt de egalisereserve, die in de planperiode steeds wordt ingezet om een gelijkmatige tariefontwikkeling te bewerkstelligen. Het uitgangspunt is, dat de egalisereserve aan het eind van de planperiode steeds volledig is ingezet. Daarmee zijn de lasten gelijk aan de heffing (sluitende begroting).

Taak	Verwachte stand per 1-1-2022	Streefwaarde einde planperiode
Watersysteembeheer	3.262	0
Zuiveringsbeheer	1.085	0

Tabel 12: Ontwikkeling tariefegalisereserves na overheveling zoals beschreven in paragraaf 3.5

Grondslagen tarief watersysteembeheer en zuiveringsheffing

De tarieven voor watersysteembeheer zijn gebaseerd op het aantal inwoners (categorie 'ingezetenen'), de economische waarde (categorie 'gebouwd') en de belastbare hectaren (categorieën 'onbebouwd' en 'natuur'). Het tarief voor de zuiveringsheffing hangt af van het aantal vervuilingseenheden.

Kostentoedelingsverordening

De Waterschapswet verplicht het waterschap tenminste eenmaal in de vijf jaar de kostentoedelingsverordening te herzien. Hier gaat meestal een kostentoedelingsonderzoek aan vooraf. Het vorige kostentoedelingsonderzoek is in 2018 uitgevoerd en de daaruit voortvloeiende kostentoedelingsverordening 2019 is van kracht voor de begrotingsjaren 2019-2023. De Kadernota 2022-2031 is gebaseerd op de gewijzigde kostentoedeling 2019. De verdeling van de kosten van het Watersysteembeheer is voor 2022-2023 als volgt vastgesteld:

De Kadernota 2021-2030 is gebaseerd op de gewijzigde kostentoedeling 2019.

De verdeling van de kosten van het Watersysteembeheer is voor 2021–2023 als volgt vastgesteld:

Categorie Watersysteembeheer	Verdeling 2021–2023
Ingezetenen	30,0%
Gebouwd	58,1%
Ongebouwd	11,7%
- Verharde openbare wegen	2,9%
- Overig ongebouwd	8,8%
Natuur	0,2%

Tabel 13: Verdeling kosten watersysteembeheer

a. Ingezetenen

Ingezetenen nemen 30% van de watersysteemheffing voor hun rekening. Dit aandeel hangt samen met de gemiddelde inwonersdichtheid (het aantal inwoners per vierkante kilometer). Het waterschap gaat ervan uit dat het aantal ingezetenen de komende jaren stijgt met ongeveer 2.500 per jaar tot en met 2024. Voor de jaren daarna wordt rekening gehouden met 1.500 per jaar. Deze verhoging is gebaseerd op gegevens van ABF Research, dat prognoses maakt over de ontwikkeling van de huishoudens. Naar verwachting zullen ongeveer 26.000 ingezetenen geen heffing betalen, omdat zij in aanmerking komen voor kwijtschelding of omdat de aanslag oninbaar is.

b. Gebouwd

De heffing die de categorie 'gebouwd' betaalt, hangt samen met de economische waarde van het gebouwde goed (WOZ-waarde). In het verleden ging het waterschap uit van een gemiddelde economische waarde van € 2.500,- per eenheid. Met ingang van 1 januari 2009 is de heffing een vast percentage van de WOZ-waarde.

Het waterschap heeft voor de WOZ-waarde voor 2022 rekening gehouden met een gemiddelde stijging van 5,7%. Daarna is er van uitgegaan dat de WOZ-waarde constant blijft.

c. Ongebouwd

De heffing die de categorie 'ongebouwd' betaalt, hangt samen met de onbebouwde hectares grond. Voor openbare wegen geldt een tariefdifferentiatie van 400%. Voor de jaren 2022 tot en met 2031 wordt rekening gehouden met een daling van 100 hectare per jaar, als gevolg van nieuwbouw en natuurontwikkeling.

d. Natuur

Onder natuurterreinen worden onbebouwde onroerende zaken verstaan, waarvan de inrichting en het beheer (nagenoeg) geheel en duurzaam zijn afgestemd op het behoud of de ontwikkeling van de natuur. Ook bossen en open wateren met een oppervlakte van tenminste één hectare behoren tot de natuurterreinen. Voor het jaar 2022 is uitgegaan van ruim 30.000 hectare natuur. Aangenomen is dat deze oppervlakte in de komende jaren toeneemt met 50 hectare per jaar.

e. Vervuilingseenheden zuiveringsheffing

Aangenomen is dat het aantal huishoudelijke vervuilingseenheden stijgt met ongeveer 4.000 v.e.'s per jaar tot met 2024. Voor de jaren daarna wordt rekening gehouden met een stijging van ongeveer 3.000 v.e.'s.

Bij de berekening van het aantal v.e.'s wordt daarnaast rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen bij bedrijven.

Sommige huishoudens en bedrijven betalen geen heffing, omdat zij in aanmerking komen voor kwijtschelding of omdat de heffing oninbaar is. Bij de berekening van de heffing wordt het totale aantal v.e.'s daarom met ongeveer 54.000 verminderd.

f. Verontreinigingsheffing

Deze belasting heeft als doel het tegengaan van verontreiniging van het oppervlaktewater, als gevolg van het direct lozen vanuit woon/bedrijfsruimten op het oppervlaktewater. Voor de komende jaren is uitgegaan van 6.000 v.e.'s.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie zijn het EMU-saldo en de EMU-schuld de belangrijkste indicatoren voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. EU-lidstaten mogen een begrotingstekort van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP) hebben en een maximale overheidsschuld van 60% BBP.

Op 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het Nederlandse EMU-saldo in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) en is als volgt onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. De ruimte voor de waterschappen leidt met de meeste recente raming van het BBP en de vastgestelde verdeelsleutel 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar' tot EMU-referentiewaarden voor de waterschappen. Om de waterschappen een indicatie te geven van deze waarden voor de jaren 2022 tot en met 2026, heeft de Unie van Waterschappen schattingen van deze waarden afgegeven. Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft.

Bij het niet nakomen van de afspraken bestaat de mogelijkheid om maatregelen op te leggen aan de decentrale overheden, zoals het faseren van investeringen. Dit correctiemechanisme treedt alleen in werking als decentrale overheden gezamenlijk het EMU-saldo meerjarig overschrijden en pas nadat op basis van bestuurlijk overleg is geprobeerd tot een verbetering van het EMU-saldo te komen. Nu overheden alles op alles zetten om de negatieve gevolgen van de Corona pandemie te bestrijden, zullen referentiewaarden overschreden worden. In april 2020 maakten de Europese ministers van Financiën een aantal afspraken om de negatieve gevolgen van het coronavirus op de Europese economieën te beperken. Een van deze afspraken is dat lidstaten de begrotingsregels tijdelijk niet toe hoeven te passen, zodat extra uitgaven en investeringen gedaan kunnen worden om coronamaatregelen te financieren.

In onderstaande tabel zijn de verwachte EMU-saldi voor de periode 2022-2031 opgenomen.

x € 1.000,-	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
EMU saldo Waterschap Brabantse Delta	-28,6	-35,8	-11,5	-4,3	7,0	7,3	8,5	6,9	7,5	5,5
Referentiewaarde WBD	-20,9	-21,3	-21,9	-22,1	-22,5	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Vershil (- is overschrijding EMU-saldo)	-7,7	-14,5	10,4	17,8	29,5					

* Bron referentiewaarde WBD: mail Unie van Waterschappen 7 oktober 2021

Meerjarenraming lasten en baten 2022-2031

Overzicht lasten en baten	Begroting 2022	Kadernota 2023	Kadernota 2024	Kadernota 2025	Kadernota 2026
LASTEN (alle bedragen x € 1.000)	174.434	180.229	182.522	185.403	190.977
I. kapitaallasten (rente en afschrijving)	48.885	53.059	54.997	56.330	59.771
II. personeelslasten	56.621	57.922	57.350	58.163	59.236
III. goederen en diensten van derden	65.990	66.113	67.096	67.632	68.655
IV. toev. voorzieningen / onvoorzien / stelpost	2.938	3.135	3.079	3.279	3.314
BATEN (alle bedragen x € 1.000)	174.434	180.229	182.522	185.403	190.977
I. rentebaten	1.410	1.400	1.400	1.400	1.400
II. personeelsbaten	10	10	10	10	10
III. goederen en diensten aan derden	8.039	7.888	7.347	7.271	7.484
IV. waterschapsbelastingen	147.736	154.214	159.654	163.336	168.497
V. onttrekkingen voorz. / res. en geact. lasten	17.240	16.717	14.111	13.386	13.586

[Ga naar inhoudsopgave](#)

Financiële specificatie per waterschapstaak

Kadernota 2022–2031 taak Watersysteembeheer

Kadernota 2022–2031 TAAK WATERSYSTEEMBEHEER <i>(alle bedragen x € 1.000)</i>	Begroting 2021	Kadernota 2022	Kadernota 2023	Kadernota 2024	Kadernota 2025	Kadernota 2026	Kadernota 2027	Kadernota 2028	Kadernota 2029	Kadernota 2030	Kadernota 2031
TOTAAL netto lasten programma's	73.232	75.967	79.377	80.783	82.162	84.224	85.179	86.360	87.177	89.156	90.072
Opbrengst verontreinigingsheffing	-381	-377	-391	-400	-409	-424	-431	-435	-434	-438	-436
TOTAAL te dekken netto lasten	72.851	75.590	78.986	80.383	81.753	83.800	84.749	85.925	86.743	88.719	89.637
Opbrengst heffingen	-70.597	-73.898	-77.236	-80.576	-82.296	-84.366	-85.402	-86.549	-87.541	-89.686	-90.055
TOTAAL opbrengst heffingen	-70.597	-73.898	-77.236	-80.576	-82.296	-84.366	-85.402	-86.549	-87.541	-89.686	-90.055
Voorgestelde resultaatbestemming											
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	932	1.106	1.182	1.209	1.254	1.315	1.244	1.221	1.187	1.177	698
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-1.518	-1.385	-1.254	-1.055	-790	-788	-753	-631	-511	-394	-279
Mutatie algemene/calamiteiten reserve		73	97	38	79	40	163	34	122	184	0
Onttrekking (-) /toevoeging (+) egalisatieres.	-1.668	-1.487	-1.775	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL dekking	-72.851	-75.590	-78.986	-80.383	-81.753	-83.800	-84.749	-85.925	-86.743	-88.719	-89.637

Kadernota 2022–2031 specificatie opbrengst taak Watersysteembeheer

Kadernota 2022–2031 specificatie opbrengst TAAK WATERSYSTEEMBEHEER (alle bedragen x € 1.000)	Begroting 2021	Kadernota 2022	Kadernota 2023	Kadernota 2024	Kadernota 2025	Kadernota 2026	Kadernota 2027	Kadernota 2028	Kadernota 2029	Kadernota 2030	Kadernota 2031
TOTAAL te dekken netto lasten	72.265	75.385	79.011	80.576	82.296	84.366	85.402	86.549	87.541	89.686	90.055
Splitsing over belanghebbenden:											
ingezetenen: 30%	21.679	22.615	23.703	24.173	24.689	25.310	25.621	25.965	26.262	26.906	27.017
gebouwd: 58,1%	41.986	43.799	45.906	46.814	47.814	49.017	49.619	50.285	50.861	52.107	52.322
natuur: 0,2%	145	151	158	161	165	169	171	173	175	179	180
ongebouwd: 11,7%	8.455	8.820	9.244	9.427	9.629	9.871	9.992	10.126	10.242	10.493	10.536

Uitwerking per onderdeel:

TOTAAL netto lasten ingezetenen	21.679	22.615	23.703	24.173	24.689	25.310	25.621	25.965	26.262	26.906	27.017
- aantal bruto ingezetenen	356.456	358.835	361.335	363.835	365.335	366.835	368.335	369.835	371.335	372.835	374.335
- oninbaar	2.518	2.518	2.535	2.553	2.563	2.574	2.584	2.595	2.605	2.616	2.626
- kwijtschelding	24.478	23.161	23.323	23.484	23.581	23.678	23.775	23.871	23.968	24.065	24.162
- aantal netto ingezetenen	328.693	333.156	335.477	337.798	339.191	340.584	341.976	343.369	344.762	346.154	347.547
- lasten per ingezetene	65,96	67,88	70,66	71,56	72,79	74,31	74,92	75,62	76,18	77,73	77,74
- omslag per ingezetene	64,43	66,54	69,07	71,56	72,79	74,31	74,92	75,62	76,18	77,73	77,74
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		+3,3%	+3,8%	+3,6%	+1,7%	+2,1%	+0,8%	+0,9%	+0,7%	+2,0%	+0,0%
- opbrengst omslag totaal	21.179	22.169	23.171	24.173	24.689	25.310	25.621	25.965	26.262	26.906	27.017
- onttrekking egaliseringsreserve	-500	-446	-533	0	0	0	0	0	0	0	0

TOTAAL netto lasten gebouwd	41.986	43.799	45.906	46.814	47.814	49.017	49.619	50.285	50.861	52.107	52.322
- eenheid economische waarde (x2.500) (x1.000)	50.102	53.689	53.689	53.689	53.689	53.689	53.689	53.689	53.689	53.689	53.689
- oninbaar	160	36	36	36	36	36	36	36	36	36	36
- aantal netto econ.waarde	49.942	53.653	53.653	53.653	53.653	53.653	53.653	53.653	53.653	53.653	53.653
- lasten p/eenh. econ.waarde (x2.500)	1	0,82	0,86	0,87	0,89	0,91	0,92	0,94	0,95	0,97	0,98
omslag p/eenh. econ.waarde (x 2.500)	0,821	0,800	0,836	0,873	0,891	0,914	0,925	0,937	0,948	0,971	0,975
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		-2,6%	+4,5%	+4,3%	+2,1%	+2,5%	+1,2%	+1,3%	+1,1%	+2,4%	+0,4%
- opbrengst omslag totaal	41.017	42.935	44.874	46.814	47.814	49.017	49.619	50.285	50.861	52.107	52.322
- onttrekking egaliseringsreserve	-969	-864	-1.031	0	0	0	0	0	0	0	0

Vervolg op de volgende pagina.

Vervolg											
Kadernota 2021-2030 specificatie opbrengst TAAK WATERSYSTEEMBEHEER (alle bedragen x € 1.000)	Begroting 2021	Kadernota 2022	Kadernota 2023	Kadernota 2024	Kadernota 2025	Kadernota 2026	Kadernota 2027	Kadernota 2028	Kadernota 2029	Kadernota 2030	Kadernota 2031

TOTAAL netto lasten natuur	145	151	158	161	165	169	171	173	175	179	180
- aantal bruto belastbare ha	29.785	30.063	30.113	30.163	30.213	30.263	30.313	30.363	30.413	30.463	30.513
- oninbaar	14	14	14	14	15	15	15	15	15	15	15
- aantal netto belastbare ha	29.771	30.049	30.099	30.148	30.198	30.248	30.298	30.348	30.398	30.448	30.498
- lasten per belastbare ha	5	5,02	5,25	5,35	5,45	5,58	5,64	5,70	5,76	5,89	5,91
omslag per belastbare ha	4,74	4,92	5,13	5,35	5,45	5,58	5,64	5,70	5,76	5,89	5,91
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		+3,7%	+4,3%	+4,2%	+2,0%	+2,3%	+1,1%	+1,2%	+1,0%	+2,3%	+0,2%
- opbrengst omslag totaal	141	148	154	161	165	169	171	173	175	179	180
- ontr. egalisatie-reserve	-3	-3	-4	0	0	0	0	0	0	0	0

TOTAAL netto lasten ongebouwd	8.455	8.820	9.244	9.427	9.629	9.871	9.992	10.126	10.242	10.493	10.536
- aantal bruto belastbare ha verharde openbare wegen	6.182	6.224	6.224	6.224	6.224	6.224	6.224	6.224	6.224	6.224	6.224
- aantal bruto belastbare ha overige ongebouwd	96.645	96.153	96.053	95.953	95.853	95.753	95.653	95.553	95.453	95.353	95.253
- oninbaar overig ongebouwd	111	111	111	111	111	110	110	110	110	110	110
- aantal netto belastbare ha	102.716	102.266	102.166	102.066	101.967	101.867	101.767	101.667	101.567	101.467	101.367
- lasten per belastbare ha. verharde openbare wegen	0	346,80	363,77	371,27	379,49	389,35	394,44	400,05	404,95	415,20	417,24
- lasten per belastbare ha overig ongebouwd	332	69,36	72,75	74,25	75,90	77,87	78,89	80,01	80,99	83,04	83,45
- omslag per belastbare ha verharde openbare wegen	324,05	339,95	355,60	371,27	379,49	389,35	394,44	400,05	404,95	415,20	417,24
- omslag per belastbare ha. overig ongebouwd	64,81	67,99	71,12	74,25	75,90	77,87	78,89	80,01	80,99	83,04	83,45
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar wegen		+4,9%	+4,6%	+4,4%	+2,2%	+2,6%	+1,3%	+1,4%	+1,2%	+2,5%	+0,5%
- stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar overig ongebouwd		+4,9%	+4,6%	+4,4%	+2,2%	+2,6%	+1,3%	+1,4%	+1,2%	+2,5%	+0,5%
- opbrengst omslag verharde openbare wegen	2.003	2.116	2.213	2.311	2.362	2.423	2.455	2.490	2.520	2.584	2.597
- opbrengst omslag overig ongebouwd	6.257	6.530	6.823	7.117	7.267	7.448	7.537	7.636	7.722	7.909	7.940
- opbrengst omslag totaal	8.260	8.646	9.037	9.427	9.629	9.871	9.992	10.126	10.242	10.493	10.536
- onttrekking egalisatie-reserve	-195	-174	-208	0	0	0	0	0	0	0	0

TOTAAL opbrengst watersysteembeheer	70.597	73.898	77.236	80.576	82.296	84.366	85.402	86.549	87.541	89.686	90.055
--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Kadernota 2022-2031 taak Zuiveringsbeheer

Kadernota 2021-2030 TAAK ZUIVERINGSBEHEER (alle bedragen x € 1.000)	Begroting 2021	Kadernota 2022	Kadernota 2023	Kadernota 2024	Kadernota 2025	Kadernota 2026	Kadernota 2027	Kadernota 2028	Kadernota 2029	Kadernota 2030	Kadernota 2031
TOTAAL te dekken netto lasten kn 21-30	69.945	73.793	75.915	78.242	79.726	82.726	84.323	85.269	85.328	86.299	86.475
Opbrengst heffingen	-69.317	-73.461	-76.587	-78.678	-80.631	-83.707	-85.287	-86.296	-86.376	-87.300	-87.097
Opbrengst heffingen voorgaande jaren											
TOTAAL opbrengst heffingen	-69.317	-73.461	-76.587	-78.678	-80.631	-83.707	-85.287	-86.296	-86.376	-87.300	-87.097
Voorgestelde resultaatbestemming											
Toevoeging bestemmingsreserve DFB	1.049	1.186	1.233	1.258	1.314	1.367	1.300	1.273	1.235	1.229	750
Onttrekking bestemmingsreserve DFB	-732	-664	-598	-533	-469	-406	-346	-290	-235	-181	-128
Mutatie algemene/calamiteiten reserve		-52	50	-20	59	20	11	44	48	-47	
Toevoeging (+) / Onttrekking (-) egal.reserve	-945	-803	-13	-268	-0	-0	-0	0	-0	0	-0
Totaal dekking	-69.945	-73.793	-75.915	-78.242	-79.726	-82.726	-84.323	-85.269	-85.328	-86.299	-86.475
Vervuilingseenheden											
Bruto op te leggen v.e.'n huishoudens	846.828	849.638	853.638	857.638	860.638	863.638	866.638	869.638	872.638	875.638	878.638
Bruto op te leggen v.e.'n bedrijven	367.157	372.932	376.832	376.332	376.332	376.332	376.332	376.332	376.332	376.332	376.332
Oninbaar v.e.'n huishoudens	7.218	5.670	5.697	5.724	5.744	5.764	5.784	5.804	5.824	5.844	5.864
Kwijtschelding v.e.'n huishoudens	46.435	43.345	43.549	43.753	43.906	44.059	44.212	44.365	44.518	44.671	44.824
Oninbaar v.e.'n bedrijven	6.935	4.718	4.767	4.761	4.761	4.761	4.761	4.761	4.761	4.761	4.761
Kwijtschelding v.e.'n bedrijven	11	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Netto op te leggen aantal v.e.'n	1.153.386	1.168.828	1.176.447	1.179.723	1.182.550	1.185.377	1.188.204	1.191.031	1.193.858	1.196.685	1.199.512
Lasten per v.e.	60,92	63,54	65,11	66,92	68,18	70,62	71,78	72,45	72,35	72,95	72,61
Heffing per v.e. in euro's	60,10	62,85	65,10	66,69	68,18	70,62	71,78	72,45	72,35	72,95	72,61
Stijging (+) /daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		+4,58%	+3,58%	+2,45%	+2,24%	+3,57%	+1,65%	+0,94%	-0,14%	+0,83%	-0,47%

Kadernota 2022-2031 taak Zuiveringsbeheer

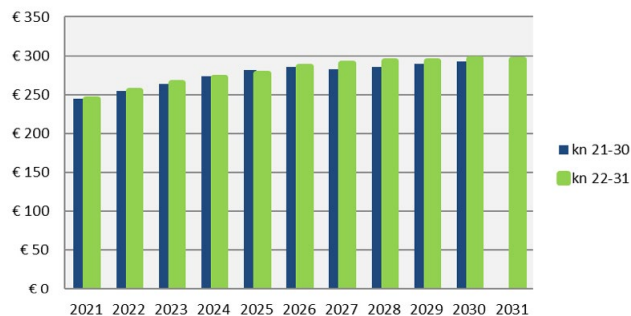
Kadernota 2021-2030 TAAK VAARWEGENBEHEER alle bedragen x € 1.000	Kadernota 2022	Kadernota 2023	Kadernota 2024	Kadernota 2025	Kadernota 2026	Kadernota 2027	Kadernota 2028	Kadernota 2029	Kadernota 2030	Kadernota 2031
TOTAAL te dekken netto lasten	1.643	1.668	1.668	1.786	1.947	2.146	2.199	2.306	2.442	2.488
stijging (+) / daling (-) t.o.v. voorgaand jaar		+1,5%	+1,2%	+5,8%	+9,0%	+10,2%	+2,5%	+4,8%	+5,9%	+1,9%
Dekking										
Bijdrage Provincie Noord-Brabant	-1.643	-1.668	-1.668	-1.786	-1.947	-2.146	-2.199	-2.306	-2.442	-2.488

Voorbeeldaanslagen

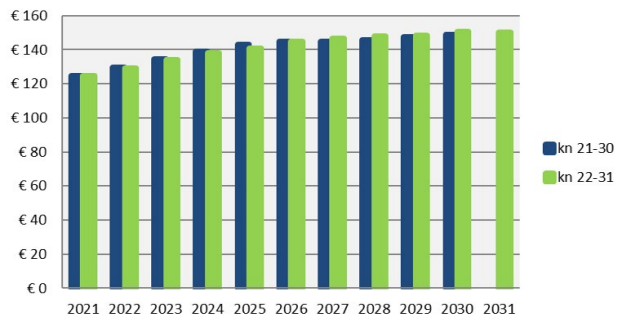
Tarieven	Kadernota 2022-2031											Gemiddeld 2022-2031
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
Watersysteembeheer												
Ingezetenen	€ 64,43	€ 66,54	€ 69,07	€ 71,56	€ 72,79	€ 74,31	€ 74,92	€ 75,62	€ 76,18	€ 77,73	€ 77,74	1,9%
		3,3%	3,8%	3,6%	1,7%	2,1%	0,8%	0,9%	0,7%	2,0%	0,0%	1,9%
Gebouwd	€ 0,82	€ 0,80	€ 0,84	€ 0,87	€ 0,89	€ 0,91	€ 0,92	€ 0,94	€ 0,95	€ 0,97	€ 0,89	1,8%
		-2,6%	4,5%	4,3%	2,1%	2,5%	1,2%	1,3%	1,1%	2,4%	0,4%	1,8%
Natuurterreinen	€ 4,74	€ 4,92	€ 5,13	€ 5,35	€ 5,45	€ 5,58	€ 5,64	€ 5,70	€ 5,76	€ 5,89	€ 5,91	2,2%
		3,7%	4,3%	4,2%	2,0%	2,3%	1,1%	1,2%	1,0%	2,3%	0,2%	2,2%
Ongebouwd wegen	€ 324,05	€ 339,95	€ 355,60	€ 371,27	€ 379,49	€ 389,35	€ 394,44	€ 400,05	€ 404,95	€ 415,20	€ 417,24	2,6%
		4,9%	4,6%	4,4%	2,2%	2,6%	1,3%	1,4%	1,2%	2,5%	0,5%	2,6%
Overig ongebouwd	€ 64,81	€ 67,99	€ 71,12	€ 74,25	€ 75,90	€ 77,87	€ 78,89	€ 80,01	€ 80,99	€ 83,04	€ 83,45	2,6%
		4,9%	4,6%	4,4%	2,2%	2,6%	1,3%	1,4%	1,2%	2,5%	0,5%	2,6%
Zuiveringsbeheer												
v.e.-tarief	€ 60,10	€ 62,85	€ 65,10	€ 66,69	€ 68,18	€ 70,62	€ 71,78	€ 72,45	€ 72,35	€ 72,95	€ 72,61	1,9%
		4,6%	3,6%	2,4%	2,2%	3,6%	1,6%	0,9%	-0,1%	0,8%	-0,5%	1,9%

Voorbeeldaanslagen	Kadernota 2022-2031											Gemiddeld 2022-2031
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	
Huishoudens												
Meerpersoons huishouden, huurwoning, 3 ve	€ 244,73	€ 255,09	€ 264,37	€ 271,64	€ 277,34	€ 286,16	€ 290,25	€ 292,98	€ 293,23	€ 296,58	€ 295,57	1,9%
		4,2%	3,6%	2,7%	2,1%	3,2%	1,4%	0,9%	0,1%	1,1%	-0,3%	1,9%
Eenpersoonshuishouden, huurwoning, 1 ve	€ 124,53	€ 129,39	€ 134,17	€ 138,25	€ 140,97	€ 144,93	€ 146,70	€ 148,07	€ 148,53	€ 150,68	€ 150,35	1,9%
		3,9%	3,7%	3,0%	2,0%	2,8%	1,2%	0,9%	0,3%	1,4%	-0,2%	1,9%
Meerpersoonshuishouden, koopwoning € 200.000, 3 ve	€ 326,86	€ 335,12	€ 348,01	€ 358,89	€ 366,45	€ 377,52	€ 382,73	€ 386,70	€ 388,02	€ 393,70	€ 393,09	1,9%
		2,5%	3,8%	3,1%	2,1%	3,0%	1,4%	1,0%	0,3%	1,5%	-0,2%	1,9%
Eenpersoons huishouden, koopwoning € 200.000, 1 ve	€ 206,66	€ 209,42	€ 217,81	€ 255,51	€ 230,09	€ 236,29	€ 239,18	€ 241,79	€ 243,32	€ 247,80	€ 247,86	1,8%
		1,3%	4,0%	3,5%	2,0%	2,7%	1,2%	1,1%	0,6%	1,8%	0,0%	1,8%
Bedrijven												
Natuurterreinen, 1000 ha	€ 4.742,69	€ 4.918,58	€ 5.132,23	€ 5.345,25	€ 5.450,30	€ 5.578,23	€ 5.637,42	€ 5.703,68	€ 5.759,58	€ 5.891,01	€ 5.905,60	2,2%
		3,7%	4,3%	4,2%	2,0%	2,3%	1,1%	1,2%	1,0%	2,3%	0,2%	2,2%
Agrarisch bedrijf, € 500.000, 50 ha grond, 3 ve	€ 3.585,17	€ 3.748,27	€ 3.918,58	€ 4.087,25	€ 4.177,70	€ 4.288,03	€ 4.344,68	€ 4.405,29	€ 4.456,18	€ 4.565,13	€ 4.585,32	2,5%
		4,5%	4,5%	4,4%	2,2%	2,6%	1,3%	1,4%	1,2%	2,4%	0,4%	2,5%
Gemeente 600 ha wegen	€ 194.433,00	€ 203.972,94	€ 213.360,51	€ 222.760,18	€ 227.694,94	€ 233.607,75	€ 236.663,33	€ 240.029,13	€ 242.972,52	€ 249.122,10	€ 250.346,81	2,6%
		4,9%	4,6%	4,4%	2,2%	2,6%	1,3%	1,4%	1,2%	2,5%	0,5%	2,6%
Groothandel, € 2.600.000, 7 ve	€ 1.274,84	€ 1.272,19	€ 1.325,53	€ 1.374,28	€ 1.404,10	€ 1.444,44	€ 1.464,24	€ 1.481,89	€ 1.492,33	€ 1.520,69	€ 1.522,47	1,8%
		-0,2%	4,2%	3,7%	2,2%	2,9%	1,4%	1,2%	0,7%	1,9%	0,1%	1,8%
Productiebedrijf voedingsmiddelen, € 13.000.000, 300 ve	€ 22.300,43	€ 23.016,18	€ 23.879,15	€ 24.544,89	€ 25.089,19	€ 25.935,55	€ 26.342,39	€ 26.610,01	€ 26.634,44	€ 26.935,51	€ 26.854,14	1,9%
		3,2%	3,7%	2,8%	2,2%	3,4%	1,6%	1,0%	0,1%	1,1%	-0,3%	1,9%

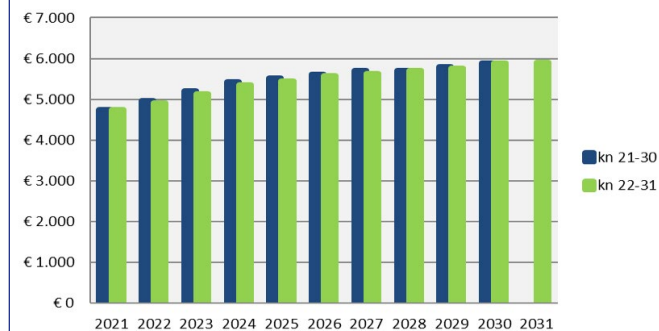
Meerpersoonshuishouden, huurhuis

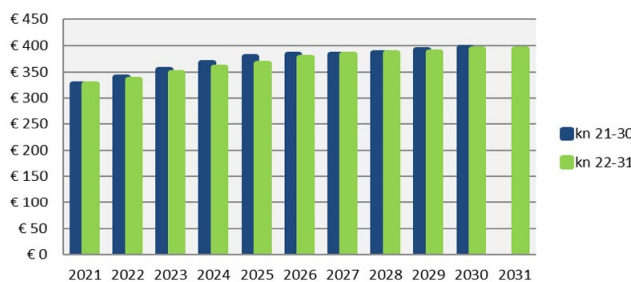
Eenpersoonshuishouden, huurhuis

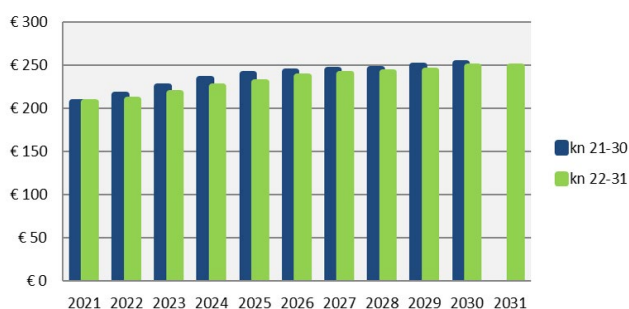
Natuurterreinen 1.000 ha

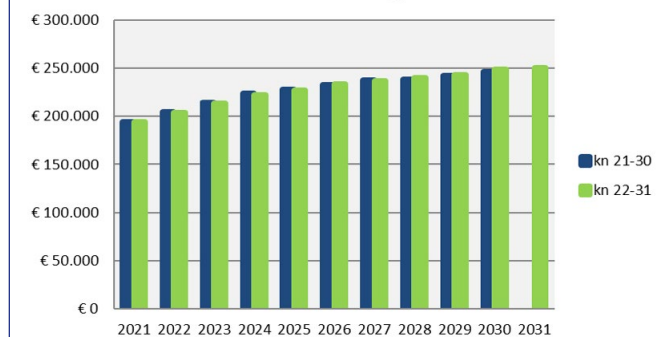
Meerpersoonshuishouden, eigen woning WOZ € 250.000

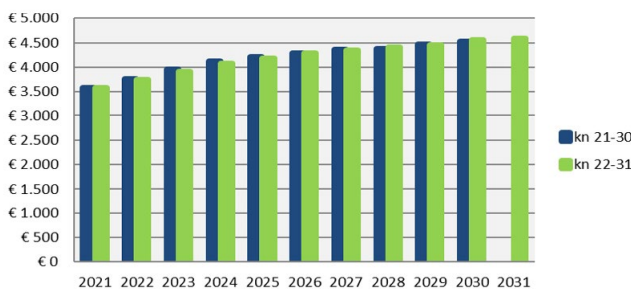
Eenpersoonshuishouden, eigen woning WOZ € 250.000

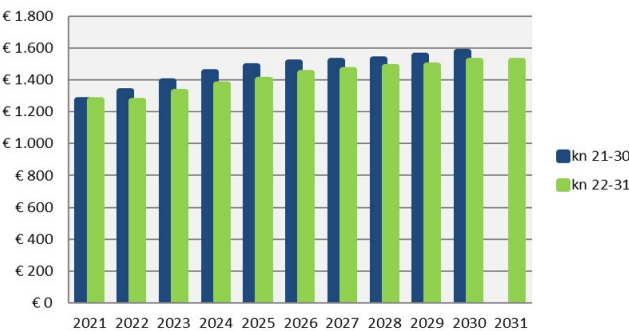
Gemeente 600 ha wegen

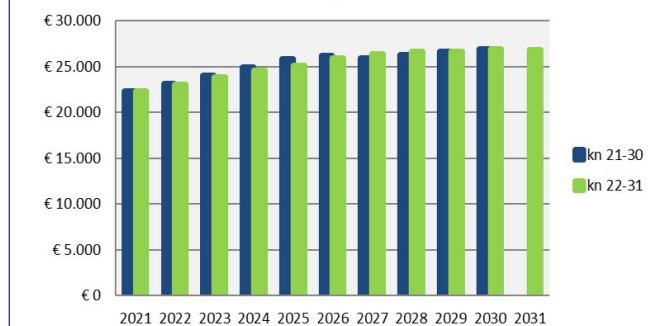
Agrarisch bedrijf WOZ: € 500.000 + 50 ha + 3 v.e.

Groothandel WOZ: € 2.600.000 + 7 v.e.

Productiebedrijf voedingsmiddelen WOZ: 13 miljoen + 300 v.e.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van het waterschap is het vermogen om onvoorziene financiële tegenslagen op te vangen, rekening houdend met de risico's die het waterschap loopt. Waterschap Brabantse Delta beoordeelt ieder jaar opnieuw de kansen en de gevolgen van de belangrijkste risico's en vergelijkt de uitkomst daarvan met de bestuurlijk afgesproken norm voor het weerstandsvermogen. Het is van belang hier te benoemen dat het gaat om de restrisico's na het treffen van beheersmaatregelen. Alles wat is afgedekt door beheersmaatregelen (waaronder de verzekeringen) vormt geen (rest-)risico meer. Op deze manier houdt het waterschap zicht op de benodigde weerstandscapaciteit en voldoet het aan de verplichting uit de Waterschapswet. De Waterschapswet verlangt namelijk van waterschappen dat zij inzicht hebben in hun (rest-)risico's en de financiële middelen om deze risico's af te kunnen dekken.

De onderstaande rapportage is opgesteld op basis van de concept-cijfers van de Kadernota voor wat betreft de omvang van de egalisereserves.

Aanpak

Net als voorgaande jaren heeft het waterschap de inschatting van de risico's geactualiseerd. Een adviesbureau heeft de berekeningen en analyses uitgevoerd en een rapportage opgesteld. De resultaten komen in 3 stappen tot stand:

Stap 1 – Inventarisatie risico's

Het waterschap heeft met intern betrokkenen een update gemaakt van de risico's, inclusief de kans, impact en trendontwikkelingen. Hierbij heeft een beoordeling plaatsgevonden van de ontwikkeling van de diverse risico's aan de hand van het bestaande risicoregister. Daarbij zijn risico's vervallen, aangepast wat betreft kans, impact of trendontwikkeling en zijn nieuwe risico's opgevoerd.

Stap 2 – Simulatie van de risico's

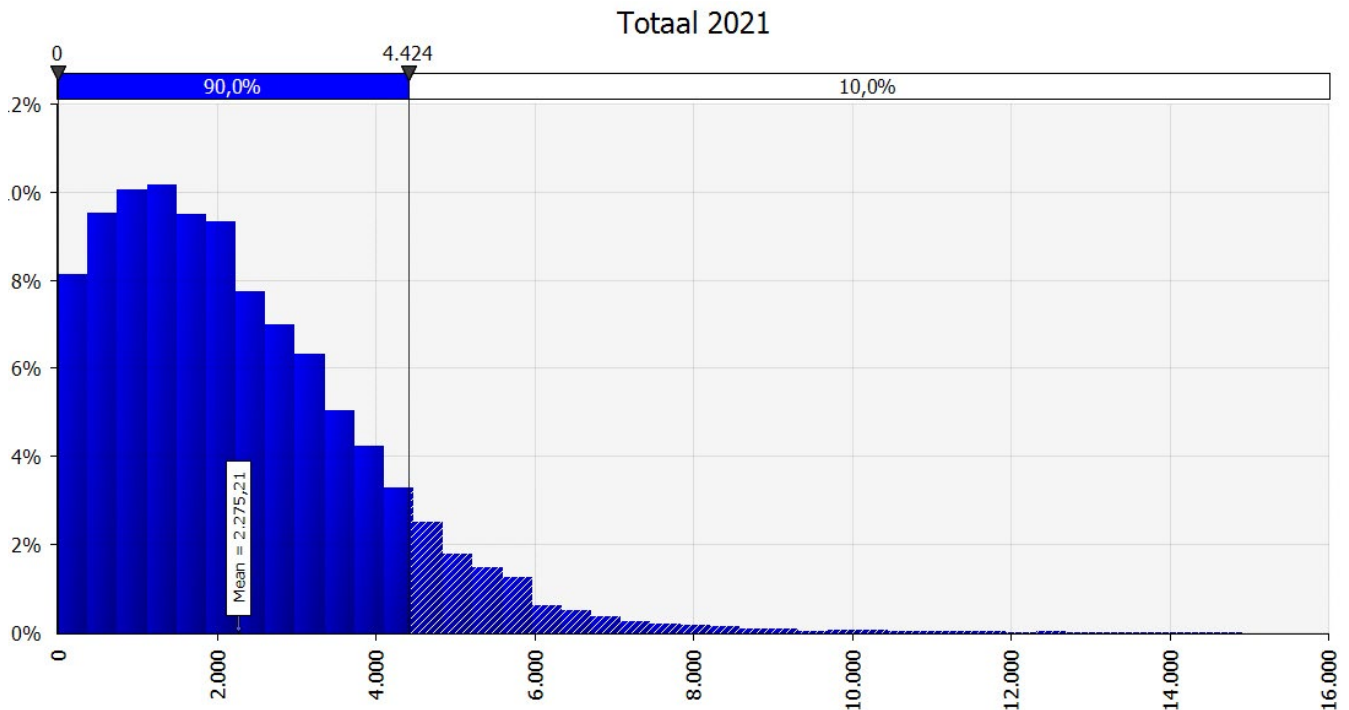
De totale omvang van de risico's wordt bepaald met een 'Monte Carlo Simulatie'. Deze statistische simulatie neemt de afzonderlijke risico's als uitgangspunt, met bijbehorende kans van optreden en de minimale en maximale omvang. Door dit model is de verwachte totale omvang van de risico's bepaald. Dit verwachte resultaat (schade) is bepaald, gegeven een betrouwbaarheidsniveau. Voor bepaling van het weerstandsvermogen is het gebruikelijk om uit te gaan van een betrouwbaarheidsniveau van 90%. Dit betekent dat de gevonden waarde naar verwachting eens in de 10 jaar overschreden kan worden.

Stap 3 – Bepalen van de weerstandscapaciteit

Door de omvang van de risico's af te zetten tegen de financiële weerbaarheid van de organisatie ontstaat een beeld van het weerstandsvermogen. Dit wordt voor de totale planperiode in beeld gebracht en afgezet tegen de bestuurlijk afgesproken norm voor het weerstandsvermogen. De gehanteerde cijfers sluiten aan op de cijfers van de concept kadernota 2022-2031.

Risicoprofiel

In de kansverdeling hieronder zijn de uitkomsten van de simulatie weergegeven. Hieruit blijkt dat de (gemiddelde) verwachte last van de geïdentificeerde risico's € 2,28 miljoen bedraagt. Bij een betrouwbaarheidsniveau van 90% is de te verwachten schadelast als gevolg van de risico's € 4,42 miljoen. Dit betekent dat de verwachte schadelast gemiddeld 9 van de 10 jaar gelijk of minder is dan dit bedrag. Dit betrouwbaarheidsniveau is gebruikelijk voor dergelijke berekeningen en hier consequent gebruikt.

Figuur 9 Resultaat simulatie (in EUR 1.000)

Tijdens het inventariseren van risico's is ook gekeken naar hoe risico's (kans en impact) zich mogelijk zullen ontwikkelen. In de simulatie is op basis van deze inschatting voor elk van de aankomende jaren een nieuwe simulatie uitgevoerd. Hieruit blijkt de onderstaande ontwikkeling van de te verwachten risicolast (wederom met een betrouwbaarheidsniveau van 90%). De risico's zijn uitgesplitst naar of toegerekend aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer (tabel 7) omdat de kosten, risico's en reserves ook aan de taken gekoppeld zijn.

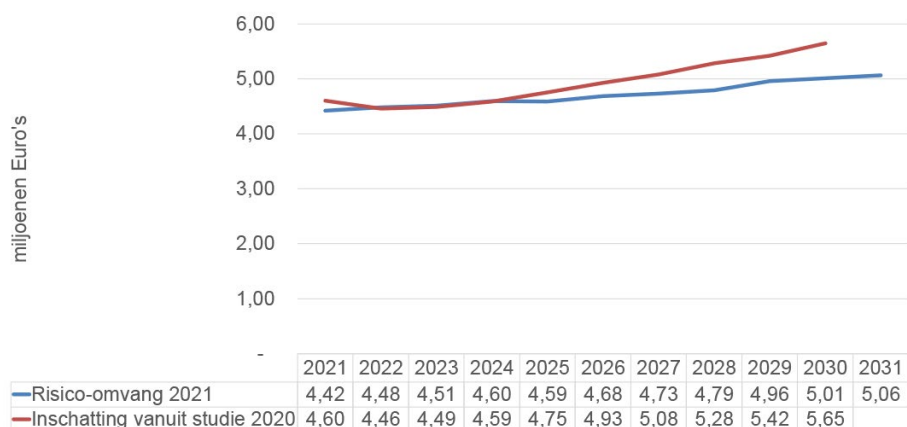
(in miljoenen Euro's, bij 90% betrouwbaarheid)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Risico's watersysteembeheer	2,12	2,18	2,25	2,33	2,36	2,42	2,46	2,59	2,62	2,72	2,88
Risico's zuiveringsbeheer	2,97	3,00	2,95	3,00	2,98	3,03	3,04	3,05	3,09	3,13	3,09
Totaal omvang risico's	4,42	4,48	4,51	4,60	4,59	4,68	4,73	4,79	4,96	5,01	5,06

Tabel 7 Toekomstige omvang risico's

De totale risico-omvang is lager dan de optelsom van de risico's per taak omdat de risico's in de totale portefeuille zich sterker uitmiddelen dan in de afzonderlijke taken. Feitelijk is de totaalregel alleen maar voor de beeldvorming over het geheel. In de praktijk werkt het waterschap met de cijfers en uitkomsten per taak.

Vergelijking risicoprofiel 2021 met het profiel 2020

In Figuur 10 Verloop risicoprofiel is de risico-omvang weergegeven zoals in 2021 vastgesteld, vergeleken met de risico-omvang zoals vastgesteld in 2020.

Figuur 10 Verloop risicoprofiel

Ten opzichte van de rapportage uit 2020 is de omvang van de risicoportefeuille iets afgenomen. Dit valt met name te verklaren door een materiële afname in kans, impact en of trendontwikkeling van enkele belangrijke risico's, waaronder pandemie/virusuitbraak, prijsstijging milieuvuiling en duurzame investeringen en uitval zuiveringsinstallaties. Dit kan zijn door een bijgestelde inschatting van de ontwikkelingen en/of aanvullende beheersmaatregelen. De belangrijkste risico's zijn toegelicht in hoofdstuk 5 van deze kadernota.

De omvang van de risicoportefeuille toont een licht stijgende ontwikkeling en neemt jaarlijks gemiddeld met ongeveer 1,4% toe. In 2020 groeide de omvang van de risicoportefeuille jaarlijks gemiddeld met 1,3% over de planperiode. De risicoportefeuille toont in 2021 dus een vergelijkbare stijging als de inschatting van vorig jaar. Dit valt echter niet direct op te maken uit de grafiek hierboven. De reden hiervoor is dat de ingeschatte risicoportefeuille van vorig jaar eerst licht daalde (tussen 2020 en 2023) en vervolgens een sterkere stijging inzette.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het vermogen dat het waterschap beschikbaar heeft om onvoorziene risico's op te vangen. De weerstandscapaciteit omvat de algemene/calamiteitenreserve, de egaliseringsreserve en de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid. Deze posten resulteren in de totale omvang van de weerstandscapaciteit (per 1 januari van het betreffende jaar) zoals opgenomen in Tabel 8 Weerstandscapaciteit (in € 1.000).

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Watersysteembeheer										
Algemene/ calamiteiten reserve	2.622	2.695	2.792	2.831	2.910	2.950	3.113	3.146	3.269	3.452
Egaliseringsreserve	3.262	1.775	-	-	-	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve duurzaam fin. beleid	4.359	4.287	4.371	4.625	5.064	5.555	6.145	6.821	7.605	8.023
Totaal WS	10.243	8.757	7.163	7.456	7.994	8.504	9.258	9.967	10.873	11.476
Zuiveringsbeheer										
Algemene/calamiteiten reserve	3.596	3.545	3.595	3.575	3.634	3.654	3.665	3.709	3.757	3.710
Egaliseringsreserve	1.085	282	268	-	-	-	-	-	-	-
Bestemmingsreserve duurzaam fin. beleid	866	1.501	2.227	3.072	4.033	4.987	5.970	6.969	8.017	8.639
Totaal ZB	5.547	5.327	6.090	6.647	7.667	8.641	9.634	10.678	11.774	12.349
Totaal WS + ZB	15.790	14.085	13.253	14.103	15.641	17.145	18.892	20.646	22.647	23.825

Tabel 8 Weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)

Conform het reserve- en voorzieningenbeleid wordt er gestreefd naar een omvang binnen de bandbreedte 'voldoende' zoals gedefinieerd door de Technische Universiteit Twente. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit een factor 1,2 hoger zou moeten zijn dan de omvang van de risicoportefeuille. In de verdere sturing ten aanzien van de reserves is met deze factor rekening gehouden.

Zoals blijkt uit de tabel, loopt de weerstandscapaciteit over de planperiode voornamelijk op vanwege de opbouw van reserves voor maatregelen Duurzaam Financieel Beleid (DFB). Zonder deze reserve zou het weerstandsvermogen voor Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer vanaf respectievelijk 2024 en 2025 continu op het streefniveau zitten om een factor 1,2 hoger te zijn dan de risico omvang. Met andere woorden: zonder de reserve opbouw voor DFB c.q. het daadwerkelijk inzetten van extra maatregelen voor duurzaam financieel beleid zal het weerstandsvermogen lager uitvallen dan hieronder gepresenteerd, maar alsnog afdoende zijn om over de planperiode aan de 1,2 norm te voldoen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen voor de komende jaren is bepaald aan de hand van onderstaande formule:

$$\text{(Ratio) Weerstandsvermogen} = \frac{\text{(Beschikbare) weerstandscapaciteit}}{\text{(Rest) risico's}}$$

Op basis van de verschillende taken ziet dit beeld er als volgt uit:

Watersysteembeheer	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Weerstandscapaciteit*	15.790	14.085	13.253	14.103	15.641	17.145	18.892	20.646	22.647	23.825
Risico-omvang*	4.482	4.510	4.597	4.586	4.684	4.730	4.790	4.955	5.014	5.063
Weerstandsvermogen	3,5	3,1	2,9	3,1	3,3	3,6	3,9	4,2	4,5	4,7

Tabel 9 Weerstandsvermogen (* in € 1.000)

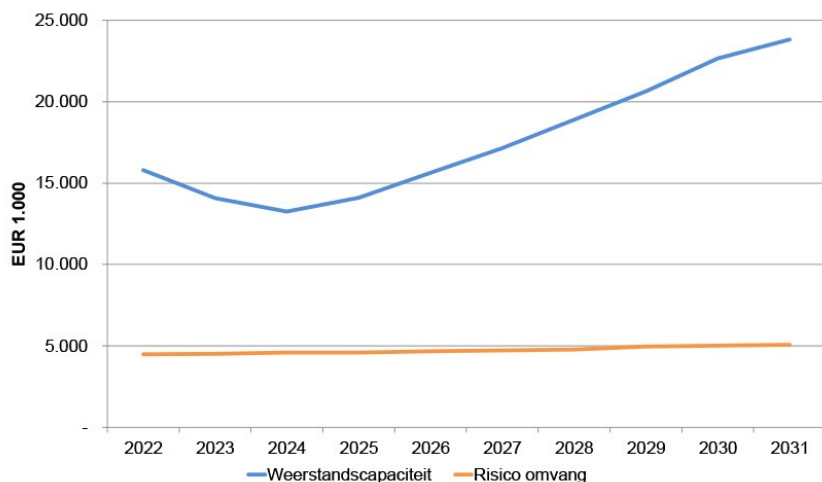
Zuiveringsbeheer	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Weerstandscapaciteit*	10.243	8.757	7.163	7.456	7.974	8.504	9.258	9.967	10.873	11.476
Risico-omvang*	2.185	2.246	2.327	2.359	2.425	2.458	2.594	2.622	2.724	2.877
Weerstandsvermogen	4,7	3,9	3,1	3,2	3,3	3,5	3,6	3,8	4,0	4,0

Tabel 10 Weerstandsvermogen Watersysteembeheer (* in € 1.000)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Weerstandscapaciteit*	5.547	5.327	6.090	6.647	7.667	8.641	9.634	10.678	11.774	12.349
Risico-omvang*	2.997	2.954	2.996	2.979	3.028	3.045	3.054	3.091	3.131	3.092
Weerstandsvermogen	1,9	1,8	2,0	2,2	2,5	2,8	3,2	3,5	3,8	4,0

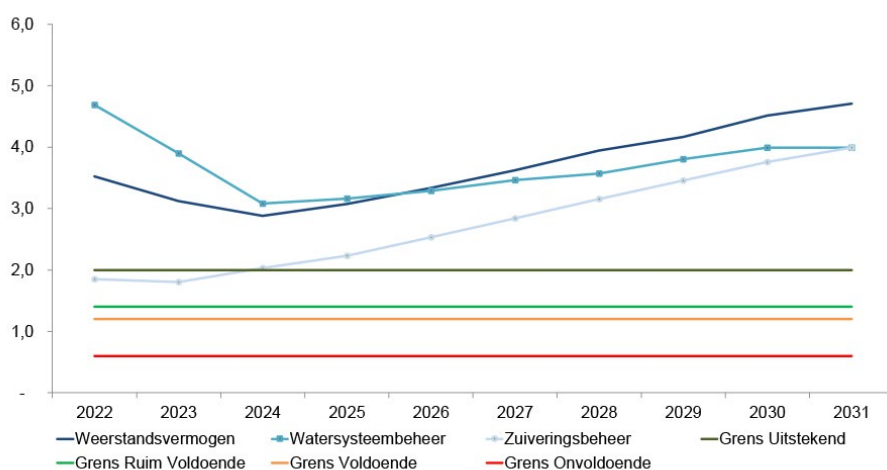
Tabel 11 Weerstandsvermogen Zuiveringsbeheer (* in € 1.000)

De relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de omvang van de risico's voor de aankomende jaren kan als volgt weergegeven worden:

De totale risicoportefeuille kent een licht stijgende trend. De weerstandscapaciteit toont in de eerste twee jaren van de planperiode een dalende trend, gevolgd door een stijgende trend. Ondanks de initiële daling van de weerstandscapaciteit blijft deze over de gehele planperiode ruim boven het niveau van de risicoportefeuille. De weerstandscapaciteit is over de planperiode dus toereikend om risico's op te vangen en te voldoen aan de vereiste een factor 1,2 hoger te zijn dan de risico omvang, zie hiervoor ook figuur 11.

Figuur 11 Beschikbare weerstandscapaciteit en risico omvang

Naast het verloop van het weerstandsvermogen zijn in figuur 11 de verschillende niveaus aangegeven zoals gedefinieerd door de Technische Universiteit Twente. Brabantse Delta heeft vanaf de studie van 2009 deze beoordelingssystematiek overgenomen, waarbij de weerstandscapaciteit actief gestuurd wordt. Te zien valt dat tot en met 2031 het weerstandsvermogen boven het streefniveau om een factor 1,2 hoger te zijn dan de risico omvang blijft. Deze beoordeling volgens de maatstaven van TU Twente wordt veel toegepast bij beoordeling van waterschappen, gemeenten en provincies.

Figuur 12 Weerstandsvermogen – ratio tussen weerstandscapaciteit en risico omvang

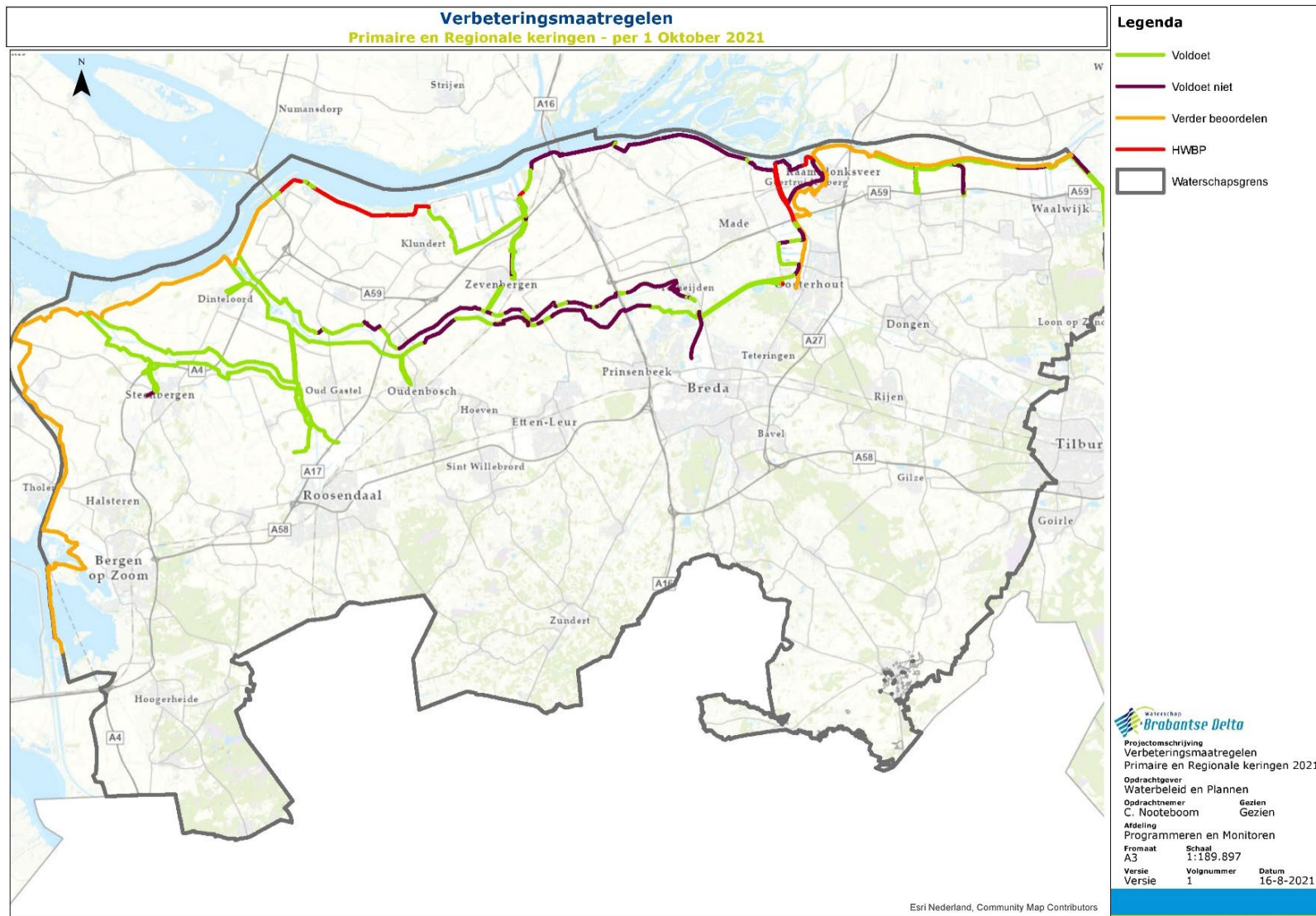
Conclusie

Ten aanzien van vorig jaar wordt de risicoportefeuille in totaliteit lager ingeschat. Het niveau is afgenomen van € 4,96 miljoen vorig jaar naar € 4,42 miljoen dit jaar. Dit valt te verklaren door belangrijke wijzingen in de risicoportefeuille. Het aantal beoordeelde risico's op kans en impact (>0) neemt weliswaar iets toe van 26 in 2020 naar 30 in 2021, maar het effect hiervan wordt grotendeels opgeheven door de afname in kans en/of impact van een aantal gewichtige risico's mede dankzij extra beheersmaatregelen die op onderdelen getroffen worden.

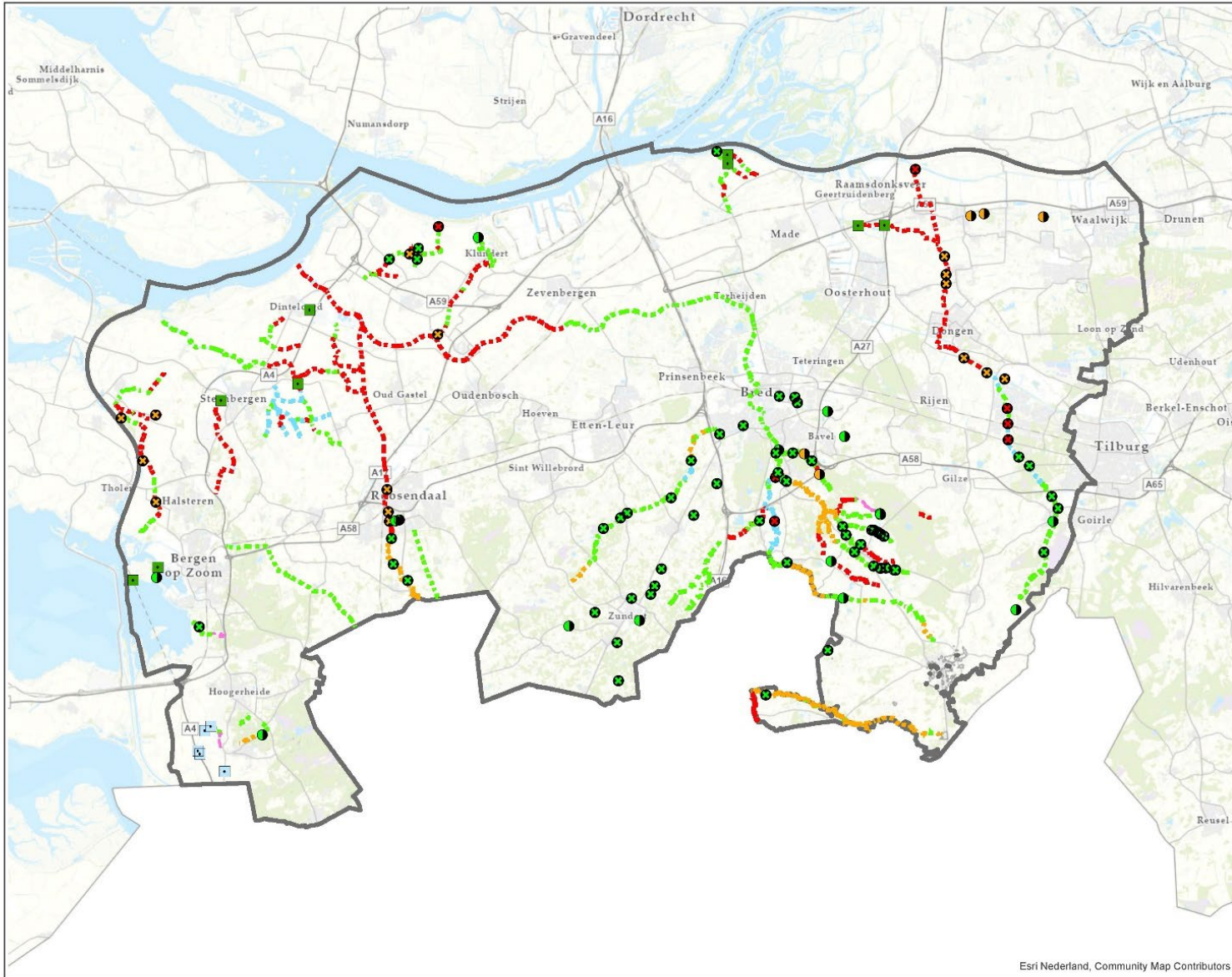
Een aantal belangrijke risico's die een daling tonen in omvang zijn beprijzing milieuvuiling en duurzame investeringen, uitval zuiveringsinstallaties en pandemie/virusuitbraak.

Het weerstandsvermogen blijft de gehele planperiode ruim boven de afgesproken norm van 1,2 x het risicoprofiel. Dat met inachtnaam van de gemaakte opmerkingen over de bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid.

Kaarten met programmering van maatregelen

Stand van zaken: Beekherstel en vismigratieknelpunten
Peildatum 1 oktober 2021

Legenda

Beek- en Kreekherstel

- Gepland
- Gerealiseerd
- Gerealiseerd (niet in WBP)
- In uitvoering
- Nog niet gepland
- Gerealiseerd
- Gerealiseerd (niet in wbp)
- 2021
- 2021 (niet in wbp)
- 2022-2027
- Onderzoek
- On hold
- ▭ Waterschapsgrens
- Topo

Esri Nederland, Community Map Contributors

Waterschap **Brabantse Delta**
 Projectomschrijving
 Projectomschrijving

Opdrachtgever
 Opdrachtgever
 Opdrachtnemer
 Opdrachtnemer
 Afdeling
 Afdeling

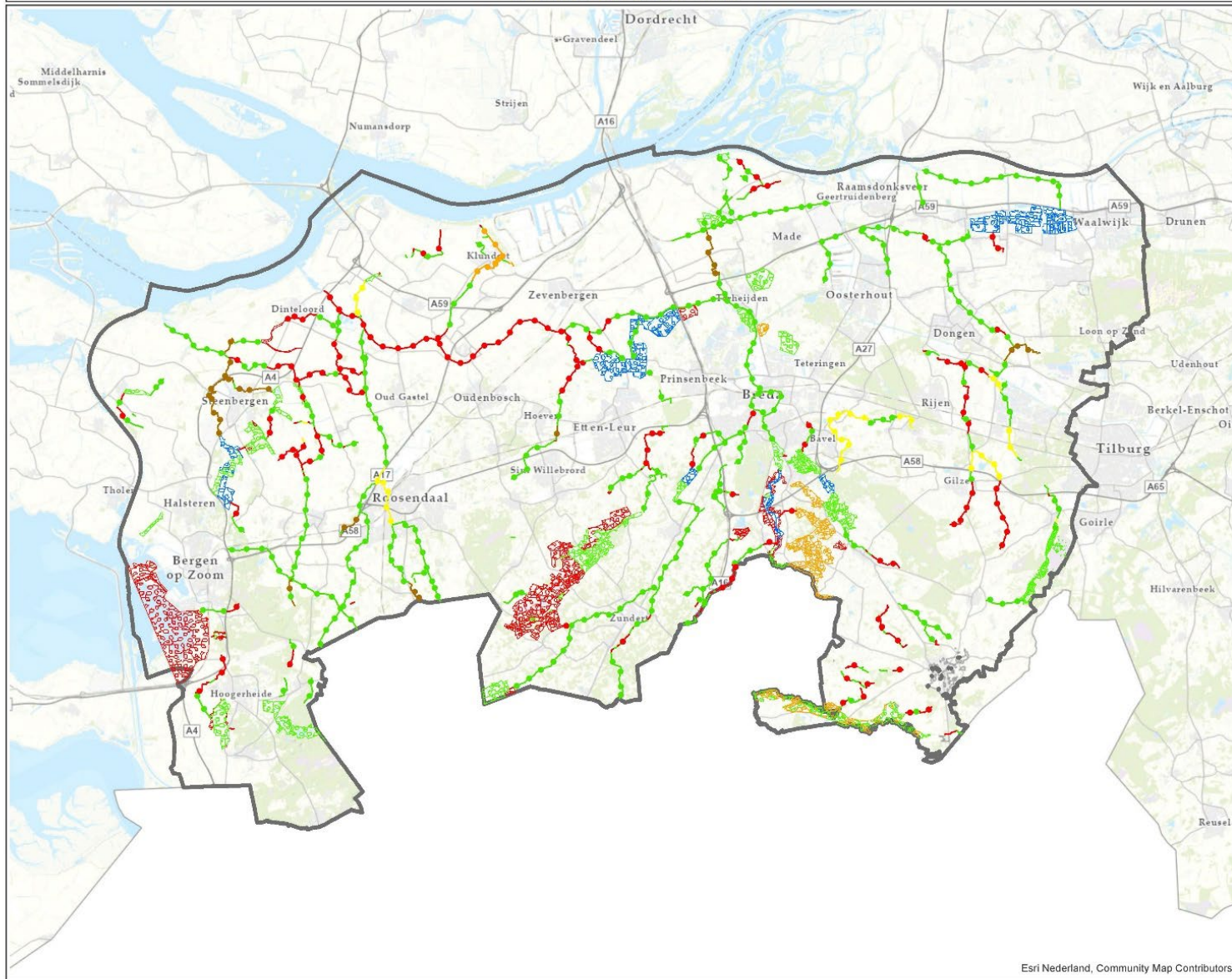
Fromaat A3
 Versie 1

Schaal 1:221.868
 Volgnummer 1
 Datum 9-9-2021

Esri Nederland, Community Map Contributors

Stand van zaken: Natte Natuurparels en Ecologische verbindingzones

Peildatum 1 oktober 2021

Legenda

Natte natuurparels

- Nog niet gepland
- Gepland
- In uitvoering
- Gerealiseerd

Ecologische verbindingzones

- Opgave
- In PSD
- In voorbereiding
- In uitvoering
- Gerealiseerd

Esri Nederland, Community Map Contributors

Waterschap Brabantse Delta
Projectomschrijving
Projectomschrijving

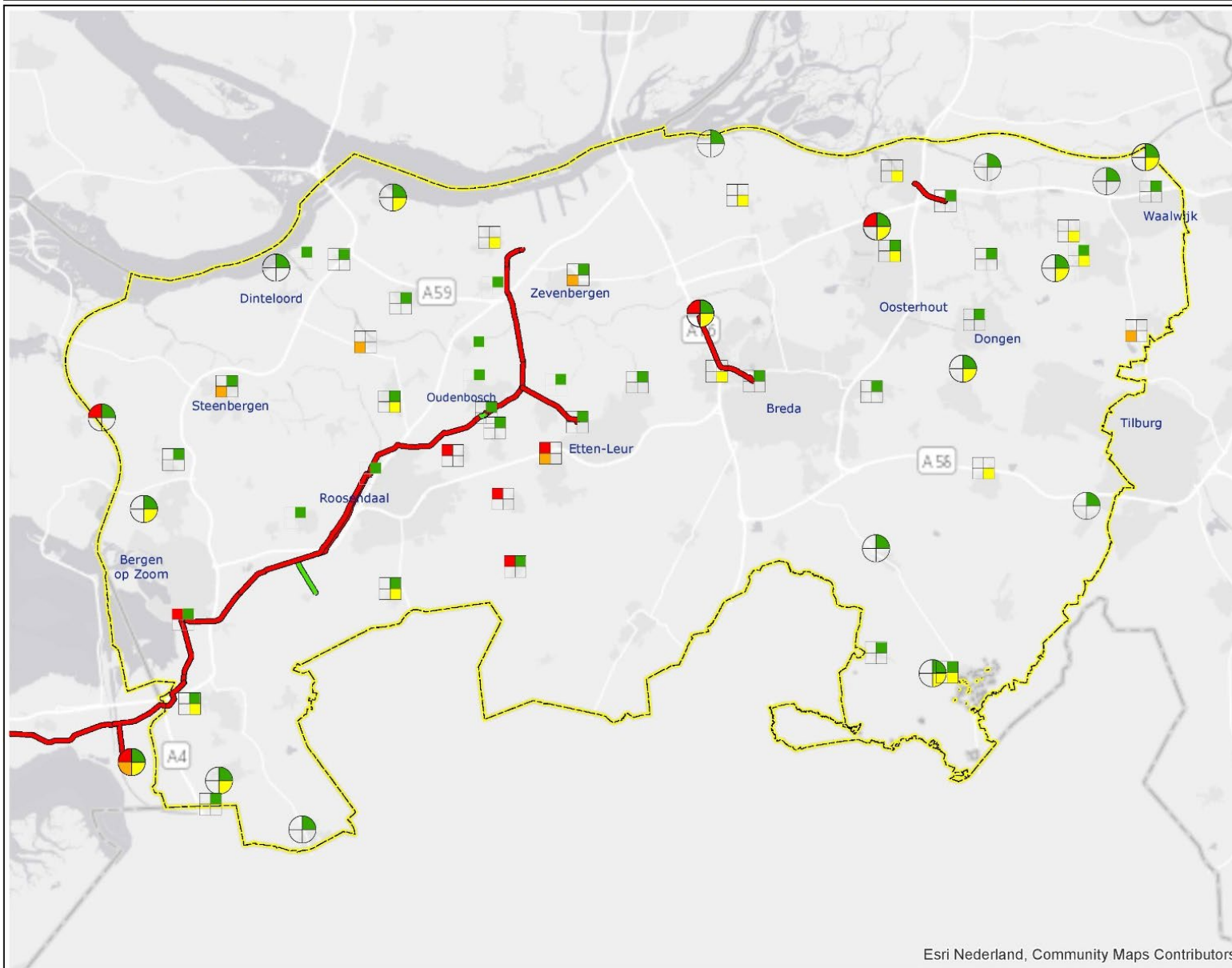
Opdrachtgever
Opdrachtgever
Opdrachtnemer Gezien
Opdrachtnemer Gezien
Afdeling
Afdeling
Formaat Schaal
A3 1:221.868
Versie Volgnummer Datum
1 1 9-9-2021

Esri Nederland, Community Map Contributors

\\wv\re-wv\itsof\desp\poe\Borlab\of\atomo\2021\inrichting\mapgepland\c\brabantse\p\Kadernota_2022_2031_2021_012.mxd

Actuele programmering renovatie zuiverings objecten

Rioolgemalen, RWZI's, persstations en transportleidingen per 1 oktober 2021

- Rioolgemaal/Persstation
- RWZI
- Transportleiding

Status renovatie objecten

- Afgerond 2016 - 2021
- Gepland t/m 2027
- Gepland vanaf 2028
- In uitvoering

Projectomschrijving
Kadernota 2022 - 2031
Renovatie ZB objecten

Opdrachtgever
Bouwen
Opdrachtnemer
P & M

Gezien
Team: Gegevens

Afdeling
Programmeren & Monitoren

Formaat
A4

Schaal
1:302,400

Versie
1.0

Volgnummer
1

Datum
28-10-2021

Esri Nederland, Community Maps Contributors

Verloop bestemmingsreserve duurzaam financieel beleid per taak

Verloop reserve DFB (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Watersysteembeheer										
Reserve DFB-WS per 1/1	4.637	4.359	4.287	4.371	4.625	5.064	5.555	6.145	6.821	7.605
Toevoegingen reserve DFB-WS boekjaar	1.106	1.182	1.209	1.254	1.315	1.244	1.221	1.187	1.177	698
Dividend NWB	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447
Rentevoordeel herstructurering I	273	251	231	158	154	133	112	92	71	66
Rentevoordeel herstructurering II	183	190	187	186	188	185	187	189	187	185
Benodigde dekking DFB-WS boekjaar	204	295	344	464	526	479	475	460	473	-
Onttrekking reserve DFB-WS KN 18-27	-1.385	-1.254	-1.125	-999	-876	-753	-631	-511	-394	-279
Dekking DFB-WS tarieven	-1.385	-1.254	-1.125	-999	-876	-753	-631	-511	-394	-279
Reserve DFB-WS per 31/12	4.359	4.287	4.371	4.625	5.064	5.555	6.145	6.821	7.605	8.023
Zuiveringsbeheer										
Reserve DFB-ZB per 1/1	344	866	1.501	2.227	3.072	4.033	4.987	5.970	6.969	8.017
Toevoegingen reserve DFB-ZB boekjaar	1.186	1.233	1.258	1.314	1.367	1.300	1.273	1.235	1.229	750
Dividend NWB	504	504	504	504	504	504	504	504	504	504
Rentevoordeel herstructurering I	246	212	190	129	126	109	92	75	58	54
Rentevoordeel herstructurering II	233	222	220	218	211	209	203	197	195	193
Rentevoordeel Kadernota 2022-2031	204	295	344	464	526	479	475	460	473	-
Benodigde dekking DFB-ZB boekjaar	-664	-598	-533	-469	-406	-346	-290	-235	-181	-128
Onttrekking reserve DFB-ZB KN 18-27	-664	-598	-533	-469	-406	-346	-290	-235	-181	-128
Reserve DFB-ZB per 31/12	866	1.501	2.227	3.072	4.033	4.987	5.970	6.969	8.017	8.639
Reserve DFB-Totaal WBD per 31/12	5.225	5.788	6.597	7.698	9.097	10.542	12.115	13.790	15.621	16.662

Opmerking: betreft het verloop van de bestemmingsreserve na de overheveling van en naar de egaliseringsreserve zoals beschreven in paragraaf 3.5

Nadere uitwerking maatregelen watersystemen

RESULTAAT	Einddoel	Jaar	% geprogrammeerd in 2022	% in voorbereiding gedurende 2022	% in uitvoering gedurende 2022	% cumulatief eind 2022 gerealiseerd
KRW-maatregelenpakket						
Natte natuurparels (aantal ha gerealiseerd)	2240	2027	voor de voortgang van de 812 ha N2000 en 1428 ha primaire natte natuurparels wordt verwezen naar de GGOR maatregelen			12%
Beek- en Kreekherstel (aantal km gerealiseerd)	60,8	2027	100% (86%) #	24%	13%	2%
Bouwen met Natuur (aantal km gerealiseerd)	83,1	2027	100% (64%) #	0%	0%	0%
Ecologische verbindingzones (aantal km gerealiseerd)	66,9	2027	100% (96%) #	57%	16%	14%
Vispassages (stuks gerealiseerd)	16	2027	100%	50%	50%	50%
Onderzoeken/pilots (stuks uitgevoerd)	20	2027	100%	10%	10%	10%
Akkerrandenbeheer (aantal km met overeenkomst)	999	jaarlijks	100%	10%	50%	50%
Extensief onderhoud (aantal km extensief onderhouden)	466,8	jaarlijks	100%	-	100%	100%
# 100% van de verwachte benodigde middelen voor de uitvoering van het KRW maatregelenpakket is geprogrammeerd. Tussen haakjes staat het percentage wat is toegekend aan concrete projecten						
GGOR en verdrogingsbestrijding						
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel N2000-gebieden (aantal ha gerealiseerd)	812	2027	100%	20%	67%	37%
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel van de primaire natte natuurparels (aantal ha gerealiseerd)	1628	2027	100%	20%	67%	18%
Maatregelen genomen voor hydrologisch herstel van de overige verdroogde natuurgebieden (aantal ha gerealiseerd)	1500	2027	10%	0%	0%	0%
Aanpak wateroverlast						
Eenvoudige aandachtspunten in het landelijk gebied uit de NBW-toetsing 2019 aangepakt (aantal knelpunten aangepakt)	36	2027	50%	10%	0%	0%
Reguliere aandachtspunten in het landelijk gebied uit de NBW-toetsing 2019 aangepakt (aantal knelpunten aangepakt)	48	2027	50%	10%	0%	0%
Aandachtspunten in het stedelijk gebied uit de NBW-toetsing 2019 aangepakt (aantal knelpunten aangepakt)	26	2027	50%	10%	0%	0%
Zoet water in de Zuidwestelijke Delta						
Afgesproken maatregelen 'slimmer regionaal waterbeheer' zijn uitgevoerd (aantal maatregelen uitgevoerd)	10	2027	80	0%	0%	0%
Afgesproken maatregelen 'hergebruik effluent' zijn uitgevoerd (aantal maatregelen uitgevoerd)	pm	2027	0%	0%	0%	0%
Afgesproken maatregelen 'monitoren en modelleren' zijn uitgevoerd (aantal maatregelen uitgevoerd)	1 + pm	2027	20%	20%	0%	0%
Maatregelen voor hergebruik water aan de voet de Brabantse Wal (samen met Zeeland)	pm	2027	0%	0%	0%	0%
Optimaliseren zoetwatervoorziening in de polders langs het Volkerak-Zoommeer (Prins Hendrikpolder, Auvernepolder en polders van Nieuw-Vossemeer)	pm	2027	0%	0%	0%	0%
Freshem (eenmalige bijdrage)	€ 25.000	2027	100%	0%	0%	0%
Onderdelen risicogestuurd beheer en onderhoud						
Legger op orde - inclusief halfjaarlijkse update en uitgelijnd proces voor doorgeven wijzigingen	werkend	2022	2022			
Assetmanagement is doorontwikkeld tot certificeerbaar niveau op NEN ISO 55000	gereed	2024	plan van aanpak is opgesteld			
Implementatie PA/PI (procesautomatisering en procesinformatisering)	gereed	2027	systeemconcept is getoetst (proof of concept) en een beheerproces en standaard opzet opgericht			
Afbouw SODO en verankering in het reguliere VTH proces	ingeregeld	2022	ingeregeld			

Toelichting: % geprogrammeerd in 2022 = % van het einddoel wat is opgenomen in het investeringsprogramma/de exploitatie (financieel)
 % in voorbereiding gedurende 2022* = % wat in 2022 naar verwachting in voorbereiding is
 % in uitvoering gedurende 2022* = % wat in 2022 naar verwachting in uitvoering is
 % cumulatief eind 2022 gerealiseerd = % wat eind 2022 naar verwachting gerealiseerd is (van de totaalopgave)

* voorbereiding of uitvoering > keuze gemaakt op basis waar het zwaartepunt naar verwachting ligt in het lopende jaar

Bijlage 8

Afkortingenlijst

AB	Algemeen Bestuur	NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	NWB	Nederlandse Waterschapsbank
AWP	Afvalwaterpersleiding	ODE	Opslag Duurzame Energie
BBP	Bruto binnenlands product	PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
BIO	Baseline Informatieveiligheid Overheid	PHA	Polyhydroxyalkanoaat
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst	Phario	PHA uit Rioolwater
CPB	Centraal Planbureau	RES	Regionale Energie Strategie
DB	Dagelijks Bestuur	RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
DFB	Duurzaam Financieel Beleid	Rwzi	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
DGWW	Duurzame grond-, weg- en waterbouw	SAMP	Strategisch Assetmanagementplan
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden	SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
ECB	Europese Centrale Bank	STUW	Samenwerkingsovereenkomst Tot Uitvoering Waterdoelen
EMU	Europese Monetaire Unie	UVK	Uitvoeringskrediet
Evz	Ecologische verbindingszone	UvW	Unie van Waterschappen
GEA	Geertruidenberg en Amertak	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant	Vwvw	Vereniging werken voor waterschappen
GvO	Garantie van Oorsprong	v.e.	Vervuilingseenheid
HVC	Huisvuilcentrale (energie- en afvalbedrijf van 44 gemeenten en 6 waterschappen)	WAD	Wilhelminakanaal Amertak Donge
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma	WBP	Waterbeheerplan/waterbeheerprogramma
ICT	Informatie- en communicatietechnologie	WBD	Waterschap Brabantse Delta
IT	Informatietechnologie	Woz	Waardering onroerende zaken
IP	Investeringsplan	WS	Watersysteemtaak
Kpi	Kritische Prestatie Indicator	ZB	Zuiveringstaak
KRW	Kaderrichtlijn Water		

Waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta zorgt voor veilige dijken en kades, zuivert rioolwater, verbetert en bewaakt de kwaliteit van het oppervlaktewater en regelt de hoogte van het water in Midden- en West-Brabant. Bij de uitvoering van deze taken werken wij samen met inwoners, agrariërs, bedrijven en anderen. Hierbij houden we rekening met de belangen van de samenleving en bereiden ons voor op toekomstige ontwikkelingen.

Waterschap Brabantse Delta
Postbus 5520, 4801 DZ Breda
T 076 564 10 00
info@brabantsedelta.nl
www.brabantsedelta.nl

www.facebook.com/brabantsedelta

www.twitter.com/brabantsedelta

www.linkedin.com/company/waterschap-brabantse-delta